

KARYS

Kaina 30 ct.

Nr. 41

Politikos apžvalga

LIETUVOS — SOVIETŲ RUSIJOS NEPUOLIMO SUTARTIES 10 METŲ SUKAKTUVĖS

Rugsėjo 28 d. suėjo 10 metų nuo tos dienos, kai buvo sudaryta nepuolimo sutartis tarp Lietuvos ir Sovietų Rusijos. Ši sutartis yra pažymėtina. Ta sutartimi buvo nutiesti pamatai tradiciniam draugingumui tarp Lietuvos ir Sovietų Rusijos. Šie geri Lietuvos ir Sovietų Rusijos santykiai yra vienas svarbesniųjų taikos veiksnių Rytų Europoje.

Ši sutartis tuomet buvo sukėlusį politiniuose sluoksniuose didžiausio susidomėjimo. Ypač paminėtina Sovietų Rusijos nota Lietuvai apie Vilniaus bylą. Sovietų vyriausybė tuomet pareiškė, kad „faktiškas Lietuvos sienų sulaužymas, kuris buvo padarytas priešingai lietuvių tautos valiai, nepakeitė jos nusistatymo dėl teritorialinio Lietuvos suvereniteto, nustatyto 2 str. ir jo priede Taikos sutarties Lietuvos su Rusija 1920 m. liepos 12 d.“. Šis Sovietų Rusijos pareiškimas žymiai sustiprino Lietuvos pozicijas kovoje už okupuoto Vilniaus krašto atvadavimą. Tuomet niekas negalvojo, kad Lietuvos nepuolimo sutartis su Sovietų Rusija taptų pavyzdžiu daugeliui naujų sutarčių, turinčių didelės reikšmės bendrai taikai, k. a.: Sov. Rusijos nepuolimo sutartys su Latvija, Estija ir t. t.

Šia proga reikia pabrėžti ir taikingą Lietuvos ir Sovietų Rusijos pastangų pastovumą. Abi valstybės, sudarydamos šią sutartį, turėjo tikslo, be savo tiesioginių santykių, patarnauti bendrai taikai. Nepuolimo sutarties dešimtmetis yra drauge ir abiejų kraštų taikingos politikos dešimtmetis. Dabartiniu laiku, kada pasaulyje nuolat vyksta stambios politinės permainos, toks Lietuvos ir Sovietų Rusijos santykių pastovumas yra tikrai džiuginantis reiškinys. Tai rodo, kad abiejų kraštų politiniai, kultūriniai ir ekonominiai ryšiai nėra dirbtiniai, bet yra sveikai suprastų abiejų kraštų interesų pasekmė.

KLAIPĖDIŠKIS „LIETUVOS KELEIVIS“ APIE KAI KURIŲ KUNIGŲ POLITIKAVIMĄ

„Lietuvos Keleivis“ 229 nr. spalio 2 d. atspaudė vedamąjį, antrašte „Dar kartą gana politikuoti“. Straipsny pabrėžiama, kad dažnai tenka išgirsti, kad kai kurie klaipėdiškiai kunigai, po bažnyčios ir Dievo žodžio priedanga varo politiką, o kai kurie tikėjimą panaudoja kiršinimui. Dienraštis sako, kad daug galima būtų surinkti atitinkamų pavyzdžių minimam teigimui įrodyti. Esą Klaipėdos krašto parapijose varomas vokietinimo darbas. Prie bažnyčių esą visokių draugijų, kurios beveik visos yra vokiškos, nors jose priklauso ir lietuvių.

Laikraščio manymu, jei ir ateityje tie patys reiškiniai kartosis, tai ir pati bažnyčia sulauksianti rimtos bažnytinės krizės. Dabartinėmis aplinkybėmis apie žmonių sugyvenimą — netenką ir kalbėti, nes daugelyje bažnyčių maldos už vyriausybę esančios kaip ir pamirštos. Nesą meldžiamasi, kad mūsų valstybė stiprėtų ir kad išsilaikytų taika, nes rūpi visai kas kita.

PRANCŪZŲ EKSKURSIJOS ATSLIEPIMAI APIE LIETUVĄ

Rugsėjo pabaigoje prancūzų laikraštis *Action Catholique* ir *Petit Démocrate* paskelbė vieno prancūzų surengtos ekskursijos į Baltijos kraštus dalyvio straipsnį, kuriame pasakojami įspūdžiai, gauti Baltijos valstybėse. Autorius pirmoje vietoje rašo apie Lietuvą, labai šiltai žodžiais atsiliepdamas apie lietuvių vaišingumą, prancūzų ekskursijai suteiktą paramą ir taip pat keletu žodžių užsimindamas apie Vilnių liečiantį mūsų istorijos skirsnį.

ATŠAUKTAS DANCIGO KOMISARAS

Tautų Sąjungos Taryba rugsėjo 30 d. prieš piet buvo susirinkusi slapto posėdžio, kuriame buvo nutarta atšaukti Dancigo komisarą Lesterį ir paskirti jį į vieną iš laisvų vadovaujimų vietų Tautų Sąjungos sekretoriato. Naujas komisaras Dancigui dar nepaskirtas.

SOVIETŲ — RUMUNŲ DERYBOS DĖL PAGALBOS PAKTO

Turint galvoj neseniai pasibaigusią Mažosios Santarvės konferenciją, politiniuose sluoksniuose tapo labai aktualus pagalbos pakto sudarymo tarp Sovietų Rusijos ir Rumunijos klausimas. Toks nepuolimo paktas turėtų labai didelės reikšmės Mažosios Santarvės valstybių saugumui.

Mat, po to, kai yra sudaryti pagalbos paktai tarp Sovietų Rusijos ir Čekoslovakijos, Prancūzijos, tai toks paktas turėtų didelės svarbos Rumunijai. Buv. rumunų užsienių reikalų ministeris Titulescu buvo didelis tokio pagalbos pakto šalininkas.

Vidurinės Europos būseną yra labai įtempta. Vokiečių kariuomenės padidėjimas ir Vengrų revizionistiniai reikalavimai peržiūrėti Trianono sutartį, stato į pavojų Vidurinės Europos saugumą. Tokio pakto sudarymo reikalauja ne vien tik dabartinis politinis momentas, bet ir visa Mažosios Santarvės struktūra.

Rumunijos politinė būseną yra šitokia: ji susidarė 1859 m. susijungus Moldavijai ir Valachijai, kurias Paryžiaus 1856 m. sutartis pripažino pusiau nepriklausomomis kunigaikštystėmis. Berlyno 1878 m. sutartimi Rumunija buvo pripažinta nepriklausoma valstybe. Rumunų teritorija ypač padidėjo po didžiojo karo. Iš Austrijos-Vengrijos imperijos sudėties Rumunija gavo Bukoviną, Banato dalį ir Šemigradiją. Iš Rusijos gavo didelę Besarabijos provinciją.

Su Prancūzija Rumunija yra sudariusi draugingumo sutartį. Nuolatinis rūpestis dėl Rumunijos nepriklausomybės priverė ją sudaryti 1926 m. kovo 26 d. karo politinę sąjungą su Lenkija, nukreiptą prieš Sovietų Rusiją. Ta sutartimi Rumunija ir Lenkija pasižadėjo padėti viena antrai, jeigu vieną iš jų Sov. Rusija užpuls. Pasibaigus šios sutarties galiojimo laikui, ji daugiau nebuvo atnaujinta, kadangi tuomet Rumunija jau buvo atnaujinusi diplomatinis santykius su Sovietų Rusija ir jai pavojus iš Sovietų pusės jau nebegresė.

Turint galvoj, kad Rumunija turi bendrą sieną su Sovietų Rusija, tuo būdu Sov. Rusija karo atveju galėtų taip pat padėti ir Čekoslovakijai, pereidama Rumunijos teritoriją. Jei iš tikrųjų sovietų—rumunų derybos duotų teigiamų vaisių, tai tuo bus daug prisidėta prie Mažosios Santarvės valstybių saugumo padidėjimo. Mažoji Santarvė, iš vienos pusės turėdama karo sąjungos sutartis tarp savęs, iš kitos pusės kiekviena jų dar atskiras garantijos sutartis su Prancūzija ir taip pat su Sov. Rusija, sudarytų didelę karo jėgą su kuria revizionistinės valstybės turėtų skaitytis.

PRANCŪZIJA RYTŲ EUROPOS NEIŠSIŽADĖSIANTI

„Intransigent“ rašo, kad ministeris pirmininkas Leonas Blumas, viešėdamas Ženevoje, turėsias pasistengti pagreitinti penkių didžiųjų valstybių konferencijos parengimą. Jis taip pat turėsias išsklaidyti kai kur reiškiama ta konferencija nepasitikėjimą. Esą, reikia įrodyti, kad nors Prancūzija ir didelę reikšmę skiria Vakarų Europos susitarimui, tačiau dėl to neišsižada ir Rytų Europos. Laikraštis pažymi, kad dabar tarp prancūzų ir britų vedami pasitarimai ir kad atrodo, jog susitarimas tarp abiejų kraštų bus lengvai pasiektas, jei Prancūzija per daug griežtai nereikalausianti tiksliai vykdyti vyriausiųjų štabų susitarimų.

To paties laikraščio pranešimu, artimiausiu laiku Blumas pasakysias kalbą apie nusiginklavimą ir pareikalausias įvykdyti pirmąjį ginklavimosi kontrolės etapą. Jis reikalausias skelbti karo biudžetus.

Ūkio srityje prancūzų ūkio ministeris Spinasse padarys svarbų pareiškimą apie Prancūzijos kontingentų politiką. Laikraščio žiniomis, Prancūzija ir Didžioji Britanija jau susitarusios dėl tarpusavio muitų tarifų sumažinimo. Jei tas pasiūlymas bus priimtas, tai esą galima, kad netrukus busianti sušaukta bendra pramonės valstybių konferencija, kurioje, pagal britų pageidavimą, busiančios geriau padalintos žaliavos. Be to, esą manoma sušaukti antrą kolonialinių valstybių konferenciją, kurioje busiančios svarstomi ne tik Vokietijos, bet ir Lenkijos išskelti reikalavimai.

Leidžia Kar. Štabo Sp. ir Švt. Skyrus

Redakterius Itn. Urbanavičius

SKELBIMŲ KAINA pagal susitarimą. Adresas: Kaunas, Miško, 10, „Karys“. Telef.: per Kar. Štabą 56 nr.
KAINA: puskarininkiams ir kareiviams (tik sau) metams — 5 lt., 6 mėn. 3 lt. ir 3 mėn. — 2 lt. Visiems kitiems metams — 6 lt., 6 mėn. — 4 lt. ir 3 mėn. — 2 lt. Užsieny, be Latvijos ir Estijos, dvigubai.

Kantrumo ir ištvermės mums neprištigs

Spalių 9 dieną visoje Lietuvoje suplevėsuoja gedulu perrištos vėliavos, primindamos kiekvienam lietuviui, kad 1920 m. spalių 9 d. lenkai klastingai užgrobė mūsų sostinę Vilnių. To pačio skaudžiausio mūsų nepriklausomos valstybės gyvenime įvykio lietuviai amžiais nepamirš ir energingai kovos už jo atvadavimą. Spalių devintoji — tai ne liūdesio, ne nusivylimo, bet skausme grūdinamo ryžtingumo diena. Tad šią mūsų tautai ypatingą dieną tegul man bus leista maloniesiems Kario skaitytojams iškelti Tautos Vado, Vyriausiojo visų ginklo pajėgų Viršininko, J. E. Valstybės Prezidento Antano Smetonos mintis apie Vilnių. Jo gausios, gilios ir gražios Vilniaus klausimu mintys mus dar glaudžiau sūšies su garsiąja Gedimino sostine, sužadins didesnę jos ilgesį, suteiks daugiau energijos ir pasiryžimo ją atvaduoti.

Antanas Smetona iš pat jaunystės domėjos gražiąja mūsų tautos sostine, daug apie ją skaitė ir troško ją aplankyti. Tokia proga atsirado studentaujant; 1899 m. jis Petrapilio rusų vyriausybės buvo ištremtas, ir savo ištrėmimo vieta pasirinko Vilnių. Čia jis išbuvo visą mėnesį ir per tą laiką lankė žymesniausias vietas, domėjosi garsiosios praeities paminklais, susipažino su lietuvišiais veikėjais. Vilnius su savo garsia praetimi, žavingomis apylinkėmis ir gražiais bei meniniu atžvilgiu didžiai vertingais architektūriniais paminklais Antanui Smetonai padarė labai didelio, niekad gyvenime neišdildomo įspūdžio. Jis Vilnių pamilo visa savo jaunuoliška širdimi ir nutarė, pabaigęs aukštuosius mokslus, čia įsikurti ir dirbti Lietuvos laisvei ir gerovei.

Tą savo gražų pažadą jis garbingai ištesėjo. Nors Rusijoje jam buvo siūlomos pelningos vietos, tačiau jos nesuviliojo idealistiškai nusiteikusios jo sielos, ir 1902 m., pabaigęs juridinius mokslus, jis įsikūrė Vilniuje. Čia iš pat pirmųjų savo gyvenimo dienų pradėjo energingai dirbti mūsų tautinei kultūrai ir Vilniaus krašto atlietuvinimui. Jis uoliai dalyvavo Vilniaus lietuvių spaudoje ir įvairiose kultūrinėse ir politinėse organizacijose. A. Smetona, suprasdamas didelę Vilniaus kultūrinę ir politinę reikšmę mūsų tautai, pirmasis spaudoje iškėlė mintį, kad Vilnius — tai Lie-

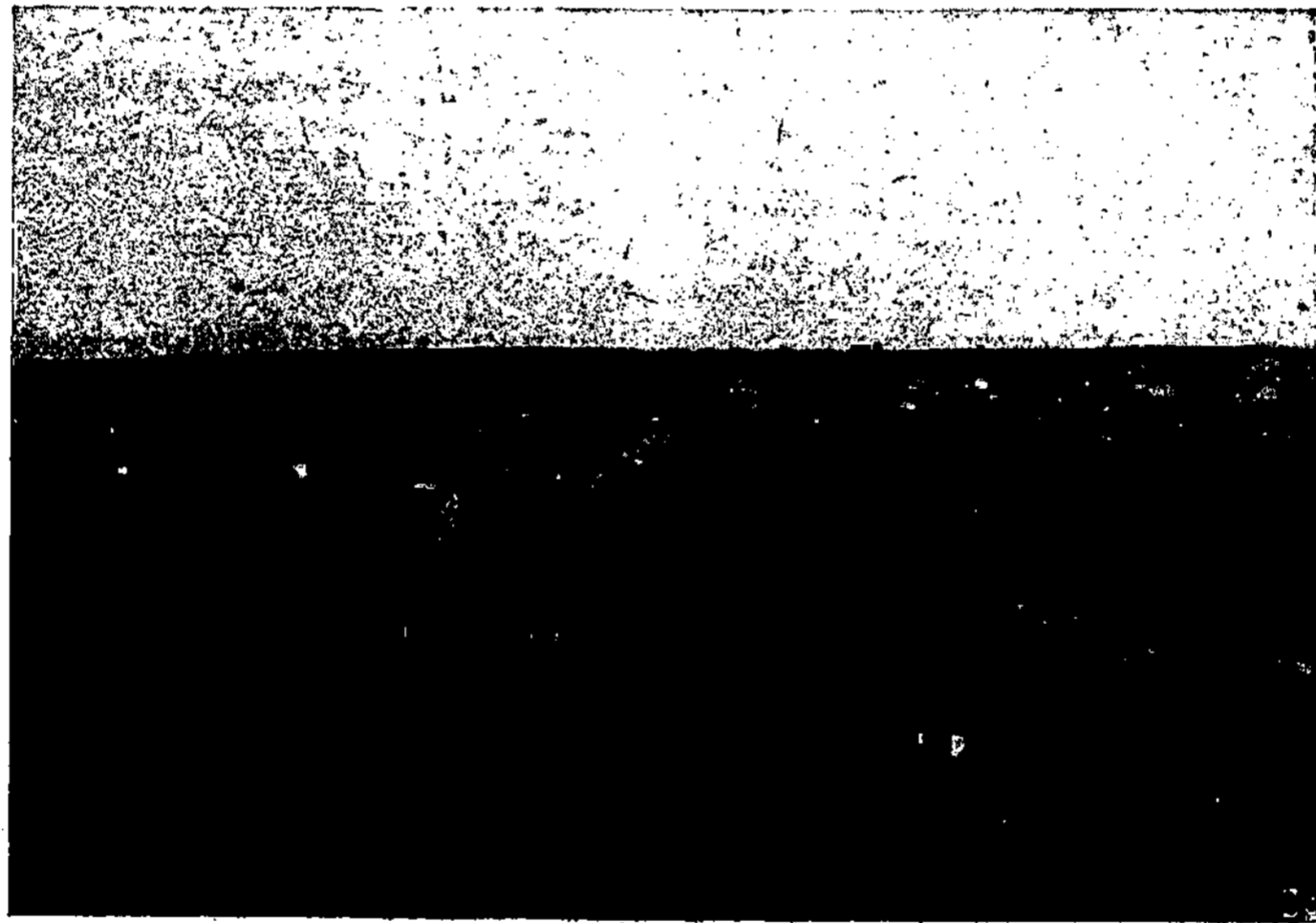
tuvos širdis. Ji senovėje gaivino bei stiprino lietuvius ir tik kai apsilpo lenkiško gaivalo alinamas Lietuvos kūnas, tai apmirė ir jos širdis Vilnius, kitados taip smarkiai plakusi ir skleidusi po visą Lietuvą šviesos ir kultūros bangas. „Atsiminę savo šviesiąją senovę, — rašo A. Smetona 1912 m. V i l t y j e, — lietuviai, sako, jog ir šiuo metu jų atgimimo širdis turys būti Vilnius, ne kitas kuris Lietuvos miestas. Bet randasi ir tokių, kurie, ranka numoję į Vilnių, taria, kad numirusio nebeprisiki. Kaunas ar Liepoja tegu būsiąs atgijančios Lietuvos širdis“. A. Smetona su tokia klaidinga pažiūra nesutiko ir spaudoje plačiai ir įtikinamai, svariais, nesugriaunamais argumentais įrodinėjo, kad atgijančios Lietuvos širdimi turi būti Vilnius, o

ne kuris kitas Lietuvos miestas, jau nekalbant apie latvių miestą Liepoją.

Kultūriniai, ekonominiai ir politiniai motyvai kalba už tai, kad Vilnius turi būti Lietuvos širdimi. Išnagrinėjęs visus tuos motyvus, A. Smetona rašo, kad „palikti Lietuvos širdimi Vilnius turi labai didelį doros pamatą: jis buvo senovėje Lietuvos ir lietuvių tautos atspirtis. Čia įsigalėjo ir sutvirtėjo senovės Lietuvos valstybė. Dėl to Vilnius yra mums brangus dėl mūsų garsios

praeities atminimų. Kiekvienas senovės paminklas, kiekvienas kalnelis, kiekvienas slėnys liūdnei mums primena, keno čia būta, keno čia ginta mūsų šalis nuo vokiečių kryžievių ir nuo kitų priešininkų. Ir vargu ar rastume tokį lietuvių, kurs, užlipęs ant pilies kalno, šaltai žiūrėtų į jos griuvėsius, į pušimis apaugusias kalvas, į banguojančią Nerį ir į sraunią Vileiką, Mickevičiaus apdainuotas“.

Šalia tų didžiai reikšmingų patriotinių motyvų, duodančių tvirtą moralinį pagrindą Vilniui būti Lietuvos širdimi, A. Smetona taip pat nurodo ir stiprius religinius motyvus, iškeliančius nepaprastą Vilniaus reikšmę mūsų tautai. „Antras gana didelis doros pamatas lietuviams Vilniuje — jis rašo — yra tikybos dalykai: Verkų Kalvarija ir Aušros Vartų švenčiausioji Mergele. Minių minios lietuvių maldininkų ir maldininkių iš visų Lietuvos kampų kas metai čia vasarą keičia užuozodžio pildytą. Toks apsilankymas ne be itakos palieka: kiekvienas, pargrįžęs iš Vilniaus, ilgai

... Senas Vilnius mūsų buvo, mūsų bus

mini aplankytąsias vietas ir pasakoja savo kaimynams, ką tenai girdėjęs ir ką regėjęs. Vilnius ir jo stebuklingosios vietos ne vieno dievoto lietuvių širdyje palieka jo gyvenimo siekimus“.

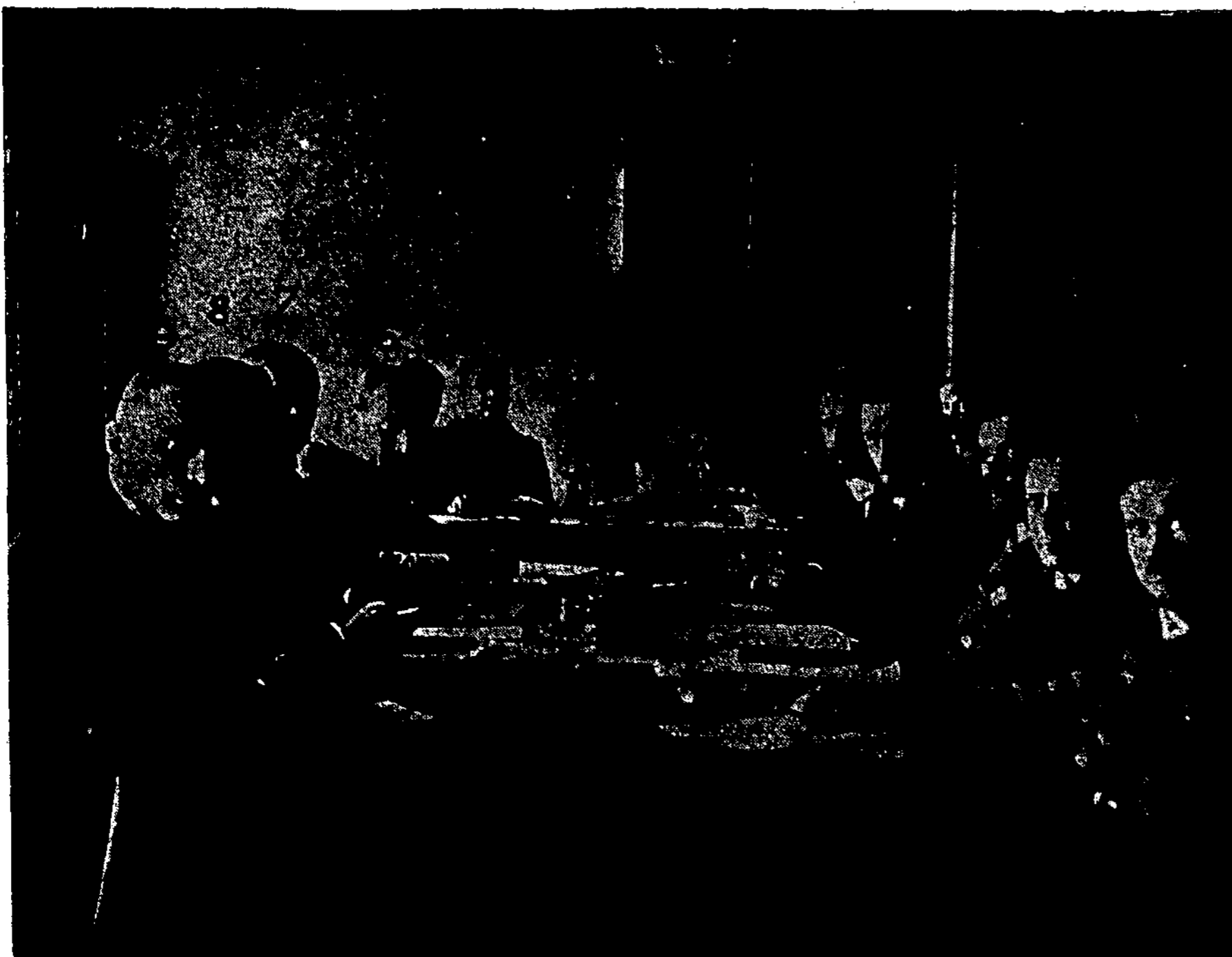
Šiai teisingai A. Smetonos pažiūrai į Vilnių, kaip į mūsų tautos kultūrinį, ekonominį ir politinį centrą, negalima buvo nepritarti, ir Vilnius iš tikrųjų tapo atgijančios Lietuvos širdimi. Čia buvo išleistas pirmasis lietuvių kalba Vilniaus Žinių dienraštis, čia buvo susauktas didysis Vilniaus Seimas, buvo įkurtos Lietuvių Mokslo ir Lietuvių Dailės draugijos, čia buvo steigiamos lietuviškos mokyklos, organizuojamos meno parodos, chorai, lietuviški vaidinimai ir kt. Trumpai tariant, Vilniuje susisprietė žymiausios lietuvių intelektualinės, meninės ir visuomeninės pajėgos. Pagaliau reikia pažymėti, kad 1918 m. vasario 16 d. Vilniuje buvo paskelbta Lietuvos nepriklausomybė. Jeigu Vilnius tapo atgijančios Lietuvos širdimi, tai čia labai daug nuopelnų tenka mūsų Tautos Vadui Antanui Smetonai.

Įsigalėti lietuviams Vilniuje buvo be galo sunku, nes kiekvieną jų kultūrinį žygį smarkiai persekiojo lenkai ir sulenkėję Lietuvos bajorai, kurie savo rankose turėjo turtus, spaudą, dvasinę vyresnybę ir kitokią galybę. „Širdį skauda lietuviui, — rašo A. Smetona 1911 m. Viltuje, straipsnyje Kovokime su patamsio galybe, — matant, kaip jo tėvų kalba varoma iš bažnyčios, kaip jis pats yra niekinamas tų, kurie kadaise valdydavo mūsų kraštą. Išsižadėję garsiosios senolių praeities, perleidę savo žemes svetimiešiams, neturį savo šalies idealo, daugumas mūsų bajorai nebetinka darbui, bet dar pajėgia tiek, kad gali trukdyti tuos, kurie siekia savo tautai šviesos. Jie nenkenčia, kad mes, daugumas sodiečių vaikai, drįstame žiebtį jai laimės žiburėlių. Jiems netinka, kad nenorime keliauti pasenusiomis vėžomis, iš kurių jie šiandien nebesugeba pasukti. Iš mūsų senovės bendrų jie virto mūsų priešais, aptikę pačią silpnąją mūsų krašto sritį, jie labiausiai jai taiko savo smūgius. Ta mūsų silpnoji sritis yra Lietuvos pakraščiai. Nebepasibiaurima tenai

jokiomis priemonėmis lietuvių kalbai naikinti. Muštynėmis bažnyčioje, siundymai tamsuolių prieš atgijančius lietuvius, prasimanymai — paprasčiausias endekų ginklas.“

Suprantamas dalykas, kad tokia būseną atgijančios Lietuvos veikėjams buvo nepakenčiama ir, žūt būt, ryžos energingai kovoti už savo tautos teises. Tos kovos Vilniaus krašte didžiausias vadas buvo A. Smetona. „Mes tol nenurimsime, — jis rašė 1909 m. Viltuje, kol dvasinė vyresnybė nesiliaus lenkinusi lietuvius per bažnyčias. Negi galima kęsti Lietuvoje slėgiami vadinančių save „litvinais, o kartais lenkais. Jų mums paskelbta kova, ir mes negalime jos atsisakyti. Tos kovos niekas nebesustabdys, tik žiūrėkime, kad ji būtų dora ir tikslinga“. Svarbiausieji šios kovos ginklai buvo vienybė, liaudies švietimas ir jos tautinės sąmonės gaivinimas. Lenkų vartojamas kovoje su lietuvišiais priemonės A. Smetona griežtai pasmerkė. „Ne kerštais, ne rėkavimais po bažnyčias, ne muštynėmis, kaip tad daro endekų triukšmadariai, bet ramiu, vargiu darbu turime gaivinti užmarėjusią mūsų tautiečių dvasią, — rašo A. Smetona; — endekų kovos būdu nė vienas teneseka, gal jis patenkina pagiežos jausmą, bet kultūros kovoje neveda į tikslą. Ar lenkintojai nežus kada nors patys nuo to įrankio, kurį vartoja dabar prieš lietuvius? Tie patys mušeikos, kurie pagaliais tvojo lietuvius, rasit, apgręš tų pagalių galus į mokytojus, kai šie jiems apkyrės“.

A. Smetona nuolat spaudoje ragino nepasitenkinti ramiu gyvenimu, bet nuolat kovoti, nes be kovos nėra galimas joks ramus kultūros darbas, ir tik kova įgyjamas teisių lygumas. Jis skatino sudaryti tam tikrą būrelį žmonių, kurie rūpintųsi vilniečių lietuvių likimu ir jų apsaugojimu nuo sulenkinimo. Pavojus iš lenkų pusės buvo labai didelis, ir lietuviams reikėjo skubėti gelbėti lietuvius rytiečius nuo sulenkinimo. „Lietuvos rytuose mums kiekviena valanda brangi, — rašo A. Smetona. — Laiku nepasiskubinęs, ligonį rasi be žado. Taip ir čia: praeis keleri, tegu keliolika metų,

SUVALKŲ DERYBOS

1920 m. spalio 7 d., kurias lenkai sulaužė ir po dviejų dienų užėmė Vilnių. Lietuvių delegacija: 1) mjr. Šumskis, 2) B. K. Balutis, 3) gen. Katche, 4) V. Černeckis, 5) prof. M. Biržiška. Lenkų delegacija: 6) rotmistras Romer, 7) plk. M. Mackiewicz, 8) Lukaszewicz, 9) Przesmycki. Už atskiro stalo ir numeriais nepažymėti sėdi liudytojai: anglų, amerikiečių ir italų karo atstovai.

ir gal vieni pėdsakai beliks, kad Joniškyje, Rodunėje, Asavoje ir kitur būta lietuvių, paliks lietuviškų žodžių ir pavardžių, o visą lietuvių sielą bus endekizmo vilnys išplovusios. Tuomet bus vėlu tenai eiti su elementorium, nes numirėlio popieriu nebeprikelsi. Tuomet, rasit, koks archeologas, palenkęs galvą ir mente pasirėmęs ant kapo, spėlios, kaip ir kuomet negyvėlių žūta“.

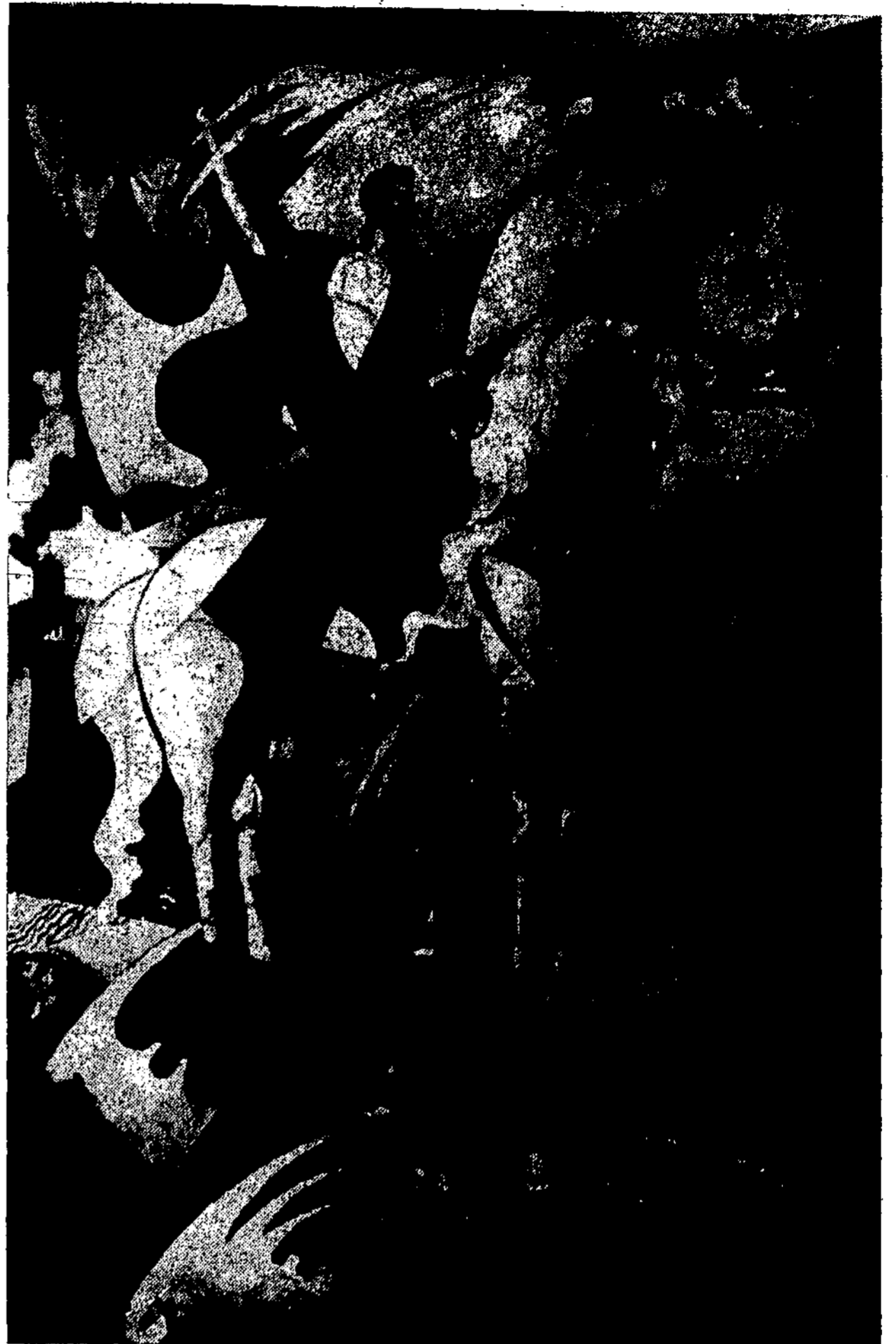
Nors kova Vilniaus krašte už lietuvių kalbą buvo labai sunki, tačiau iki didžiojo karo lietuviai čia buvo pasiekę žymių laimėjimų. Vokiečių okupacijos metu Vilniaus lenkai naujiesiems to krašto valdovams įvairiais būdais stengėsi įrodyti, kad tas kraštas perdėm lenkiškas. Lietuviai stengėsi tą klaidingą jų pažiūrą sugriauti ir vokiečiams įrodyti, kad Vilniaus kraštas iš žilosios senovės yra lietuvių gyvenamas. Tą dalyką aiškinant, A. Smetonos taip pat labai daug pasidarbuota. Jis visą vokiečių okupacijos laiką niekur nebuvo iš Vilniaus pasitraukęs ir stovėjo priešakyje lietuvių veikėjų būrelio, kuris rūpinosi mūsų tautos nepriklausomybe.

Lenkams klastingu būdu užgrobęs Vilnių, Vilniaus klausimas, arba teisingiau pasakius Vilniaus byla, lietuviams tapo viena iš aktualiausių bei svarbiausių politinių problemų. Lietuviams reikia įrodyti visam pasauliui, kad Vilnius yra Lietuvos širdis, kad Lietuva be Vilniaus negali gyventi ir ji tol nenurims, kol šiokiu ar tokiu būdu ji atvaduos savo užgrobtąją sostinę. Kaip prieš karą, taip ir nepriklausomoje Lietuvoje atsiranda žmonių, manančių, kad Vilnius nesąs lietuviams taip jau labai svarbus, žmonių, kuriems Vilniaus byla atsibodusi kaip kokia sunki našta, kaip ir sugangrenuota sveiko kūno vieta. A. Smetona su tokiais griežtai kovoja. Jis mūsų tautai skiepija mintį, kad reikia kantriai rengti tikrasis kelias į Vilnių ir niekuomet neužmiršti Vilniaus, nes ligi sąmonės dugno yra įsišaknijęs Vilniaus pasiilgimas ir mūsų kaimui ir mūsų miestui. Ir vyresnieji ir jaunesnieji, sako A. Smetona, — visi nešioja savo širdyje Lietuvos paveikslą su Gedimino sostine, ir to paveikslo niekas neįveiks išdildyti. Todėl mūsų Tautos Vadas ir klausia: „Ar mes galime pamiršti ar nutylėti Vilnių? Ar galime pamiršti 1919 m. karių savanorių priesaiką, duotą pavasarį savo tėvynei, kad ją visą išvaduos? Negalime ir neturime teisės: toji priesaika mus riša — Vilniuje palaidoti mūsų senovės vadai, palaidoti tenai ir mūsų didieji atgijimo žadintojai. Nevalia atsakyti pradėto, bet dar nebaigto žygio. Tai niekis, kad Lietuva maža galybė prieš pasaulį. Teisybė nėra išnykusi šioje žemėje: jos šaukdami atgavome tokią laisvę, kokią turime. Kantrumo ir ištvermės mums neprištigs. Stovime jau keliolika metų savo žodyje, stovėsime ir toliau, kol Vilnių gausime. Mūsų pusėje teisė ir teisybė; reikalaujame, kad būtų mums gražinta tai, kas neteisingai išplėšta. Nenurimsime...“

Šiomis Tautos Vado A. Smetonos mintimis vadovaudami, mes savo sostinę tikrai atgausime.

A. Merkelis

Vilniaus niekad nepamiršime ir jokia jėga nepalauš mūsų pasiryžimo atvaduoti ją.

Tėvynės sargyboje

Kariūno Juodžio pav.

Ne liūdesys — pasiryžimas

Neberymok prie kareivinių vartų,
Brangus kary, nežvelk mėlynėn tu,
Tiktai suspausk kiekčiausio plieno kardą,
Tik jį pakelk didžios tiesos vardu.

Pro ūkanas, pro debesis pilkuosius
Girdi tu skundą, skrendantį laukais.
Ir tai ne vėjui skundžias gelsvas uosis,
Ne žalios pušys ošia vakarais.

Ir plečiasi tava narsi krūtinė,
Ugnim sutviska ginklas prie šalies,
Kad mylima žalių laukų tėvynė
Netekus Vilniaus — Lietuvos širdies.

O vėjas lekia rudenio padangėm,
Skrenda dažnai nuo Vilniaus bokštų jis.
Dėl pikto smurto ginklai nauriai žvanga,
Didžios teisybės šaukiasi šalis.

Ir tu, kary, malšindams ugnį rūščią,
Kur dega tau nerimstančioj širdy,
Lig tol kovosi, kol audrom suūščios
Tavieji žingsniai Vilniaus grindiny.

J. Palionis

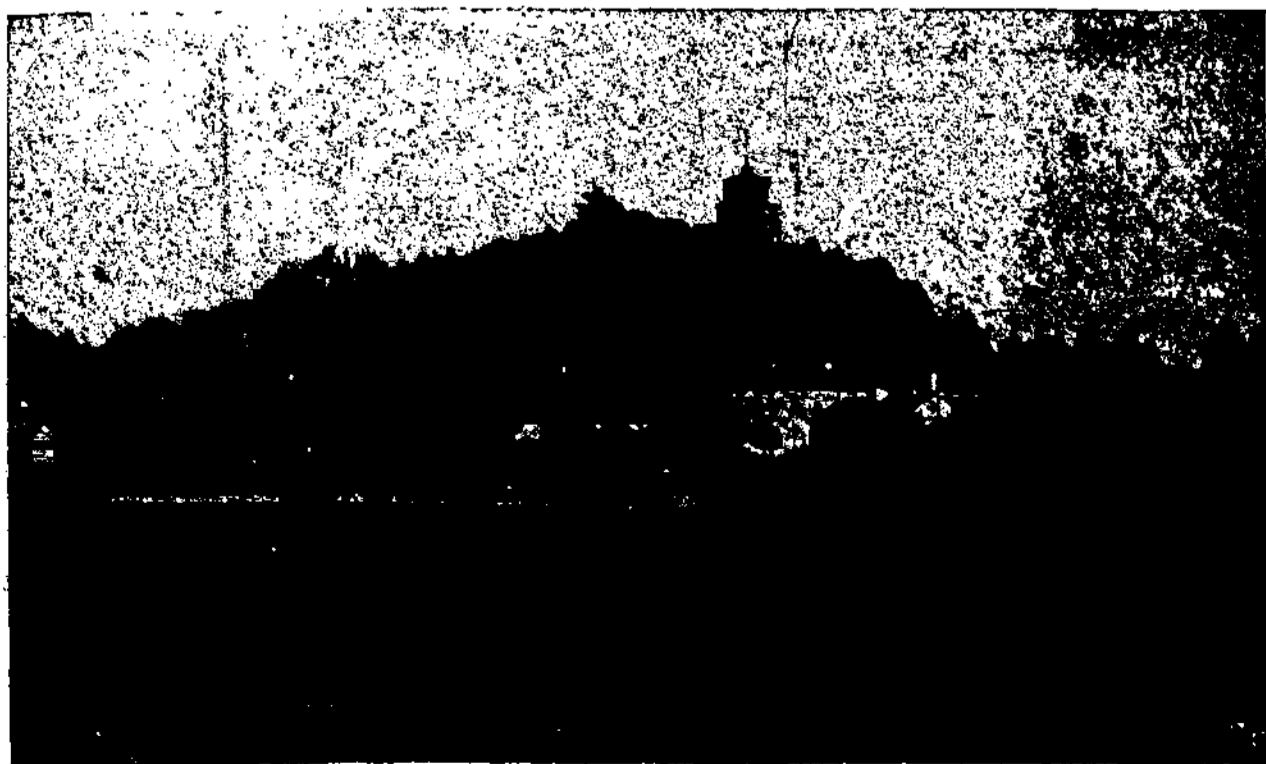
Gražink, ką klasta paėmei!

Spalių devintąją dieną jau šešioliktą kartą rūsčiai gaudžia patrankos, skamba varpai, trimitai viso pasaulio lietuvius šaukia ir cementuoja į Vilniaus žygį. Tai diena mūsų tautos gilaus liūdesio, bet kartu ir tvirto ryžtumo visomis kovos priemonėmis, visomis savo dvasinėmis, fizinėmis ir materialinėmis pajėgomis atgauti pavergtai sostinei Vilniui ir visam okupuotam kraštui. Dėl to šiemet spalių devintoji yra ne tik Vilniaus pagrobimo diena, bet ji sujungta su Vilniaus geležinio fondo diena, tai yra diena, kuri mūsų darbą, energiją ir išteklius kreipia į Vilniaus kraštą. Spalių devintąją dieną mes ne tik savo mintimis, savo protu, bet ir realiu darbu stojame į kovą dėl savo neginčijamų teisių.

Spalių devintosios minėjimas niekam nėra malonus. Jis ypač skaudus okupuotosios Lietuvos lietuviams, kurie į vakarus išmeigę akis pažiūrėjo, laukdami kada gi ateis išvaduotojai. Tušti lenkų politikų norai, kad lietuviai pamirštų padarytą skriaudą. Tačiau jie mato, kad mes padarytos skriaudos ne tik nepamirštame, bet kasmet vis griežčiau siekiame savo teisybės, jog žaizda, kurią persipolitikavę Varšuvos vyrai padarė Lietuvai, lietuvių tautai ir pačiai žmogaus garbei, negyja, tebėra vis kruvina.

Ši žaizda turi duoti ir duoda liūdny pasėkmių, nes dvi tautos, dvi valstybės dėl istorinio Varšuvos nusikaltimo, ne tik politinėje, bet ir kultūrinėje ir ekonominėje padėtyje patiria daug žalos. Dar prieš savo nelemtų žygių vykdymą 1919 m. balandžio 25 d. Pilsudskis Varšuvoje iškilmingai pareiškė: „Norėčiau, kad galėtų kuo greičiau įvykti mano karščiausias noras, kad Vilniaus miestas virstų viena didžiausių pasaulio sostinių, kultūros židiniu, naujaisiais Atėnais, kurie spindulius leistų ne tik per visą Vilniaus šalį, bet ir toli už jos sienų“. Tačiau lenkų okupacijoje Vilnius nevirto nei didžia, nei maža sostine, nevirto jokių kultūros židiniu, jokiais Atėnais, tik susmuko paprastu, suskurdusiu Lenkijos provincijos miestu, nu stojusiu vilties bent kada pakilti. Dėl Varšuvos imperializmo ir nesveikos vieno žmogaus fantazijos, pasiekta lygiai priešingai tas, ko buvo norima pasiekti.

Vilniaus kovoje pasaulio politinei sąmonei mūsų teisė yra aiški, belieka padaryti tik išvadas. Jau yra laikas tiems, nuo kurių priklauso Europos politikos kryptis, kurie tiek susirūpinę sutarčių laikymu ir, kurie stovi tarptautinio teisingumo ir teisėtumo sargyboje, imtis veiksmo, kad būtų atstatyta smurtu palaužta mū-

Gedimino kalnas Vilniuje

sų teisė ir Lietuvai gražinta jos sostinė. Laikas yra ir patiems lenkams susiprasti, nes delsti yra visiems pavojinga.

Iš daugelio šimtmečių patyrimo mes galime drąsiai pasakyti, kad lenkai ne tik negerbia sutarčių, bet visados pirma proga jas jėga sulaužo. Tai dviveidė ir žemažiūrė politika, kuri negali būti ateities laimėtoja. Per 16 metų su Lenkija mes jokių santykių neturėjome. Tai yra lietuvių tautos atsakymas į lenkų klastingą politiką. Tarptautinėje viešumoje lenkai dedasi dideliais taikos šalininkais. Tačiau kurios gi taikos? Ar tos, kurios apsaugoje gali ramiai valdyti smurtu pagrobtą kraštą, po kurios sparnu galima naikinti Vilniaus žemių lietuvišką dvasią? Tokio turinio taika — tai suklastota taika. Tai žaidimas taikos žodžiu, taurios taikos sąvokos įžeidimas, kilnaus žmonių taikingumo jausmo panaudojimas piktam darbui. Tokios taikos šalininkai yra visi grobuonys. Tokia taika — tai prievartos taika. Siekti taikos vien žodžiu yra pavojingiau, negu apie taiką tylėti.

Ar daug kas pasikeitė po šešiolikos metų? Per šį kovos laikotarpį mes sustiprėjome viduje, stipriai atsistojome ekonominiame gyvenime, pakėlėme krašto švietimo ir kultūros lygį. Idėjinėje Vilniaus kovoje mes siekiame ir sieksime to paties, ko siekėme prieš nelemtąją spalių devintąją. Mes ieškome Vilniaus kovos būdų, juos geriname ir taikome esamoms aplinkybėms, tačiau principinis Vilniaus klausimas yra aiškus ir neginčijamas visiems mūsų tautos sluoksniams, visoms pažiūroms.

Per šešiolika metų mūsų kova dėl savo sostinės daugeliu kartų sustiprėjo. Mus į Vilniaus darbą jau kelinti metai buria ir mūsų dvasią grūdina dvi didžiulės organizacijos, kurių pagrindinis darbas yra Vilniaus atvadavimas. Tai Vilniui vaduoti sąjunga ir Vilniaus geležinis fondas. Jos Vilniaus kovoje vartoja įvairius būdus. Juk tokiai kovai, kaip Vilniaus atvadavimas, yra ne svetima gretinti pinigą su kardu, kultūrinį darbą derinti su idėjinium ir su visos tautos pasiruošimu didžiajam žygiui. Vilniui atgauti tautą ruošia ir visa eilė kitų organizacijų. Tad Vilniaus darbe mums nesvetima panaudoti visus tautos dvasinius, kultūrinius ir medžiaginius ginklus.

Ne mūsų dalykas padėti Lenkijai ieškoti būdų padarytai skriaudai atitaisyti. Jie patys žino, ko siekiame. Gražink, ką klasta paėmei! Tik vieningas mūsų nusistatymas, tik atkaklus savo tikslo siekimas, tik griežta ir garbinga kova, tik sumanus ryžtumo ir veiksmo kardas galės perkirsti šį Vilniaus mazgą ir šimtus tūkstančių mūsų tautiečių išvaduos iš lenkų jungo. Nelaukime Varšuvos žygių, tik patys ženkime pirmyn, nesidairykime į vienas kitą, o visi bendrai tautą didinam žygiui ruoškime ir veikime. Šiam didžiajam žygiui mums pajėgų reikia ieškoti ne iš kur kitur, o tik patys savyje jų turime rasti. Patys savo širdimi, savo protu, savo rankomis gražinsime sau Vilnių ir lenkų okupuotąsias tėviškės žemes.

J. S.

Tautos laimėjimas glūdi jos vieningume. O Vilniaus vadavimo kovoj mūsų tauta buvo, yra ir bus vieninga. Nuo kūdikio iki žilo senelio mūsų širdyse dega Vilniaus meilė.

Vienas prieš dešimtį lenkų

Atsarginis eilinis Petras Venglikas, gyvenantis Tauragės apskr., Batakių val., Fermos kaime, 1919 m. rugpiūčio 15 d. įstojo savanoriu į Lietuvos kariuomenę ir buvo paskirtas į 7 pėst. žem. Kun. Butegeidždio pulką, kuris nepriklausomybės karuose atliko daug karo žygių ir dalyvavo sunkiose kautynėse.

Ats. eil. Venglikas dalyvavo visuose žymesniuose pulko ir jo dalinių žygiuose. 1920 m. liepos 15 d. su 7 pėst. pulko 7 kuopa, kuriai vadovavo ltn. Černius (dabar majoras), pirmieji iš visos Lietuvos kariuomenės įžengė į Vilnių ir jame išbuvę 4—5 dienas kartu su bolševikais, nes lenkai buvo išvyti, pasitraukė į Pabarzdžių kaimą, kur susijungė su visu pulku.

1920 m. spalio 8 d., lenkams sulaužius Suvalkų sutartį ir stipriomis jėgomis iš pasalų užpuolus, 7 pėst. pulkas buvo priverstas iš Vilniaus pasitraukti. Pulkas pasitraukė ligi Širvintų, Giedraičių linijos, kurioje mūsų vadovybė buvo nusprendusi gintis ir rengė lenkams smūgį.

Fronte slinko audringos dienos. Jas lydėjo dažni ir stiprūs lenkų ir mūsų pulkų susirėmimai. Lapkričio 18 d. visame fronte jaučiama stipri lenkų žvalgyba. Sužinota iš vietos gyventojų, kad lenkai rengiasi pulti ir visiškai pavergti Lietuvą. Tačiau šito nelaukiant, priešpuoliman perėjo mūsų kariuomenė. 7 pėst. pulko II batalionas lapkričio 18 d. 7 val. vieškeliu puola Degučių—Liūnų—Širvintų kryptimi. III batalionas, vadovaujamas drąsaus vyr. ltn. Balno, kuris jau ne kartą buvo prasiveržęs lenkams į užpakalį, ir šiuo kartu apena lenkų sparną ir smogia iš užpakalio. Tuo laiku III batalionas buvo sudarytas tik iš 170 šaulių ir vieno kulkosvaidžio, kuriam vadovavo karininkas Batūra.

Apėjęs Barcių miškus, III batalionas pasiekė Motiejūnų kaimą. Čia suėmė lenkų brigados ir Gardino pulko štabus, išblaškė apie dvi lenkų kuopas. Iš Motiejūnų kaimo III batalionas puola Paširvinčių dvarą, kur paima kelias patrankas ir 1 kulkosvaidį, be to, daug kitokio grobio. Grobio suėmimui palikęs per 20 kareivių, III bataliono vadas puola Širvintų miestelį, kurį pasiekus ir pradėjus atakuojant šaukt „valio“, šimtai lenkų spruko į visas puses.

Lenkų generolas Mokreckis prieš pusvalandį gyrėsi Širvintų klebonui, gerdamas degtinę: „Lietuvos likimas šiomis dienomis bus išspręstas. Musninkus puolame ir paimame šiandien. Likviduojame fronto jėgas ir jei šiandie Kauno pasiekt nepasisėks, tai ryt bus mūsų. Kavalerijos brigada jau lietuvių fronto užpakaly. Lietuviai ant kelių suklaupę prašys, kad tik mes juos valdytume“. Tačiau, vos šiuos žodžius ištaręs, turėjo lįsti į šaltą Širvintos upės vandenį ir buvo pradėjęs skęsti. Išgelbėjo vienas mūsų kareivis, kuris buvo beginklis, nes plaukiant pilna apranga per Širvintos upę, jo šautuvas paskendo. Lenkų generolas, ištrauktas iš upės, beginkliui mūsų kareiviui grasindamas pistoletu, pasislėpė miške.

Šiame III bataliono puolime dalyvavo ir eil. Venglikas. Su visa šarvuote perplaukęs Širvintos upę, vijosi kitus, greičiau perplaukusius. Tačiau jam bebė-

gant, iš pirties iššoko 15—20 nuogų lenkų kareivių ir leidosi į mišką. Užtaisęs šautuvą ir parengęs granatą, šiuos lenkus sustabdė ir įsakė bėgti paskui puolantį batalioną, kuris šiuos belaisvius ir paėmė. Toliauėjo puolančioje gradinėje. Beeidamas su eil. Vienažindžiu Jurgiu, gyvenamuose namuose vėl pastebėjo daug lenkų. Prisiartinus, vienas lenkų paklausė: „Pan naši“, tačiau eil. Venglikas įsakė pasiduoti. Kadangi lenkai buvo ginkluoti ir pasiduoti nenorėjo, prisidengdamas siena įmetė į vidų dvi rankines granatas. Keli buvo

Eil. P. Venglikas

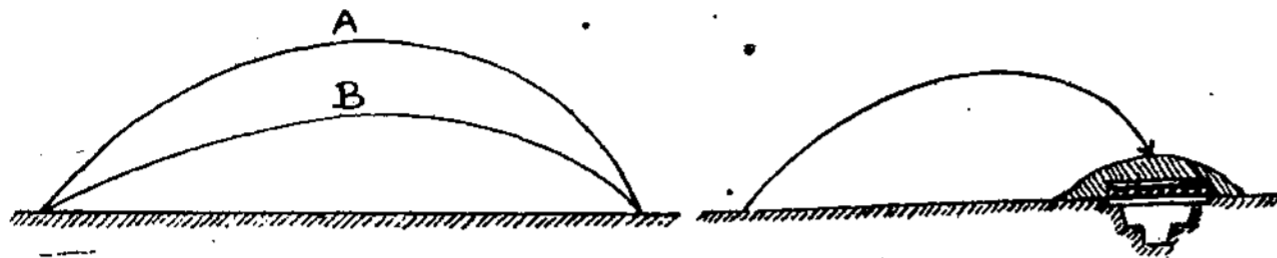
užmušti, kiti sunkiai apdraskyti, o gyvi likusieji eil. Vengliką ir Vienažindį puolė durtuvais. Dar išmetus vieną granatą, lenkų skaičius sumažėjo. Tačiau matydami, kad lenkų neįveiks, pradėjo trauktis, o priėję apkasus, nutarė gintis. Eil. Vienažindis krito nukautas. Šovinių pritrūkęs, ir eil. Venglikas nustojo šaudyti, bet parengė granatą. Ir toji paskutinė. Tuo tarpu, kai du lenkai norėjo jį suimti ir artinosi, eil. Venglikas į juodu paleido paskutinę granatą ir abudu užmušė.

Tuo tarpu III bataliono puolančioji vilnis buvo jau už pusės kilometro priešakyje. Pasivijus puolančius, kuopos vadas eil. Vengliką apkaltino atsilikusiu nuo fronto ir norėjusiu pabėgti. Tačiau, kai visą dalyką eil. Venglikas nupasakojo, kuopos viršila Lisas buvo pasiūstas į nurodytas vietas ištirti įvykius vietoje, kuriuos išaiškintis, kuopos vadas eil. Vengliką pagyrė ir pristatė apdovanoti. Už pasižymėjimus apdovanotas Vyčio kryžiumi.

1920 m. lapkričio 21 d. 7 pėst. pulkas Širvintus puolė antrą kartą. Įėjus į miestelį, eil. Venglikas buvo sužeistas. Prie sužeisto Vengliko artinosi 4 lenkai. Būdamas gerai pasislėpęs, 2 lenkus nušovė, vieną spėjo

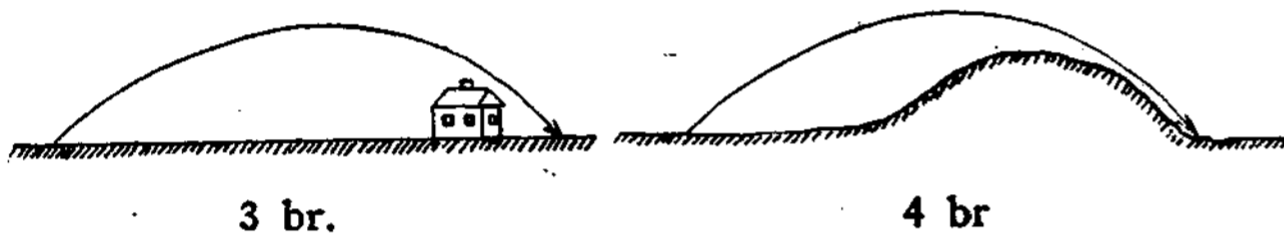
Artilerijos pabūklų rūšys

Taikiniai, kuriuos artilerija šaudo, yra įvairūs. Kai kuriuos galima kliudyti tiktai iš viršaus, pavyzdžiui, slėptuvę, tiltą, žmones, pasislėpusius už kurio nors trobesio, kalnelio arba vietovės raukšlės, pabūklus, pastatytus už miško, kalnelių ir t. t. Tokius taikinius geriausia šaudyti **stačia trajektorija** (1, 2, 3, 4 ir 5 br.). Atvirkščiai, mūrines tvoras, trobesius ir kitus kylančius į viršų žemės taikinius geriausia šaudyti **lėkščia trajektorija** (1 ir 6 br.).

1 br. A — stačia trajektorija.
B — lėkščia trajektorija. 2 br. Slėptuvė

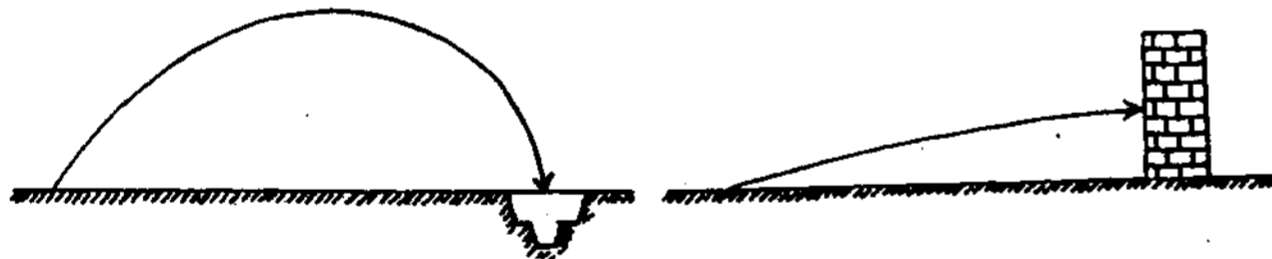
Iki šiol nepavyksta pagaminti tokio pabūklo, kad iš jo galima būtų sėkmingai šaudyti ir stačiausia ir lėkščiausia trajektorija. Todėl artilerijoje pabūklų yra kelių rūšių, būtent: **patrankos, gaubicos ir mortyros**.

3 br.

4 br.

Patranka turi, palyginti, ilgą liemenį (vamzdį) (7 br.), šaudo didesniu užtaisais (parakas), kuris išmeta sviedinį iš pabūklo dideliu greičiu, todėl jis lekia ore **lėkščia trajektorija** (8 br.).

5 br. Apkasas

6 br. Mūrinė tvora

Gaubicos liemuo yra, palyginti, trumpesnis (7 br.), lyginamasis užtaisas mažesnis (kas yra lyginamasis užtaisas — bus paaiškinta žemiau) ir todėl sviedinys išlekia iš pabūklo žymiai mažesniu greičiu ir ore lekia **statiesne trajektorija** (8 br.).

Mortyros liemuo yra dar trumpesnis (7 br.) ir užtaisas mažas, todėl sviedinys išlekia iš pabūklo dar

sužeisti, o ketvirtasis pabėgo. Bijodamas, kad pasprukęs lenkas gali atsivesti daugiau savųjų ir jį nužudyti, skausmus kęsdamas, leidosi prie savųjų. Iš stačiatikių bažnyčios bokšto į jį buvo paleista lenkų ugnis, tačiau laimingai paspruko į priedangą, kur rado dar sužeistus savo draugus eilinius: Damanskį, Čaikų ir Balsevičių.

Pasibaigus kautynėms, visi sužeistieji buvo evakuoti į Ukmergę. Eil. Venglikui amputuota koja.

Taip šis drąsus ir užsispyręs Žemaitijos krašto vyras kovojo vienas prieš dešimtį lenkų, ne kartą išgelbėdamas save iš mirties nasrų ir daug gero padarydamas savo tėvynei. O mums visiems jis yra sektinu pavyzdžiu. (Kas turėtų žuvusio eil. Vienažindžio fotografiją, prašome atsiųsti „Kario“ redakcijai. Pasinaudoję vėl gražintumėm. Redakcija.)

N-as

mažesniu greičiu, lekia ore **stačia trajektorija** (8 br.) ir krenta arčiau.

Artilerijoje liemens (o taip pat ir sviedinio) ilgis, paprastai, išreiškiamas ne ilgio matais, pavyzdžiui, centimetrais, o **kalibrais** (kaip žinome, pabūklo kalibru vadinamas didžiausias liemens kiaurymės atstumas tarp įgražų laukų). Taip, pavyzdžiui, sakoma, kad 77 mm 16 metų lauko patrankos liemens ilgis yra lygus 35 kalibras, arba, lyginamasis šios patrankos ilgis lygus 35; tatau reiškia, kad šios patrankos kalibras (77 mm) liemens ilgyje (2695 mm) atidedamas 35 sykius. Ir iš tikrųjų, 2695 padalijus iš 77 gaunama 35 ($2695:77 = 35$).

Patrankomis laikomi tokie pabūklai, kurių liemenys yra ilgesni, kaip 20 kalibrų; **gaubicų** liemenys yra trumpesni kaip 20 kalibrų ir ilgesni kaip 10 kalibrų, o **mortyrų** liemenų ilgiai svyruoja nuo 6 iki 10 kalibrų.

Lyginant vienodo kalibro patrankų, gaubicų ir mortyrų liemenis, matysime, kad patrankų liemenys visada bus ilgesni už gaubicų ir mortyrų, o gaubicų liemenys — už mortyrų (7 br.). Jei lyginti įvairių kalibrų pabūklus, tai negalima bus iš anksto pasakyti, kuris liemuo bus ilgesnis. Taip, jei, pavyzdžiui, paimti 20 mm patranką, kurios liemens ilgis lygus 30 kalibrų, ir 105 mm gaubicą, kurios liemens ilgis lygus 15 kalibrų, tai patrankos liemens ilgis bus $20 \times 30 = 600$ milimetrų, o gaubicos liemens ilgis $105 \times 15 = 1575$ milimetrų, t. y., šiuo atveju (lyginant įvairių kalibrų pabūklus) gaubicos liemuo bus ilgesnis už patrankos.

Lyginamuoju užtaiso svoriu vadinamas užtaiso svorio santykiavimas su sviedinio svoriu, t. y., jis rodo, kiek kartų užtaisas yra lengvesnis už sviedinį. Taip, 77 mm 16 metų lauko patrankai lyginamasis užtaiso svoris lygus: 0,69 kg (pilno užtaiso svoris), padalijus iš 6,5 kg (sviedinio svorio), bus maždaug $\frac{1}{9}$, t. y., užtaiso svoris maždaug 9 kartus lengvesnis už sviedinio svorį; o lyginamasis 105 mm 98/09 metų lauko gaubicos užtaiso svoris bus: 0,37 kg (pilno užtaiso svoris),

Patranka

Gaubica

Mortyra

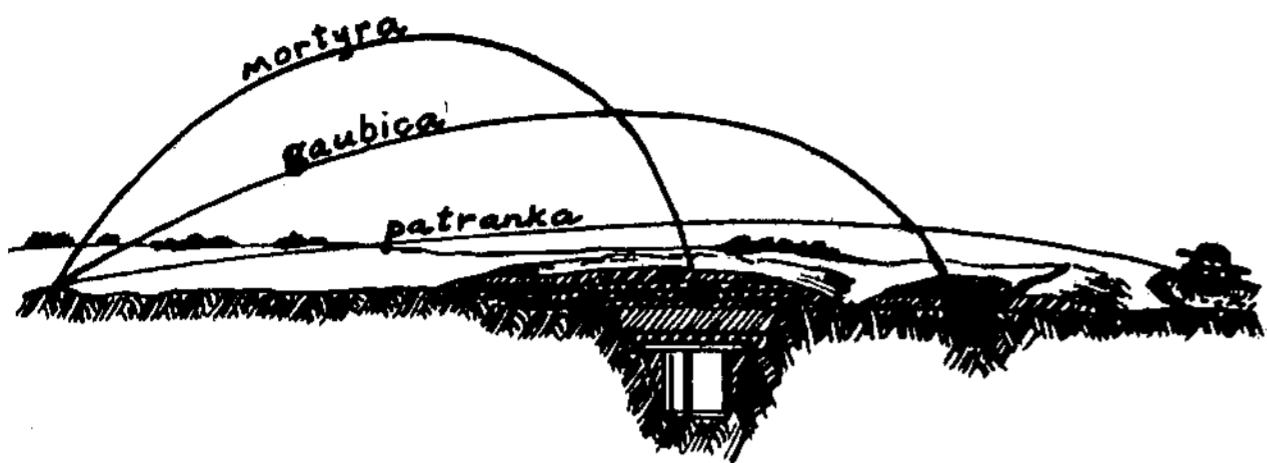

7 br. 152 mm patrankos, gaubicos ir mortyros liemenys

padalijus iš 15,8 kg (sviedinio svorio), bus maždaug $\frac{1}{45}$, t. y., užtaiso svoris maždaug 45 sykius mažesnis už sviedinio svorį.

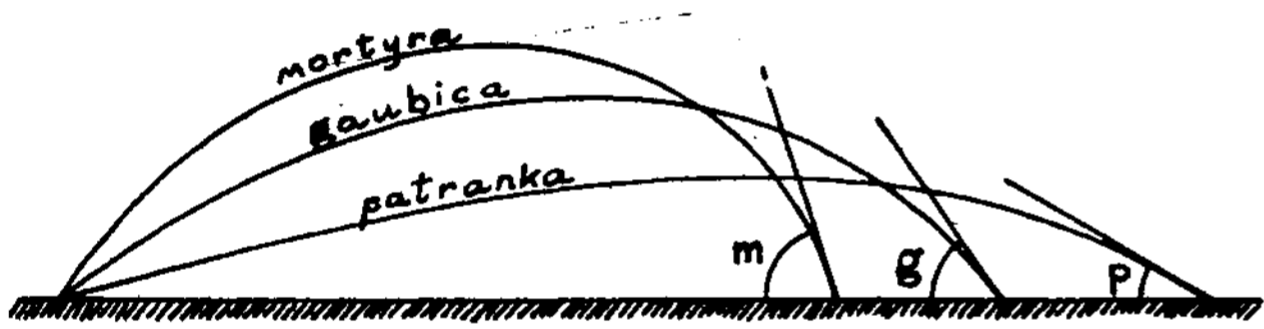
Kuo didesnis lyginamasis užtaiso svoris ir kuo ilgesnis lyginamasis pabūklo liemens ilgis, tuo didesniu greičiu išlekia iš vamzdžio sviedinys, kuris lekia lėkštesne trajektorija, krenta toliau ir mažesniu kampu (8 ir 9 br.). Iš čia seka išvada, kad patranka šaudo toliau, negu to paties kalibro gaubica ir mortyra (8 br.)

ir, kad jos sviedinių kritimo kampai yra mažesni, negu gaubicos ir mortyros sviedinių šaudant tais pačiais toliais. Taip, pavyzdžiui, patrankų sviedinių kritimo kampai vidutiniuose toliuose (3000—5000 m) svyruoja tarp 5° ir 15° , o gaubicų sviedinių — tarp 20° ir 40° .

8 br.

Be to, patrankos sviedinys, kuris išlekia iš pabūklo dideliu greičiu, pasiekia taikinį greičiau, negu gaubicos sviedinys. Pavyzdžiui, 2500 metrų atstumą 77 mm 16 metų lauko patrankos granata 16, šaudant antruoju, t. y., pilnu užtaisų, pralekia per 6,1 sek. (o šaudant pirmuoju, t. y., sumažintu užtaisų — per 7,6 sek.), gi 105 mm 98/09 metų gaubicos sviedinys tą atstumą pralekia, šaudant net pilnu užtaisų, per 9,2 sek., o šaudant pirmuoju (nepilnu) užtaisų — per 20,9 sek. Tada turi didelę reikšmę šaudant judamuosius taikinius, ypač tokius greitus, kaip lėktuvai, tankai, šarvuoti automobiliai.

9 br. Kritimo kampai: m — mortyros, g — gaubicos ir p — patrankos

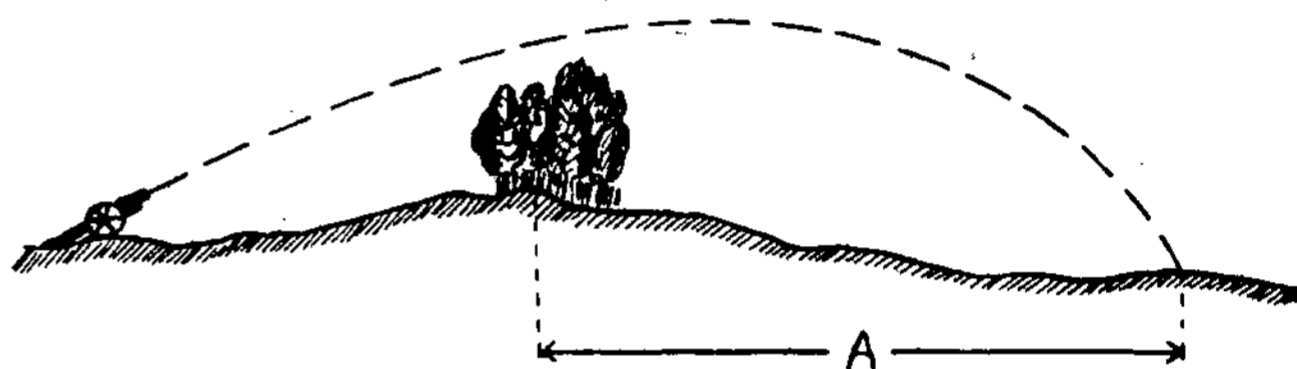
Patranka turi patogumus dar ir tame, kad arti taikinio ir pabūklo sudaromas didesnis kliudomas plotas, kuris yra tuo didesnis, kuo trajektorija lėkštesnė. [10 brėžinyje parodytas kliudomojo ploto dydis lėkščiai trajektorijai (A) ir stačiai trajektorijai (B), šaudant tuo pačiu toliu]. Tačiau tasai patogumas pasireiškia tik tai lygioje ir atviroje vietovėje. Pridengtoje ir išraižytoje vietovėje didelis patrankos trajektorijos

lėkštumas jau nėra naudingas, nes dėl to patranka kartais tampa visiškai bejėgė šaudyti taikinius, pridengtus vietovės raukšlelėmis (skardžius, staigus užpakalinius aukštumos šlaitus), vietovės daiktai (trobesis, miškas) arba gynomosi įtvirtinimai (apkasai, susisiekimo eigos ir t. t.). Todėl, tokiems taikiniams kiludyti reikalingos gaubicos, o kartais ir mortyros su jų stačiomis trajektorijomis.

10 br.

Pagaliau, už dengiamosios keteros visada susidaro taip vadinamas nekliudomas plotas (11 br. — A), kuris patrankoms yra didesnis, negu gaubicoms ir mortyroms.

11 br.

Taigi, mes matome, kad kiekviena artilerijos pabūklų rūšis turi savo patogumus ir trūkumus, nepašalinama, bet papildydama viena kita.

Įvairios artilerijos pabūklų rūšys, žiūrint jų savumų, skiriamos vykdyti įvairius uždavinius, taip patrankos skiriamos šaudyti atvirai stovinčiąją prieš gyvąją jėgą (žmones, arklius), ugnies priemones, artileriją, motomechanizuotas priemones ir aviaciją;

gaubicos — šaudyti prieš gyvąją jėgą ir ugnies priemones, paslėptas žemės, mediniuose ir betoniniuose įtvirtinimuose; be to, gaubicos gali sėkmingai šaudyti ir atvirai stovinčius taikinius;

mortyros — ardyti labai stiprias horizontales priedangas ir, reikiant, šaudyti artimus taikinius, pakeisti gaubicos.

Kapitonas Soročkinas

RAITŪJŲ SPORTAS PROGRESUOJA

Panevėžys. Spalių 4 d. Šiaurės Lietuvos sporto apygardos vadovybė surengė Panevėžio apygardos dideles arklių lenktynes. Tą dieną kaip tik pasitaikė gan baurūs ir nepalankūs rungtynėms rudens oras, bet vis dėlto iš 54 įsiregistravusių dalyvavo veik apie pusę lenktyniautojų. Šioms lenktynėms daug dėmesio kreipė ir pati visuomenė ir Kūno Kultūros Rūmai ir, pagaliau, Žemės Ūkio Rūmai, nes skirta gan gražių ir vertingų laimėtojų dovanų, nors, deja, dėl nepalankaus oro žiūrovų buvo mažokai susirinkę. Nežiūrint į tai, pažanga matyti ir arklių sporto šakoje. Pereitais metais buvusiose arklių lenktynėse laimėjusieji pirmas vietas turėjo nemaža pabaudos taškų, gi šiais metais jų daug mažiau, o kai kas net visai neturi.

Žemės Ūkio Rūmai, š. m. rungtynėms skirdami dovanas, išdirbo savo taisyklės, kurių lenktyniautojai turėjo prisilaikyti. Taigi, pirmiausia į programą ir buvo įtraukta Žemės Ūkio Rūmų skirtoms dovanoms laimėti lenktynės pagal taisyklės greitumon, 1 km atstume, su veisline medžiaga. Pirmąją vietą laimėjo Tarnauskas (biržėnas), nujojęs 1 km distanciją per 1:39 min. ir gavo 100 litų dovaną. Jis taip pat lai-

mėjo ir I užjojimo 500 m distanciją, mažiausio greičio 300 m per minutę, 7 kliūčių iki 80 cm aukščio ir iki 1 m pločio, nugalėjęs kliūtis be pabaudos taškų per 1:11,5 min. ir gavęs XII šaulių rinktinės skirtą dovaną.

II užjojimo 700 m distanciją, mažiausio greičio 300 m per minutę, 10 kliūčių, aukščio iki 1 m ir pločio iki 1,5 m laimėjo 1 vietą — šaulys Br. Morkūnas (subatėnas), nugalėjęs kliūtis be pabaudos taškų per 1:19 min. ir laimėjęs Kūno Kultūros Rūmų Žirginio Sporto S-gos dovaną — brangią bronzinę rašalinę.

Aplamai, arklių sporto lenktynės pavyko gerai. Tenka pažymėti, kad dauguma dalyvių yra kurie veik kas metai dalyvauja arklių sporto lenktynėse ir gerokai yra išlavinę savo arklius, kad jau negėda būtų pasirodyti ir geresnėse lenktynėse.

Vikrutis

LENKAI REIKALAUŠ KOLONIJŲ

Pasiremiant pusiau oficialiomis lenkų žiniomis, ateinančią savaitę Lenkija Ženevoje, kolonijų komisijoje konkrečiai iškelsianti savo kolonialinius reikalavimus ir lenkų emigracijos klausimą. Agentūros I s k r o s pranešimu šie reikalavimai lenkų politikoje užimsią pirmąją vietą.

Vandens klausimai kariuomenėje

Be vandens, kaip ir be maisto, žmogus negali apsieiti. Vandens vertė, ypač kaitrią vasarą pakyla. Žygio metu be vandens apsieiti stačiai neįmanoma, nes žygiuojančius karius troškulys dar labiau kamuoja. Tad niekas neginčys vandens reikšmės taikos ar karo metu. Iki didžiojo karo šia sritim mažai kas tesidomėjo: manyta, kad vandens gamtoje gausu, jo nepitrūks. Bet didžiojo karo patyrimas parodė, kad buvo klystama. Štai, pokariniiais laikais vokiečių geologas dr. Vilzer'is savo knygoje „Pagelbinės geologijos pagrindai pagal karo patyrimus“ sako: „Praeitam kare buvo atsitikimų, ypač karštos vasaros metu, kad stipresnė pozicija ir labiau ginkluota kariuomenė vien dėl vandens trūkumo prarasdavo galimumą priešintis“.

Didžiojo karo skaudūs patyrimai nepraėjo be pasekmių. Visų šalių kariuomenės nagrinėja vandenį liečiančius klausimus, aptaria įvairius galimumus dar taikos metu. Tuo reikalu daug rašoma periodinėje kariškoje spaudoje, leidžiami statutai, o stambesniuose manevruose nepamirštas vandens tiekimo klausimas. Kariuomenė pratinama, mokoma, kaip galima būtų apsieiti be vietinio vandens, ypač prieš apieistą teritoriją užėmus, arba kol vietinis vanduo bus iš pagrindų iširtas. Pastangos duoda vaisių. Kareiviai dar taikos metu įsisąmonina, kad visur, ypač prieš apieistoje teritorijoje, vanduo gali būti apkrėstas bakterijomis, užterštas ar apnuodytas.

Šiuo rašiniu pasistengsiu bent trumpai nušviesti mūsų spaudoje mažai teaptariamą vandens žvalgymo—ieškojimo klausimą. Visų pirma — truputį žinių iš hidrogeologijos.

Žemės vandenys skirstomi į:

- dirvožemio — vandenys, esantieji žemės paviršiaus sluoksniuose; šie vandenys paprastai užkloti vandenį praleidžiančiu sluoksniu ir esti 2—5 m gilumoje;
- podirvio — vandenys iš viršaus užkloti vandenį nepraleidžiančiu žemės sluoksniu; šie vandenys esti 5—20 m gilumoje;
- arteziniai vandenys — nuo 30 m ir didesnėje gilumoje.

Podirvio vandenys dažnai skverbiasi žemės paviršiui šaltinių pavidale.

Vandens ieškojimas. Ieškant tinkamo vandens iš gilesnių žemės sluoksnių, naudojamos hidrogeologiniais žemėlapiams. Mūsų sąlygomis, nesant minimų žemėlapių, vanduo ieškomas kitais būdais, būtent: teiraujamosi pas vietos gyventojus, „burtų šakelės“ būdo pagalba, atitinkamais grąžtais grąžiant žemėje kiaurymes ir kasant tiriamuosius šulinius. Išvardintais būdais vandens nesuradus, tenkinamosi paviršiaus vandeniu, jei jo vietoje yra.

Vietos požymiai, rodantieji vandenį esant, yra šie:

- Ežerų, kudrų, tvenkinių ir šaltinių akivaizda.
- Vasaros metu tankia, žalia, sodria augmenija apaugusios vietos.
- Dažniausiai rūkas matyti ten, kur yra podirvio vandenys.
- Augmenija — meldai, viksvos, balų samanos.
- Mašalai kibžda ten, kur paprastai arti žemės paviršiaus esti vanduo.
- Gluosniai kartais parodo, jog artumoje esama seklaus šaltinio.
- Sniegas visada greičiau tirpsta ten, kur arti prie žemės paviršiaus esti vanduo.

Be paminėtų duomenų, karo lauko aplinkybėmis ieškant vandens, pravartu žinoti, kad:

1) dažniausiai šaltiniai randami slėnių susikirtimuose, staigių ir stambių nuolaidumų papėdėse, daubose, kietose plyšėtose padermėse;

2) žemės sklypai, patogūs ir tinkami negiliems šuliniams įrengti, paprastai, esti daubose ar šiaip žemesnėse vietose;

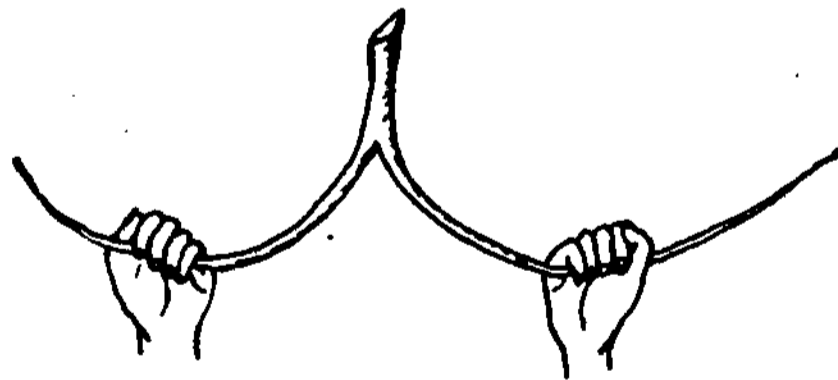
3) įvairūs srautai ir upokšniai apsupti augančių medžių, dažniausiai lapuočių.

„Burtų šakelė“. Gana platų praktišką prietaikymą, beiškant požemio vandens, rado „burtų šakelės“ būdas. Šis vandens ieškojimo būdas labai senas. Jis buvo žinomas ir naudojamas gilioje senovėje, įvairių šalių tautose. Ir pas mus, ypač sodžiuje, yra žmonių, mokančių šiuo būdu vandens ieškoti. Šiuo būdu naudojamosi taip. Reikia nupiauti nuo augančio medžio dvišaką šakelę, panašią į raidę „V“. Šakelė turi būti nuo 1—1,5 cm storumo. Šiam tikslui geriausiai tinka

„Burtų šakelė“. Geležinės vielos virbalas, kuriuo ieškomas požemio vanduo

lazdynas, karklas, putinas ar klevas. Medinę šakelę galima pakeisti 3—5 mm storumo viela, kuri sulenkiamą taip, kaip parodyta brėžinyje. Ieškant požemio vandens, šakelė imama abiem rankom, atsuktai į viršų delnais, už dvišakio galų; po to ji priartinama prie kelių ir spaudžiama prie jų abiejų rankų kumštys. Jei teisingai viskas atliekama, lazdelė virš tiriamos vietos pradės nežymiai judėti. Judėjimui vykstant, reikia griežtai daboti, kad per dvišaką šakelę ar metalinį virbą einanti plokštuma būtų lygiagretė vietovės horizontui. Vandens ieškotojui užtikus požemio srautą, šakelė ar virbas griežtai kryps vandens šaltinio pusėn, tar-

„Burtų šakelės“ laikymas

tum srautas turėtų kažkokių magnetinių savybių. Šiuo būdu pasinaudoti gal ne iš karto pasiseks, tačiau išmokus taisyklingai laikyti šakelę, vanduo visuomet surandamas. Šakelės nukrypimas prityrusio vandens ieškotojo aiškiai juntamas.

Išaiškinti šakelės nukrypimo priežastis, buvo padaryta eilė rimtų mokslinių bandymų, kurių išdavos nieko aiškiai įtikinančio neparodė. Mokslininkų buvo pažymėta, kad radioaktyvios medžiagos, veikdamos atmosferą, pakelia oro elektros laidumą, tuo tarpu vanduo sulaukia šį spinduliavimą, todėl virš vandens srauto pasireiškia spinduliavimo sumažėjimas, kuris savo keliu atsiliepia šakelėje, ją kreipiant šaltinio pusėn. Pastebėta, kad yra ypatingo pastabumo ir jautrumo

žmonių: jie pastebi mažiausią šakelės judėjimą ir todėl visai tiksliai gali nurodyti ne tik vandens buvimo vietą, bet nusakyti ir gylį. Prie anglų kolonialinės kariuomenės štabų yra parinkti žmonės, vandens ieškotojai, kurie čia aprašomu būdu — burtų šakelės būdu — ieško ir suranda vandenį net ten, kur atrodytu vandens būti negali. Vokiečiai kai kuriuose savo statutuose ir žinynečiuose irgi mini „buriamojo virbo“ vandens žvalgymo būdą.

Negilūs žemės tyrinėjimai. Be jau paminėtų vandens ieškojimo būdų, ieškant šuliniams vandeningų vietų, galima kasti paprastus šulinius, tačiau tai atsieina kur kas brangiau, negu grąžtų pagalba, nekaltant jau apie „burtų šakelės“ žvalgymo būdą. Čia pakalbėsime apie žvalgomąjį žemės gręžimą. Grąžtų pagalba žvalgyti žemę, ieškant vandens, žymiai pigiau atsieina, jei bandytume šį būdą lyginti su šulinių kasimo būdu. Reikalinga nepamiršti, kad kartais iškasus kad ir giliausį šulinį, vandens jame nerasime. Reikės šitokią šulinį užkasti ir vėl kasti kitą. Palyginę gręžiamosios kiaurymės skersmenį su kasamojo šulinio skersmeniu, teigiamą išvadą padarysime žvalgomojo gręžimo naudai. Reikia nepamiršti, kad kasant šulinį jis gali užgriūti; todėl reikalinga jį sutvirtinti medžio rentiniais. Sutvirtinimui sunaudota medžiaga ir darbas dar labiau pakelia išlaidas ir apsunkina darbą. Reikia pastebėti, kad šulinių kasimo būdas, žvalgant vandenį, keleriopai daugiau pareikalauja išlaidų ir laiko, negu žvalgymas gręžimo būdu. Kiaurymė gręžiama tam tikrais žemės grąžtais, užsukamais ant graižvuoto koto. Įrankio sukimą vykdo du darbininkai, kurie savo jėga suka prie vamzdžio tvirtai pritvirtintą sukamąjį pavalką. Žvalgomojo gręžimo techninę darbo pusę dėl vietos stokos paliksiu kitam kartui. Čia patieksiu, susipažinti, žvalgomojo gręžimo priemonių lentelę:

Žvalgomojo gręžimo priemonių lentelė

Gręžiamosios priemonės	Plyšio angos skersmuo m.m.	Kurio gylio, kokiu grąžtų žalim pasiekti m.	Darbo atlikimo būdas
1. Rankinis žemės grąžtas	140	10	Sukant pagal laikrodžio rodyklę.
2. Gręžimo komplektas	78/89	30	Darbas vykdomas smūgliais ir sukimo būdu.
3. Gręžiamosios staklės U A-12 ir kt.	155/168 205/219	125	Darbas atliekamas smūgliais

Podirvio vandens, t. y., tokio vandens, kuris esti nedideliame gilyje, žvalgymą, kiaurymės gręžimą, atlieka rankinių grąžtų pagalba. Kad galima būtų podirvio vandenimis naudotis, šulinys smulkių grūdelių smėlio sluoksny turi būti bent dviejų m gylis. Ieškant vietų numatomiems kasti šuliniams, būtina atsižvelgti į vandens kokybę, jo skonį. Jeigu šulinys atviros konstrukcijos, tai matuojama vandens stulpo apimtis, tačiau, jeigu jis būtų uždaras, nepasiekiamas matavimui, pasitenkinama apylinkės gyventojų parodymais.

Apie patį šulinių kasimą, jų įrengimą, pakalbėsime atskirai. Šitame rašiny aptarsime patį vandenį: koks vanduo tinka vartoti, koks ne. Be to, kaip galima atskirti blogą vandenį nuo gero ir atvirkščiai; tai svarbu žinoti kiekvienam.

Vandens tinkamumas, jo kokybė. Vandens kokybei ir tinkamumui nustatyti yra įvairių

priemonių bei būdų. Kai kurie jų yra labai sudėtingi ir lauko aplinkybėmis beveik negalima jais pasinaudoti.

Vandens kokybei nustatyti dažniausiai vartojami šie būdai:

a) skaidrinimu — jei vanduo nusistoja, tai jo kokybė gera;

b) spalva — vanduo turi būti bespalvis;

c) temperatūra — vasarą žema temperatūra rodo, kad vanduo yra geras ir tinka vartoti;

d) kvapas — geras vanduo turi būti be kvapo. Jeigu vanduo dvokia ar kvepia, reiškia, jis yra kuriomis nors dujomis, mineralų dalelytėmis, arba pūvančių organinių medžiagų užterštas. Vanduo tiriamas šildant iki 40° — 50°C;

e) skonis — norint pažinti skonį, reikalinga vandenį pašildyti iki 15° — 20° C.

Be to, geriamojo vandens kokybei nustatyti dažniausiai pasinaudojama dr. Mikelio sustatyta lentelė, kuria pagal bakterijų kiekį vandens švarumas suskirstomas į 6 kategorijas.

Lentelė 1.

Eil. Nr.	Vandens kokybė	Bakterijų 1 cm ³
1	Nepaprastai švarus	nuo 0 iki 10
2	Labai švarus	„ 10 „ 100
3	Švarus	„ 100 „ 1000
4	Abejotino švarumo	„ 1000 „ 10000
5	Nešvarus	„ 10000 „ 100000
6	Labai nešvarus	„ 100000 „ ir daugiau

Taip pat nemažiau naudinga vandens kokybei nustatyti lentelė yra Petri ir Wolffhügel. Jie irgi panašiai, kaip ir dr. Mikelis, nustatė, kad kuo mažiau tiriamame vandeny yra bakterijų, tuo jis sveikesnis, geresnis. Tačiau šis vandens suskirstymas į rūšis nėra nedaugiausia, vis dėlto skiriasi nuo dr. Mikelio suskirstymo.

Lentelė 2.

Eil. Nr.	Koks vanduo	Bakterijų kiekis 1 cm ³
1	Švarus šaltinio vanduo	2—50
2	Geras šulinio vanduo	100—200—500
3	Upės vanduo angliu filtrais filtr.	50—200
4	Švarus nefiltruotas upės vanduo	20000
5	Užterštas šulinio vanduo	100000
6	Labai užterštų upių vanduo	20 iki 40 milijonų

Vandens tyrimai yra suskirstyti į 3 pagrindinius skyrius:

1) Fiziniai tyrimai ir bandymai daromi pagal temperatūrą, spalvą, švarumą, kvapą ir skonį.

2) Cheminiai tyrimai ir bandymai paliečia kenksmingų organinių ir neorganinių nešvarumų ir kitų priemaišų akivaizdą tiriamam vandeny. Šis tyrimo būdas atliekamas pagal bendrus chemijos dėsnius, laboratorinių tyrimų būdu.

3) Mikroskopiniai tyrimai turi tikslo mikroskopo pagalba nustatyti, ar nėra tiriamam vandeny bakterijų, apkrečiamų ligų bacilų, ir jeigu yra, tai kokios ir kiek. Šis tyrimas skirstomas į: a) biologinį ir b) bakteriologinį.

Bendrai, vandens rūšį nustato, cheminius - bakteriologinius ir kt. tyrimus daro, analizus atlieka atitinkamose laboratorijose specialistai - gydytojai.

VI. Mingelevičius

Du dvigubi jubiliejai Kariuomenės Tiekimo Valdyboje

Plk. L. Butkevičius

Plk. ltn. R. Bukevičius

Kariuomenės ūkio inspektoriui plk. Liudui Butkevičiui š. m. rugsėjo 1 d. sukako 10 metų, kaip ūkio inspektorius, 20 metų, kaip karininko laipsnyje, o sąmatos dalies vedėjui plk. ltn. Romualdai Bukevičiui liepos 1 d. sukako 10 metų, kaip Krašto Apsaugos Ministerijos sąmatos dalies vedėjas ir rugsėjo 1 d. 20 metų, kaip karininko laipsnyje. Pereitą savaitę savo draugų ir bendradarbių karininkų ratelyje gražiai paminėjo tas reikšmingas sukaktuves.

Per tas reikšmingas sukaktuves buvo pasakyta daug gražių ir nuoširdžių kalbų bei linkėjimų, nes plk.

Butkevičius yra daug pasidarbavęs kariuomenės ūkio srityje, kaip ūkio inspektorius, kuris nuo pat Lietuvos kariuomenės įsikūrimo dienos dirba šioje gana svarbioje srityje. Yra parengęs ūkio geryboms tvarkyti vadovėlius, moko kitus šią sritį tinkamai tvarkyti, dėstydamas įvairiuose kursuose. Panašiai sėkmingai tvarko taip pat gana reikšmingą ir atsakingą kariuomenės kreditų sritį plk. ltn. Romualdas Bukevičius.

„Kario“ redakcija, kaip savo nuolatiniams bendradarbiams, linki geriausios kloties darbe ir gyvenime.

Jie tuoj atvyks

(Reportažas iš naujokų ėmimo)

Kiekvieną ankstų rytą tiesiais vieškeliais iš kaimų į miestą važiuoja linksmi dainuojantieji vyrai. Juos paveja raitųjų grupės, jie pralenkia pėsčiųjų būrius ir visi draugiškai sveikinasi, aukštai pakeldami skrybėles, arba ištiesdami ranką prie šauliškos kepurės. Pakelėse, kur sesės rauna gelsvus linus, ar purioje žemėje šakėmis ieško baltų bulvių, ten jie sustoja, ten suskamba skardus juokas, ten žvaliams laukų sūnums palinki pasisekimo jau kareiviais grįžti. Ten senesnieji, kurie savo kaimynų vaikus daug kartų yra matę, šiandien stebi dideliu atsidėjimu, su atitinkama pagarba ir galvojančiu žvilgsniu palydi juos toli toli.

Ir miestas šiomis dienomis nebetoks, kaip visada. Šiandien čia neprekiaujama laukų derliaus pertekliumi, bet kaimo ir miesto jaunimas atėjo pasitikrinti ar jis tinkamas garbingoms tėvynės gynėjų eilėms, ar jo sveikata ir jėgos išlaikys vyrišką gyvenimo mokyklą. Šiandien niekas jų nestoviniuoja pasieniais, niekas restoranuose nesprenžia pusių klausimų, bet kaip bitės avilį apstoję komendantūrą, linkėjimais palydi į einančius, klausimais sutinka išeinančius.

O ten viduj, kur už ilgo stalo sėdi komisija su pirmininkais ir sekretoriais, kur Adomo kostiumuose paliai sieną stovi eilė vyrų, baltais chalatais apsirengę gydytojai rūpestingai apžiūri kiekvieną kandidatą, apklausinėja jį ir ištaręs lemiamą žodį „tinka“, perleidžia jį komendanto žinion, kuris jau paskiria vienon ar kiton kariuomenės dalin.

Tai trumpa, bet labai daug kiekvienam Lietuvos vyrui reiškianti ceremonija. Gydytojo žodžiai „tinka“ „netinka“ jaunuoliui yra garbės klausimas tarp gimičių, draugų ir pažįstamų, šie trumpi žodžiai atidaro ar uždaro kelią į tolimesnį, tikrai vyrišką gyvenimą, nes dabar visuomenėje yra tokia nuomonė, kad vyras, kuris netinkamas kariuomenei, nelabai jį galima pritaikyti ir kur kitur, į tokį žiūrima su gailėsčiu ir užuojauta. Dėl to nenuostabu, kad tarp daugelio sveikų kandidatų pasitaikęs silpnos sveikatos vyras taip pat eina prie komisijos stalo su viltimi, kad bus priimtas, o kada gydytojas pataria važiuoti namo, tada jis prašosi, tvirtindamas pajėgsias „išlaikyti“ kartu su visais.

Taip dabar praeina rudens dienos, taip iš plačiųjų tėvynės laukų renkami nauji jos gynėjai. Nors kol kas jie dar gyvena tarp savųjų, bet dvasia jų jau su jumis, kariai.

Č. Ka

Gražiai praėjo mūsų policijos šventė

Kariuomenė rengiasi ginti savo valstybę, jeigu ją pulstų kas iš svetimųjų, budi savo krašto sargyboje ir kiekvieną valandą pasiryžusi apginti valstybės sienas. Tačiau sunkus ir atsakingas darbas yra ir valstybės vidaus tvarkos, gėrio ir rimties apsaugojimas. Ir viduj priešas nesnaudžia. Svetimųjų agentai stengiasi iš vidaus griauti krašto tvarką, įvairūs tamsūs gaivalai kėsina į ramių žmonių gerovę ir saugumą. Čia tos pareigos — apsaugoti vidaus tvarką ir gyventojų saugumą — tenka mūsų policijai. Ir ji tąsias pareigas atlieka uoliai ir garbingai, ir nemaža yra nusipelnusi mūsų visuomenės simpatijų.

Policija savo atsakingomis pareigomis yra artima talkininkė kariuomenei. Be to, ji mums, kariams, yra artima ir todėl, kad kasmet jos eiles papildo mūsų broliai atsarginiai. Kariuomenė policijai duoda rimtų ir drausmingų vyrų, pasiryžusių kiekvienu momentu budėti krašto tvarkai ir saugumui palaikyti. Todėl policijos metinės šventės proga malonu ir mums, kariams, vienu kitu žodžiu prasitarti apie jų iškilmingosios dienos minėjimą.

Kasmet mūsų policija spalį 2 d. švenčia savo tradicinę šventę. Šiemet ji irgi labai gražiai ir iškilmingai buvo atšvęsta. Išvakarėse buvo įvykdytos policijos šaudymo rungtynės, kuriose pasirodė jos taiklus ir geras šaudymas. Tai ramina ir džiugina kiekvieną ramų Lietuvos gyventoją, nes jis jaučia, kad gali būti saugus, reikiant jis bus tinkamai apgintas nuo tamsaus gaivalo.

Mažojo kalibro šautuvų šaudyme dalyvavo 95 policijos šauliai, suskirstyti į 19 ekipų. Pirmąją vietą ir policijos sporto klubo pereinamąją dovaną laimėjo geležinkelių policijos ekipa, antrąją vietą — Kauno policijos ekipa ir trečiąją — Zarasų apskr. policijos ekipa. Individualinėse rungtynėse pirmąją vietą laimėjo geležinkelių policijos nuovados viršininkas Br. Paliulionis, antrąją — policijos rezervo būrio vadas Vl. Nakutis ir trečiąją — Kauno m. nuov. viršininkas A. Janušonis.

Ekipinėse rungtynėse iš aut. pistoletų šaudė 24

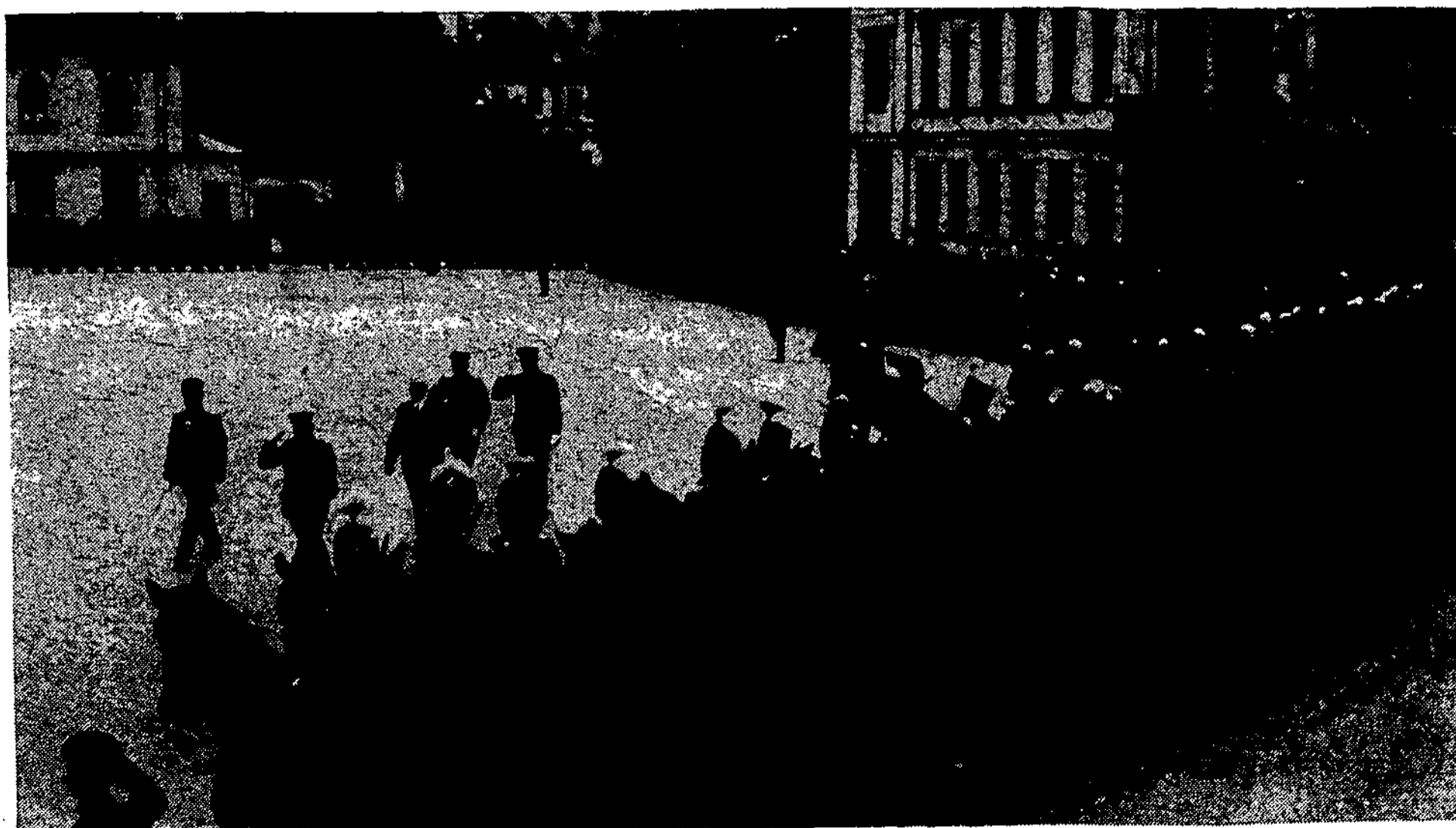
ekipos po 5 šaulius kiekvienoje. Pirmąją vietą ir vid. reik. ministerio perein. dovaną laimėjo valstybės saugumo departamento ekipa, antrąją — Kauno policijos ekipa ir trečiąją — Klaipėdos krašto pasienio policijos ekipa. Individualinėse aut. pistoletų šaudymo rungtynėse pirmąją vietą laimėjo Rokiškio apskr. policijos vadas J. Dženkaitis, antrąją — Kauno m. pol. nuov. v-kas J. Janušonis ir trečiąją — valstybės saugumo departamento tarnautojas A. Mažeika.

16 val. šaudymo rungtynių ir policijos šventės dalyviai buvo nuėję į Vytauto Didžiojo muziejaus sodelį ir čia prie paminklo žuvusiems pagerbė mūsų nepriklausomybės kovų brangias aukas ir prie paminklo padėjo du vainikus. Į muziejaus sodely iškilmes buvo atvykęs ir kariuomenės štabo viršininkas gen. št. plk. Černius.

Šventės minėjimas spalį 2 d. prasidėjo 10 val. pamaldomis įgulos bažnyčioje. Mišias laikė vyr. kariuomenės kapelionas kun. Mironas, pamokslą sakė taip pat karo kapelionas kun. Juška. Į pamaldas ir policijos parada, be vidaus reikalų ministerio ir ministerijos aukštųjų valdininkų, ir kitų aukštųjų svečių, atvyko ir kariuomenės aukštieji vadai: ministeris plk. inž. Dirmantas, kariuomenės vadas gen. št. plk. Raštikis, kariuomenės štabo viršininkas gen. št. plk. Černius, Kauno įgulos viršininkas gen. ltn. Adamkavičius ir t.t. Po pamaldų buvo policijos paradas Nepriklausomybės aikštėje. Policiją pasveikino ir kalbą pasakė vidaus reikalų ministeris gen. ltn. Čaplikas. Šaunios mūsų policijos gretos gražiai praėjo pro savo vyresnybę ir kitus aukštus svečius. 16 val. ateitininkų salėj buvo bendri šventės dalyvių pietūs ir policijos valdininkams viename Kauno kinų nemokamas kino seansas. Be to, šventės išvakarėse radifone buvo surengta ir policijos radio valandėlė.

Aplamai, policijos šventė praėjo gražioj nuotaikoj ir mūsų policijos tobulas ir gražiai išlavintas aparatas džiugina kiekvieną gyventoją, kuriam rūpi krašto vidaus tvarka ir rimtis.

St. Gumbutis

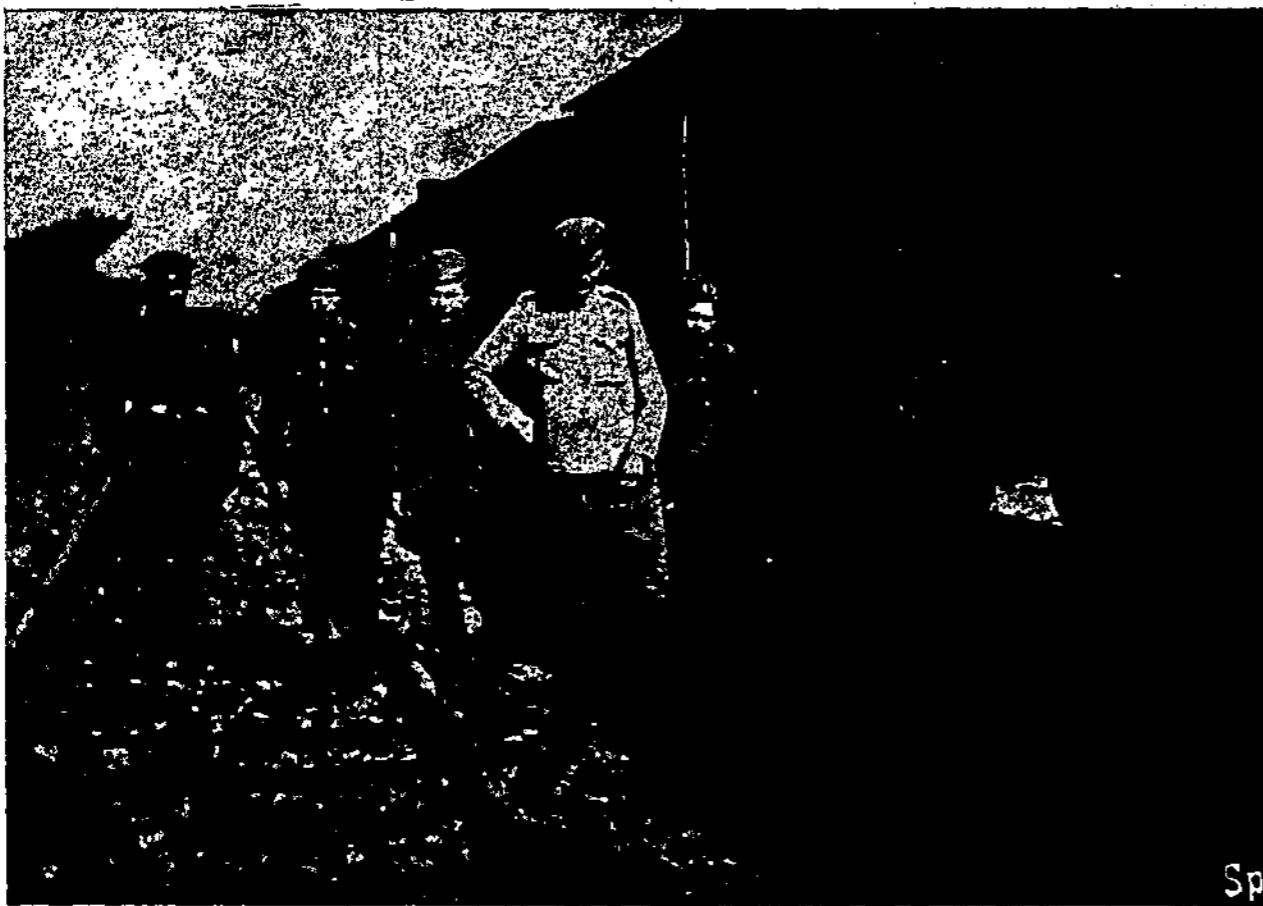
Kauno policija išsirikiavusi paradui savo metinės šventės proga

Iz. Girčio nuorr.

Pirmasis mūsų kariuomenės žygis į Vilnių

(Iš savanorio kūrėjo gr. Bacevičiaus atsiminimų)

Juozas Bacevičius gimė 1900 m. Pariebių kaime, Šakių apskr. ir val. Dar jaunas vaikas būdamas, veikė prieš vokiečius, lipdamas įvairius atsisaukimus prieš okupacinę vokiečių valdžią ir organizavo kitus jaunuolius pasipriešinti vokiečiams. Vokiečiams įtarus jį dirbant prieš juos, buvo priverstas slapstytis. Vėliau suorganizavo dar šešis jaunuolius ir visi stojo savanoriais į Lietuvos kariuomenę. Tarnavo Vilkaviškio komendantūroje, II-ram atsargos batalione ir 11 pėst. pulke. Dabar gyvena Kirkilų kaime, Kidulių valsč., Šakių apskr. Dažnai pas jį susirenka apylinkės jaunuoliai,

1920 m. liepos 15 d. kautynėse ties Lazdėnais (mūsų ešelonui vykstant į Vilnių) pirmieji paimti į nelaisvę lenkų kariai. Netrukus po šių kautynių buvo paimta visa lenkų brigada

kuriems jis papasakoja atsiminimų iš didvyriškų nepriklausomybės kovų žygių.

Čia užrašau vieną jo pasakojimą apie pirmąjį mūsų kariuomenės žygį į sostinę — Vilnių. Štai jis:

„Klystat, vyrai, manydami, kad mūsų kariuomenė į Vilnių įžengė tik 1920 m. rugpiūčio 26 d. Ji įžengė anksčiau ir aš tame žygyje dalyvavau. 1920 m. liepos mėn. pradžioj II atsargos bataliono dalis gavo įsakymą atvykti į Kauną. Atvykę į Kauną sužinojom, kad esame paskirti į Vilniaus komendantūros sudėtį. Greit susitvarkėm, visi gavom puikius naujus drabužius ir pasirengėm važiuoti į Vilnių. Gražiai tada atrodė Vilniaus komendantūros kariai. Pagaliau, atsisveikinę sėdom į traukinį ir linksmi dainuodami išvažiavom į išsvajotą Vilnių. Nors karių laukė pavojai ir visokie netikėtumai, o gal ir mirtis, bet kariai buvo linksmi ir patenkinti. Mūsų ešelonas buvo stiprus, nes kartu vežėmės net keturis šarvuočius, todėl savo jėgomis pasitikėjom ir buvom pasiryžę atremti visus galimus, netikėtus lenkų puolimus.

Artinantis fronto link, reikėjo didelio atsargumo, todėl traukinio priešakyje važiavo mažas rankomis varomas vagonėlis, kuris turėjo patikrinti, ar nėra po bėgiais sprogstamosios medžiagos, kuri, užėjus traukiniui, galėtų jį susprogdinti. Važiavimas šiuo vagonėliu buvo pavojingas, nes jam užėjus ant susprogdinti parengtos vietos, juo važiuojantieji kariai galėjo žūti. Tačiau drąsių karių tai nebaugino.

Kelionė vyko laimingai, be jokių susišaudymų. Tikėjomės, kad Vilnių pasieksime be kovų. Ties Lazdėnų mišku, netoli Lentvaravo, grįžę žvalgai pranešė, kad vienam dvarelyje pastebėjo lenkų būrį. Tuojaus buvo pasiūstas būrys lenkus suimti. Nuėjus, dvarely lenkų jau neradoim, todėl nuėjom apžiūrėti netoli esantį Lazdėnų miškelį. Artinantis prie miškėlio, iš ten lenkai pradėjo šaudyti. Teko trauktis atgal, nes ant pliko lauko gintis nebuvo galima. Lenkai labai smarkiai puolė ir, matyt, tikėjosi laimėti, nes jų buvo daug didesnis skaičius. Mes, nespėję grįžti atgal į traukinį, likome viduryje puolančių lenkų ir mūsų traukinio. Mūsų traukinio kariai, netikėtai lenkų užklupti, išsipy-lė iš traukinio ir sugulę geležinkelio pylimo griovyje gynės. Mūsų traukinys kartu vežėsi keturis šarvuočius, kurie šiose kautynėse labai svarbų vaidmenį suvaidino. Kova tęsėsi ilgai. Lenkų puolimas buvo atmuštas. Lenkai turėjo labai žymių nuostolių. Atmušę lenkų puolimą, vėl važiavome pirmyn.

Rytojaus dieną pasiekėme Lentvario stotį. Stotyje mus pasitiko bolševikų kavalerija ir pagriežė sutikimo maršą. Juokingai tada atrodė bolševikų kariuomenė, nes labai skyrėsi kiekvieno bolševikų kario apranga ir apsiginklavimas. Vieni jojo ant gero arklio, kiti ant kuino, vieni turėjo balnus, kiti vietoj balnų užsidėję maišus ir t. t. Vieni buvo ginkluoti šautuvais, kiti revolveriais, kardais, ietimis ar kitais įvairiausiais ginklais. Bolševikai labai gėrėjosi gražia mūsų karių uniforma, tik jiems nepatiko mūsų antpečiai ir kiti karių ženklai.

Atsisveikinę su bolševikais, vėl važiavome pirmyn ir tos pačios dienos vakare (liepos 16 d.; kitos mūsų kariuomenės dalys įėjo liepos 15 d.) su dainomis įžengėme į Vilnių. Mūsų šaunių dainų pasiklausyti ir pasigėrėti gražia mūsų uniforma, susirinko daug Vilniaus lietuvių ir nelietuvių. Daugelio akyse žibėjo džiaugsmo ašaros, matant savo karius. Ašaros žibėjo ir daugelio karių akyse, nes visus džiugino išsipildžiusio ilgesio didingumas.

Andr. Itišius

Uogautojai

Dmt. Čibo nuotr.

Kariuomenės bendradarbiavimas su užsienio lietuviais

Gėrio ieškodami mūsų tautiečiai jau seniai sklaidosi po pasaulį. Tėvynei gaila jų. Jos žemės duona mitę, jos globojamų motinų rankų auginti, palieka ją. Amerikos Jungtinių Valstybių ar Anglijos fabrikams bei kasykloms parduoda savo muskulius. Kanados, Argentinos, Uragvajaus ar Brazilijos farmose - fazendose lieja prakaitą. Atiduoda naujoms savo tėvynėms visas intelektualines jėgas. Bet jeigu jiems ten pasiseka sukurti geresnį gyvenimą, tėvynė tik džiaugiasi. Ji tenori vieno iš jų: **ne užmiršti jos.**

To sunku reikalauti, jeigu jie neturi artimų ryšių su savo tikrąja tėvyne, jei nėra nustatytų bendrų gairių sklisti tautinės energijos potencialai. Kai atgijusi lietuvių tėvynė ėjo tautinės kūrybos keliu, svetimose valstybėse gyvenantieji lietuviai, svetimų kultūrų įtakos paliesti, vieni ėjo nutautėjimo link, o kiti, saviškai susiorganizavę, gaivino tautiškumą pagal savo gyvenamų kraštų pobūdį. Tik 1931 m. gruodžio 23 d., įsteigus Draugiją Užsienio Lietuviams Remti (DULR), prasidėjo kiek metodiškesnis viso pasaulio lietuvių bendradarbiavimas. Savųjų padedami, užsienio lietuviai ėmė daugiau stebėti mūsų kultūros augimą ir tiksliau ją suprasti. Tai turėjo pastūmėti tautinių savybių gerbimą tarp svetur gyvenančių, sužadinti jų susidomėjimą lietuviškom savybėm.

Bendradarbiavimas buvo užmegstas ne tik su civiline visuomene, bet ir su kariuomene. Su kariuomene bendradarbiauti noras ypač reikėsi iš užsienio lietuvių pusės. Jie norėjo geriau pažinti mūsų kariuomenės pareigas, darbus, santykius ir nuotaiką. Amerikos lietuvių prašomi, mūsų kariuomenės karininkai, Kariuomenės Štabo Spaudos ir Švietimo Skyriaus viršininko plk. Šarausko vadovaujami, ėmė rašyti į Amerikos lietuvių laikraščius. Tuo pačiu metu „Kario“ redakcija pradėjo siuntinėti įdomesnes matricas bei klišes iš mūsų kar. gyvenimo. Taip užsimezgė pirmieji kariuomenės bendradarbiavimo ryšiai per spaudą su užsienio lietuviais.

1935 m. vasarą, DULR iniciatyva, laikinojoje Lietuvos sostinėje Kaune buvo sušauktas pirmasis pasaulio lietuvių kongresas. Į kongresą atvykę atstovai turėjo daug gražių progų susiartinti su kariuomene ir užmegsti tampresnį bendradarbiavimą. Jie matė mūsų kariuomenę kareivinėse, matė Gaižiūnų poligone, matė besiilsinčią tautiniais ornamentais išmargintam palapinių rajone. O dviem dienom vėliau karo aviacijos aerodrome žiūrėjo mūsų kariuomenės pasirodymo: pėstininkų sumanumo, artilerijos gracijos, kavalerijos miklumo, aviacijos aukštojo pilotažo. Susitelkimo valandą Vytauto Didžiojo muziejaus sodely, kai jie dėjo vainiką ant Nežinomojo Kareivio kapo, tiesiose eilėse lygiavo kariuomenės dalys. Kariuomenė jiems padarė tokio stipraus įspūdžio, kad užsienio lietuviai poligono lauke rinko šovinių tuteles, granatų skeveldras parsivežti kaip relikviją, parodyti savo artimiesiems. Pasirodė, kad užsienio lietuviai gerai supranta kariuomenės pareigą tėvynei. „Draugo“ redaktoriaus L. Šimučio žodžiais visi kartojo: „visi užsienio lietuviai stos į nenugalimą kovą, jei kas nors mėgins įkelti koją į Lietuvos žemelę“. Vytauto Di-

džiojo Universiteto salėse išstatyti Dr. Rėčkaus apsiginklavusių Amerikos lietuvių kareivių eksponatai su visa tų karių istorija (ginklais, vėliavomis, pasižymėjimo ženklais, maršalų kepurėmis ir kt.) tuos žodžius darbai tvirtina. Kai kurie jų bėgo į užsienius nuo rusų kariuomenės, o į sąvają, jei jauni būtų, norėtų grįžti.

Kongresas pasibaigė. Užsienio lietuviai išvažinėjo. Kariuomenė liko prie kasdieninių savo darbų. Bet atstovų pažinta Lietuvos kariuomenė, užmegstos pažintys su paskirais kariais bendradarbiavimą dar daugiau sustiprino.

Bendradarbiavimo per spaudą išsiplėtimą galima suprasti vien iš to, kad 1935 m. lapkričio 23 d. ir š. m. vasario 16 dienos proga, keliolika užsienio lietuvių laikraščių įdėjo straipsnių bei paveikslų iš mūsų kariuomenės gyvenimo. Be to, kai kurie įdėjo karinių paveikslų ir vaizdų ir kitais laikais, ne vien švenčių proga.

Užsienio lietuviams tie straipsniai ir vaizdai iš Lietuvos kariuomenės gyvenimo labai patinka. Jie prašyte prašo naujų straipsnių, matricų, klišių. Jie tuo nepasitenkina. Per Atlantą ar kitus tolius negalėdami išgirsti kariuomenės pusvalandžių, jie prašo Lietuvos kareivių įdainuotų patefono plokštelių. Neseniai vienas mūsų karininkų, mjr. Narušis, gavo tokią laišką, iš kurio matyti tasai tėvynės tolimo sūnaus šauksmas, noras daugiau pažinti mūsų kariuomenę.

„Majorui S. Narušui Vyriausias Štabas, Kaunas.

Didžiai gerbiamas p. Majore!

Antru kartu gavęs Tamstos rašytą straipsnį temose, kurios man, kaip geram tėvynainiui, labiausiai apeina ir ką aš tarp Amerikos lietuvių labiausiai stengiuosi kelti, neiškenčiu neparasęs Tamstai asmeninio laiško, padėkodamas už straipsnius ir klišes, pritaikytas tiems raštams. Viską sunaudojau pagal vietos leidimą, ir dar kartą tariu ačiū ir prašau paršinėti daugiau iš Lietuvos kariuomenės gyvenimo, mokymosi, kasdieninių darbų ir šiaip viską, kas Tamstos mintimi svarbu visuomenei apie kariuomenę žinoti — mums išeiviams apie mūsų kariuomenę, kurios daugelis nematę čia tolimoje šalyje jau ir mirs... Todėl ir svarbu gauti kuo daugiau tokių vaizdų ir aprašymų, kad nors per juos geras lietuvis, kuriam jau likimas neskiria į savo gimtinę šalį sugrįžti ir tai pamatyti, galėtų apsipazinti.

Gaila, kad aš, pereitą vasarą būdamas Kaune, neturėjau progos su Tamsta asmeniškai susipažinti. Mano pažįstami, o kai kurie ir artimi draugai, yra šie: gen. Nagevičius, pas kurį ir gyvenau Kaune būdamas, mjr. Ardickas, kuris turėjo persiskirti su pasauliu taip staiga, plk. Šarauskas, ir keletas kitų, su kuriais tik šiaip susipažinau.

Bet tikiu, jei kitą kartą dar teks man Lietuvon parvykti, būtinai susipažinsime, ir taip gi norėčiau susipažinti su plk. ltn. Balčiūnu, kurį prašau sveikinti.

Tamstai ir plk. ltn. Balčiūnui siunčiu po dvi savo paskiausiai išleistas knygas, „Merūnas“ ir „Jūros

Merga“, kurias gausite savo laiku. Šios dvi, ir trečia, „Baltijos aras“, yra mano kūriniai, liečianti lietuvių prietikius su Baltijos jūra ir jos kaimyniniais vikingsais. Aš, rodos, esu vienatinis, kuris jau prieš dešimt metų ėmiau rašyti gausiai apie Baltijos jūrą, o dabar kaip tik visa Lietuva sujudo eiti prie jūros...

Šią vasarą, man rodos, Kaune vieši Lietuvos ministeris iš Amerikos, plk. P. Žadeikis. Man užėjo mintis, ar jis negalėtų parvežti Amerikon plokštelių tų gražių kariškų dainų ir kariško orkestro muzikos, kuri yra grynai lietuviška. Prašau pasistengti sueiti su juo, ir jeigu tokių plokštelių yra, įduoti jam. Jeigu gi dar nėra, gal galėtumėt pagaminti ir persiųsti per kokius nors grįžtančius Amerikon lietuvius, kada vėliau pagaminę. Mums tai būtų labai brangiu dalyku tautinei dvasiai plėsti tarp savo žmonių. Mes čia turime labai sunkias kovas su mūsų komunistais ir socialistais, kuriems Amerikoje veikti laisva, ir jie visu savo smarkumu dirba tarp mūsų liaudies. Kiekvienas dalykėlis iš Lietuvos mums gelbsti, nes lietuvis vis tiek nori būti lietuviu, jam brangu kas sava, tačiau, kai nėra jam ko parodyti, duoti, pasakyti, jis paklauso ir kitų, ką nors iš priešingos pusės skelbiančių.

Su geriausiais linkėjimais liekuosi
K. S. Karpius, „Dirvos“ redaktorius“.

Kariuomenės Štabo Spaudos ir Švietimo Skyrius plokštelėms ir kitokioms propagandos priemonėms neturi numatęs lėšų. Tuo rūpinasi Užsienių Reikalų Ministerija. Ji savo atstovybėms siuntinėja ir naujas kariškas plokšteles. Kiek gali jos darbą lengvina padėdama Draugija Užsienio Lietuviams Remti. Na, ypatingais atvejais gali duoti vieną kitą ir Kar. Štabo Spaudos ir Švietimo Skyrius.

Užsienio lietuviai mėgsta ne tik pasiskaityti apie Lietuvos kariuomenę, pažiūrėti paveiksliukų iš jos gyvenimo, paklausti patėfono plokštelėse įdainuotų kareivių dainų, jie nori ir nuoširdžiai paremti lietuviškąjį ginklą. Kai tik įsisteigė ginklų fondas, nemaža Amerikos lietuvių vienu kitu doleriu parėmė jį. Be to, visi gerai atsimername duosnias jų aukas nepriklausomybės kūrimo pradžioj. Tai daug padėjo statant Lietuvos pamatus.

T. Adomonis

Savąjį pajūrį prisiminus

Kaip žuvis negali gyventi be vandens, taip beveik ir valstybei sunku gyventi be jūros. Jūra valstybei reikalinga ir naudinga įvairiais atžvilgiais: materialiniu atžvilgiu — valstybė gali savo turtus lengvesnėmis ir pigesnėmis sąlygomis išvežti į pasaulio rinkas ir pagerinti savo krašto piliečių materialinį gyvenimą; moraliniu atžvilgiu — prie jūros gyvendama tauta tampa narsesnė, labiau užsigrūdinusi, nes jos gyventojai nuo jūros įgauna daugiau drąsos, energijos, karžygiškumo. Politiniu atžvilgiu jūra taip pat turi didelės reikšmės, nes pajūrio tautas dažnai vasarą lanko svetimų valstybių piliečiai: vieni kaip turistai po kelias dienas, o kiti pagyvena ilgiau, net po kelias savaites; jie atsiveža nemaža svetimos valiutos, tuo pagerindami krašto būklę, begyvendami gerai pažįsta krašto gyvenimo są-

lygas ir dažnai iškelia jos gerą vardą. Mūsų pajūrio kurortuose kiekvieną metą atostogauja po kelis tūkstančius įvairių žmonių.

Kas nėra buvęs mūsų pajūryje, tas ten pakliuvęs jaučiasi gyvenęs visai kitu, atskiru, ramiu ir sveiku gyvenimu. Kiekviena pajūrio vasarvietė turi savas tradicijas, savo aplinkumą. Nida ir Juodkrantė pasižymi ramiu gyvenimu, į jas važiuoja pailsėti visi, kas mėgsta gamtą ir ramų gyvenimą. Ten ramumas ne dirbtinai pačių žmonių susidaromas, o pačios gamtos sukurtas. Tik įvažiavus į Kuršių marių įlanką, tuoj pasirodo kupstų sritis, nuogos, nelygios kopos, vėjo nutekintos, nudailintos, sustojusios nedideliais kupsteliais, kurie vietomis panašūs į sfinksus ir piramides. Kiek pavažiavus, prasideda žaliasis apsodintų Neringos kopų klimatas. Toliau Nidos švyturys. Apie Nidos kurorto grožį nebetenka kalbėti. Jis seniai yra išgarsintas, kaip vienas įdomiausių pasaulio kampelių, su keliaujančiomis kopomis.

Nuvažiavus pas žvejus, į gražiuosius Pervalkos ir Preilos kaimus, kurie prisiglaudę prie marių vandenių ir nuo kurių, matyt, priklauso geresnis ar blogesnis gyvenimas. Čia daug kas važiuoja susipažinti su tų gyventojų gyvenimu bei papročiais.

Pravažiavus šiuos kaimus, horizonte pasirodo Neringos žaliasis Juodkrantės sodas-kurortas su savo raudonais vasarnamių stogais.

Kiek pavažiavus, pasirodo Klaipėdos bažnyčių bokštai ir fabričių kaminai. Klaipėda taip pat turi nemaža poilsio vietų: Smiltynė, Giruliai, kuriuos dažnai aplanko užsieniečiai, laikinai apsistodami Klaipėdos uoste.

Kalbėdami toliau apie savo pajūrį, prieiname prie Nemerzatės ir žymiausio Lietuvos kurorto — Palangos. Čia kiekvienais metais vasaroja J. E. Respublikos Prezidentas A. Smetona su savo šeima, suvažiuoja iš visų Lietuvos kampų tūkstančiai vasarotojų pasimaudyti ošiančioj ir banguojančioj jūroj ir pasilsėti gražiose smėlio kopose.

Pajūris taip pat nesvetimas ir kariams. Čia mūsų karo laivas atlieka savo tarnybinius plaukiojimus po jūrą, moko ir lavina jūrininkystės mūsų jaunimą, rengia reikalingus karo laivynui kadrus. Mūsų pajūrio gyventojų sūnūs ir apskritai jūros tarnybos mėgėjai, atlikdami karo prievolę, turi progos karo laivyne daugiau prasilavinti jūrininkystės ir baigę karo prievolę gali gauti tarnybų mūsų prekybos laivyne, kuris kiekvieną dieną didėja, plečiasi. Šiandien mūsų prekybos laivai, plevėsuojant tautinei vėliavai, jau su mūsų krašto gaminiais aplanko įvairius pasaulio kampus.

Čia pajūryje aviacijos ir priešlėktuvinės dalys atlieka savo vasaros pratimus, kuriems vieta ir sąlygos čia labai palankios. Čia kariai, atlikdami savo tarnybos pareigas, atspėjamu nuo tarnybos laiku gali pasimaudyti sūriame jūros vandenyje.

Jūra visiems naudinga ir jos naudą jaučia viso krašto piliečiai. Tad tie krašto gyventojai, kurie gyvena toliau nuo jūros, privalome ją daugiau domėtis, ją pažinti, o kad ją pažintume, reikia ją lankyti. Vyriausybė yra suteikusi ypatingų lengvatų važiuojantiems į mūsų pajūrius ne tik ekskursijomis, bet ir pavieniais vasaros sezono metu. Mes kariai turėtumėm išnaudoti visas galimybes, kad aplankytume mūsų pajūrį. Kuo daugiau mes pajūrį pažinsime, tuo daugiau mes jį gerbsime ir stengsimės jį tinkamai išlaikyti. Mūsų jūra duoda mums energijos, narsumo, stiprumo ir geros sveikatos.

S. N.

Pasibaigė didieji šių metų manevrai.

Trim skirtingais keliais dainuodama traukia kavalerijos divizija į savo nuolatines stovėjimo vietas.

Išvargę arkliai prunkšdami skuba — ir jie jaučia, kaip ir patys raitininkai, jog grįžta namo.

Ilga ulonų vora paliko Kėdainius. Šaltoka. Dangus apsi-
niaukęs, pilkas, lyg žadėdamas tuojaus pat paberti ant rai-
tininkų savo gausias ašaras — lietu, bet ulonai linksmi, nu-
švitę jų veidai, o voros gale armonikos linksmi beria pol-
kos garsus.

Platus vieškelis tingiai vingiuojas plačiais laukais, bet
jis greit pasilieka toli užpakaly, kaip kad pasiliko „kovos“
laukas ir jo džiaugsmi. Liko tik malonūs prisiminimai; ir
taip nepastebimai pasiekė Marciniškių dv. Čia sustojo pietų
poilsui.

Dvarininkas, atsargos ulonas Kazakauskas, nuoširdžiai
sutiko savąjį pulką, džiaugdamsi, kad vėl galis būti links-
mųjų raitininkų tarpe. Žmonės ir arkliai pasilsėjo, karininkai
jaukiai praleido pietus su dvarininku, prisimindami pulko pra-
eities metus ir po trijų valandų poilsio vėl pirmyn į žygį.

Plačiais laukais pasklido skambi daina, paskutinis sudiev
dvarui.

Pavakarys. Saulė, prasiplėšusi pilką debesų skrandą, ly-
di ulonus savo spindulių žvilgsniais, džiovina sušlapusį šarva-
vimą. Nuo arklių kyla garų debesys. Vieškeliu bilda vežimai,
grįžtančių iš Jonavos turgaus. Daugelis klausia, ar nėra kurio
nors iš karininkų, o užklausti iš kur jie jį pažįsta — linksmi
atsako: — Ulonuos prie jo tarnavau! — ir džiaugiasi ulonais.
Pulko vora įniria į Gaižiūnų poligono lygumas. Visur
tyla. Nei dainų, nei muzikos, tik vakaruos saulė pasiunčia
savo paskutinį spindulį.

Puiki nakvynė stovykloj atgaivina pavargusių ulonų ir
arklių jėgas.

Sekmadienis. Paskutinį kartą atsisveikina birutiečiai po-
ligoną. Ilga vora su daina, vežimais ir virtuvėmis traukia Kai-
šiadorių link.

Laukai patvinę rūku. Jis supa ilgą raitininkų vorą, lyg ji
jame paskęstų. Bet rūkas pamažu dingsta ir po šaltos nak-
ties žada saulėtą dieną. Ulonuos šventės nuotaika.

Pulkas įjojo į Lomėnų km. Mažos trobelės pasipuošę
vėliavomis, o žmonės — ūsočiai kaimiečiai, senos sulinkusios
senės ir vaikai šaukdami: „ulonai, ulonai grįžta“, toli lydi rai-
tininkų vorą.

Seniai, ūsą sukdami, džiaugiasi, kad jų sūnūs ne sveti-
miems tarnauja, bet yra savo krašto gynėjai, šaunūs ulonai,
o senelės, prisiminusios kaip jų sūnūs nenoromis tekdavę
daugeliui metų išeiti į tolimus Rusijos kraštus, į tolimąjį Kau-
kazą bei Sibirį, iš kur daugelis nesugrįždavo, džiaugiasi ma-
tydamos linksmus veidus ir girdėdamos jų skambią dainą.
Džiaugiasi jų širdis, o iš akių išbire džiaugsmo ašaros, kaip
ryto rasos nurieda per senelių veidus.

Kaimas pasiliko toli. Užpakaly liko būrys kaimiečių, dar
įmojojančių rankomis.

Kaišiadorėlių dvare pietų poilsis. Savininkas džiaugda-
masis priėmė ulonus, o pulko karininkus pakvietė pietums.
Trumpas poilsio laikas nepastebimai greit prabėgo. Pulko va-
das padėkojo už nuoširdų priėmimą, karininkai su dvarininku
nusifotografavo — ir ulonai pirmyn.

Pagaliau vora, lydima kulkosvaidžių vežimų trenksmo,
artėja prie Kaišiadorių. Žmonės, nematę kulkosvaidžių vežimų,
vežamų ketūriais arkliais, sako, kad tai esą artilerija.

Mieste ulonus sutiko visuomenė su orkestru. Iš visų pu-
sių pasipylė ant raitininkų gėlių lietus ir daugybė valio.

Taip norėtusi pasilikti su tais žmonėmis, kurie supranta ir
užjaučia karius, pasiryžusius reikiant aukotis už juos, bet pul-
ko tikslas pirmyn. Ir liko Kaišiadorys, tik gėlių pluoštelės, ku-
rias pasisekė sugauti, pasiliko liudydamos žmonių meilę ka-
riuomenei. Nuo žygio nuvargusiems kariams jos suteikia vėl
naujų jėgų ir tarytum sako: „neveltui jūsų triusas“.

Tas pat ir Žiezmariuose. Pulką nuoširdžiai sutiko visuo-
menė su orkestru ir gėlėmis.

Už tai dėkingi jums ulonai.

Po poligono ir didžiųjų manevrų įtempto darbo kiekvienas
jautė didelį džiaugsmą, matydamas, kad mūsų visuomenė myli
savo karius.

Kitą dieną pasirodė Dzūkijos sostinės — Alytaus bokštai.

Po ilgos pertraukos ulonai išsiskirstė į savo eskadronus
tęsti kasdieninį savo darbą: miklinti savo žirgus ir rengtis
dar didesniajam žygiui — į Vilnių.

Ltn. Kukta

Automatinis pabūklas žygyje sutinką
lėktuvų ataką

S. Narušio nuotr.

(Žiūr. „Kario“ Nr. 39)

Prie vieškelio, iš kurio išniręs nedidelis keliukas, pirmasis būrys atsiskyrė nuo savo kuopos. Sustojo pamiškėje.

Tamsu. Mėnulio delčia ir taip jau nedaug šviečia, o šianakt dar debesysna pasislėpė. Miške rėkavo pelėdos ir apuokai, kažkame svirpė svirplys. Juodomis dėmėmis susigūžinę medžiai buvo taip ramūs, jog rodėsi, kad jie nukalti iš akmens.

Šilosėdų aukštumos link dundėjo artilerijos pabūklai, o dvyliktame kvartale protarpiais traškėjo kulkosvaidis. Girdėjosi ir pavieniai šautuvų šūviai.

Pratimo vadovas padavė pirmojo būrio vadui raštišką įsakymą. Tas perskaitė apšvietęs raštą elektros lempute.

— Galima vykdyti, pone kapitone, — pridėjo prie šalmo ranką.

— Prašau, — atsiliepė storas balsas.

Jaunas, liekno ūgio leitenantas liepė susisukti būriui pusračiu.

— Klausyt, vyrai — tyliai prašneko įsakančiu balsu vadas. — Šią naktį mes turim atlikti nakties pratimą. Priešas išsidėstęs prie šilosėdų. Mes turim užimti jo ugnies įtakoj esančią aukštumėlę ir sueiti su juo į ugnies kontaktą. Nuo šios vietos vyksim artėjimo rikiuotėj. Skyrininkai pas mane!

Čia pat už kelių žingsnių būrio vadas davė skyrininkams platesnių nurodymų ir atidavė atitinkamus įsakymus.

— Skyrininkams vykdyt! — paliepė vadas, kai visi skyrininkai pakartojo gautus įsakymus. Pasigirdo vienu metu kelios komandos, ir visas būrys perėjo trikampės artėjimo rikiuotės judesiu. Prasidėjo artėjimas.

Patsai būrio vadas ėjo su pirmuoju, krypties, skyriu.

Reikiamoji užimti aukštumėlė buvo maždaug už kilometro. Orientacijai, kaip būrio vadas skyrininkams nurodė, padėjo kairėje vos vos įžiūrimas trianguliacijos bokštas ir dešiniau stūksanti vieniša pušaitė. Tačiau orientuotis vis dėlto buvo labai sunku. Užsidėję ant šautuvų durtuvus būrio vyrai tyliai slinko paskui vienas kitą priekin. Perspėti laikytis visiškos tylos, jie stengėsi net savo žingsniais daryti kuo mažiausiai triukšmo.

Priešaky būrio žengė du patruliai. Vienas iš jų atidžiai sekė, kas dedasi prieky, o antras nuolat atsiskubinėjo į žengiantį užpakaly pirmą būrį. Reikėjo mat sekti būrio vado komandavimo grupės ženklus.

Eilinis Nartakas ėjo su pirmuoju skyriu. Jo pečius, kaip ir kitų, slėgė pilnoji kautynių apranga, bet eilinis beveik nejautė to svorio. Savotiškos nuotaikos pagautas, jis sekė įtemptu žvilgsniu priekį, tarytum įsitikinęs, kad šiose nakties tamsumosė iš tikrųjų slepiasi, tyko pragaištingas priešas. Jis kietai spaudė rankose šautuvą ir labai atsargiai stūmėsi drauge su kitais draugais priekin.

Beartėdamas prie savo tikslo, būrys įžengė į pelkes, kurias turėjo pereiti. Kario batai nežino jokios kliūtis, jeigu jie tik gali žengti. Būrio vyrai bematant pradėjo žengt per jas tarytum koku vieškeliu. Žmonės smuko vietomis iki juosmens, tačiau niekas neatsiliko, nesudarkė artėjimo rikiuotės. Eiliniui Nartakui net linksma pasidarė, kai pajuto besisemiančius per aulų viršų batus. Žliugterėjo pelkių vanduo tarpupirštėna patekęs, kojos padas pradėjo batuose slyščiuoti.

— Gulk! — buvo perduotos skyrininkų komandos kaip tik tuo metu, kai į dangų pradėjo kilti prieš paleista raketa.

Kai raketa užsidegė ir aiškiai šviesdama ėmė leistis žemyn, būrio žmonės buvo prisispaudę pelkėtame raiste prie žemės, tarytum tos pačios samanės ar kelmų. Priešas iš paleistos raketos nieko nepelnė, o atvirksčiai — pralošė, nes būrio vadas kaip tik išnaudojo tą šviesos momentą savo krypties į reikiamą užimtą aukštumėlę patikrinimui. Eilinis Nartakas bene pirmas pradėjo išskirti iš nakties judumo priešaky esančią aukštumėlę.

— Na, ir gabus tas mūsų būrio vadas! Taip tiesiai ir tiksliai išvesk tu man visą būrį. Priešas tikriausiai nieko nežino, — galvojo eilinis Nartakas.

Po kelių minučių aukštumėlė buvo jau užimta. Mikliai išsidėstė skyriai taip, kaip būrio vado buvo įsakyta. Žmonės sugulė savo vietose ir laukė. Tuo tarpu sugrįžo priekin pasiūsti žvalgai. Vienas iš jų prišliaužė prie būrio vado vadovietės.

— Tamsta vade, — pašnibždom pradėjo savo pranešimą. — Priešas pastebėtas apie du šimtu metrų priekin. Visas būrys, o gal ir daugiau. Jo nepastebėti mes pasitraukėm atgal. Jis slenka mūsų aukštumėlės kryptimi.

— Gerai. Dabar grįžk į savo vietą, — trumpai pasakė vadas.

Eilinis Nartakas nušliaužė prie išsidėsčiusio skyriaus, atsigulė ir vėl įsismeigė akimis priekin. Netrukus už kokių trisdešimt metrų pasirodė juodi šešėliai. Tai priešas, kuris artinosi, nieko nenujausdamas. Būrio vadas dar truputį palaukė ir davė švilpuku ženklą — įsakymą paleisti ugnį. Šūviai prapliupo kaip žirniai iš kiauro rago. Net sustingusios nakties burtuose pušaitės krūptelėjo. Ypač kulkosvaidžiai gražiai prašneko. Priešas, staigiai ugnimi sutiktas, iš karto nesu-sigaudė, kas atsitiko. Atsipeikėjęs mėgino sprukti atgal. Tačiau netoliese stebėjęs pratimą karininkas — tarpininkas sulaukė bėgančius ir pripažino visą raudonųjų būrį išvestą iš rikiuotės.

Būrio vadas atsisėdo rašyti antrą pranešimą pratimų vadovui, kurį pabaigęs padavė vienam iš komandavimo grupės eiliniui nunešti. Tačiau tuo pačiu momentu pasigirdo trimitas — ženklas pratimą baigti.

— Stot savo vietose! — sukomandavo būrio vadas.

Bataliono vadas įsakė būrio vadui nuvesti būrį ant vieškelio ties Ostempū, kur buvo paskirtas visiems būriams rinkimosi punktas. Po pusvalandžio nurodyton vieton jau buvo susirinkęs beveik visas batalionas, dalyvavęs tą naktį atskirais būriais nakties pratimuose. Bataliono vadas trumpais žodžiais nupasakojo kareiviams pastebėtas klaidas, pabrėžė girtinus veiksmus, o antrą būrį dar atskirai pagyrė. Karininkai dar pasiliko uždavinio nagrinėjimui, o kareiviai pasuko stovyklos link. Juos vedė liktiniai puskarininkiai ir viršilos.

Pamažu jau aušo.

Eilinis Nartakas ėjo greta su eiliniu Kupčiūnu. Juodu kalbėjosi apie tą darbą, kurį pradėjo nuo pat antradienio.

— Šiandien būtinais reikės baigti. Šeštadienis. Viršila man sakė, kad sekmadienį būsią daug svečių.. Esą, turėsime ko parodyti, jei mudu užbaigsime tą savo meną.

— Pabaigsim. Kiek ten beliko to darbo? Dabar parėję numigsim iki aštuntos valandos, o atsikėlę tuoj ir pradėdam savo darbą. Iki vakaro užteks laiko.

— Puiku, — pridūrė eilinis Kupčiūnas. — Na, kaip tau patiko šios nakties pratimai.

— Ir kaip dar patiko. Čia, žinai, visai kitoniškas reikalas, kaip kareivinėse. Malonu ir gera. Kai kiek užsimiršti, tai taip ir manai, kad iš tikrųjų su tikru priešu kariauji. Net jaudintis pradėdi vietomis. Tikras priešas, galvoji, duot jam ugnies! Lupt į dulkes prakiektąjį.

— Toksai pats jausmas ir mane pagavęs buvo. Vos nepaleidau be būrio vado komandos šūvį, kai pamačiau besiartinančius prie mūsų pirmuosius rauduosius. Tačiau kaip savotiškai įdomu buvo žvalgyti, kai skyrininkas mane paskyrė. Baisu buvo nuklysti. Tačiau laimingai viskas užsibaigė.

Jau gerokai buvo išaušę, kai sugrįžo kareiviai į stovyklą, kur lygiavosi tuščios palapinės.

***

Palapinių mieste sekmadienis.

Šiandien trimitas viena valanda vėliau trimitavo. Bet eilinis Nartakas, jau spėjęs priprasti penktą valandą keltis, tolimesniu miegu nebepasinaudojo. Prabudęs stengėsi dar užmigti, bet miego svaiguliai nebepajėgė įveikti sveiko kūno sąnarius.

— Nebemiegi ir tu? — pasakė jis greta gulinčiam eiliniui Kupčiūnui.

— Taigis, — atsakė tas nusižiovaudamas.

— Aš galvoju, ką mes veiksime šiandien visą dieną be darbo. Pas mane, tiesa, gal tėvas su broliu atvažiuos. Užvakar gavau laišką. Maždaug žadėjo. Kviečiau, matai, užvažiuoti. Jam labai įdomu, kaip knygnešiu ir karštam prieškarinių laikų veikėjui, bus čia pasidairyti. Nepertoliausia ir gyvena: už Jonuvos dar septyni kilometrai. Norėčiau labai, kad atvažiuot. Rašiau apie mudviejų sukurtą „Vilniaus Kertelę“. Džiaugiasi senis „Girdi, vertas vyras esi, Stepai, jei ir sieloj gyveni kariuomenės ir tautos skriaudos dvasia. Mūsų kariuomenės iš arčiau nėra dar matęs senis. Kiek nesveikuoja, tad beveik visuomet namie sėdi.

Palapinės kampan įsiskverbė pro plyšį saulės spindulys. Ant tako girdėjosi budėtojo žingsniai. Pulko arklidėse sužvingo arklys. Eilinis Kupčiūnas kurį laiką žiūrėjo susimąščiusiu žvilgsniu į nusidriekusią saulės juostelę. Atsiduso.

— Gaila, kad aš negaliu pakviesti savo tėvą. Kapuose guli... Sušaudė bermontininkai... Vargšas! O, kaip jis norėjo gyventi. Aš vis niekaip negaliu užmiršti tą baisiąją dieną, kada jį sušaudė. Mažas buvau, bet viską atsimenu kaip šiandien...

— Pamenu ir aš. Juk jis buvo mūsų valsčiaus kovotojų vadas. Organizavo vyrus, grobė iš bermontininkų ginklus ir kariavo su jais. Nepasisėkė jam kartą. Užklupo niekšai naktį, suėmė ir sušaudė... Gerai atsimenu tą dieną. Visas mūsų kaimas verkė tuomet tavo tėvo.

Eilinis Kupčiūnas tylėjo. Nartakas pastebėjo jo akyse pasirodžiusį žvilgesį. Nebesakė ir jis daugiau nieko.

Ir tik po keliolikos minučių prašneko eilinis Kupčiūnas.

— Kaži kiek dar iki trimito?

— Turėtų jau trimituoti. Man rodos, kad dabar šešios.

— Devintą valandą, girdėjau, eisim į bažnyčią. O—o jau ir trimituoja. Kuopa, kelk! — šūkterėjo eilinis Kupčiūnas, šokdamas nuo guolio.

Pušyne skardžiai skambėjo trimitas.

(B. d.)

Sudiev, savoji kariuomenė!
Linksmi, užgrūdinti gyvenimui ir parengti karui apleidžiam tavo eiles

Ižymieji mokytojai — nepriklausomybės kovų aukos

1918—1923 m. lenkų pafrontėj mokytojams tekdavo ginklu ginti savo mokyklas. Partizanų ir šaulių organizatoriais vadais daugiausia buvo pafrontės pradžios mokyklų mokytojai, nes tuo laiku kitų inteligentų beveik nebuvo. Ne kartą tekdavo nutraukti pamokas ir stoti partizanų-šaulių priešakyje ir vesti juos prieš puolantį priešą. Ši kartą norime paminėti du buv. tų

laikų kovotojus — pradžios mokyklų mokytojus, žuvusius nuo lenkų užpuolimų rankos.

Kaip atsimerame, kovos su lenkų partizanais ėjo iki 1923 m. Ypačiai plėšri lietuvių gyventojams lenkų gauja siautė Kapčiamiesčio — Leipalingio rajonuose (Seinų ap., prie Nemuno ir Ančios upės krantų). Šios gaujos partizanai 1922 m. liepos 14 d. Šventijansko kaime (Seinų ap.) šautuvo kulka nukovė Lazdijų pradžios mokyklos mokytoją Petrą Mockevičių.

P. Mockevičius buvo nuoširdus, atviras, linksmo būdo ir sugyvenamas draugas, už tai buvo inteligentų ir kaimiečių nuoširdžiai mylimas. Jo mirties liūdna žinia žaibu apskrido visą Seinų kraštą, o ypačiai įskaudino partizanus ir šaulius, kurių tarpe Petras, kaip organizatorius ir vadas, visada sugėbėdavo kelti linksmą nuotaiką, net ir sunkiausiomis valandomis. Kada

1922 m. rudenį ėjo kovos su lenkais, lietingomis ir tamsiomis naktimis ginkluoti budėjome Lazdijuose, aukdami lenkų puolimo, ir kada apimdavo nuovargis, Petras visada surasdavo ką nors linksmo ir tuo visus atgaivindavo. O nieko nėra įkyresnio, kaip ilgą rudens naktį, pasirengusiam įtemptai laukti priešų ir jo nesulaukti, bet tuo pačiu laiku žinoti, kad jis yra už 5—7 kilometrų ir kiekvienu momentu gali užpulti. Juo labiau, kad mūsų fizinės jėgos, palyginti su priešų skaičiumi, buvo nedidelės. Tokias lūkesčio naktis, 1920 m. rudenį, teko ir man praieisti Petro linksmumu ir sąmonei gaivinančioj draugijoj.

P. Mockevičius buvo džiūkų poetas. Eiles rašinėti pradėjo dar būdamas Seinų aukštesniojoje 4 klasių mo-

kykloje (prieš didįjį karą), kurios buvo spausdinamos tų laikų moksleivių, o vėliau ir kituose lietuvių laikraščiuose, ypač Amerikos lietuvių spaudoje.

Mokytojas šaulys Juozas Bloznelis, 1923 m. lenkų nužudytas

Vokiečių okupacijos metu Petras gyveno savo tėviškėj, Seinų ap., Punsko val., Vidugirių kaime (lenkų okupuotas) ir dirbo švietimo darbą — mokytojavo. Per tą laiką daug rašė eilėmis. Rankraščių esu matęs pas Petrą daug, jis juos rengėsi išleisti atskira knyga, tačiau lenkų kulka jo planus suardė.

1918 m. rudenį Petras savo gimtajam Vidugirių kaime ir apylinkėse organizavo savanorius, miliciją, partizanus ir vėliau šaulius.

1919 m., lenkams užėmus Seinus, Mockevičius kartu su kitais persikėlė į Lazdijus ir čia dirbo krašto gynimo, visuomenės, kultūros ir švietimo darbą.

Pasklidus žiniai po Seinų kraštą, kad Mockevičiaus kūnas bus parvežamas į Lazdijus, žmonių minios pradėjo rinktis jį sutikti. Nukovimo dieną jo paimti negalėjo, nes lenkai apšaudė tą vietą. Teko laukti nakties.

Laidojant P. Mockevičių, atsisveikinimo kalbą pasakė tuometinis Seinų „Žiburio“ gimnazijos direktorius poetas M. Gustaitis (jau miręs ir palaidotas netoli Mockevičiaus, tose pačiose kapinėse). Gustaičio, kaip poeto, jautrus ir kaip gimnazijos direktoriaus ir džiūkų veikėjo autoritetingi žodžiai jaunimą širdyse prisaikdino ryžtingai eiti Petro takais ir ginti nuo priešų savo kraštą.

Mat, M. Gustaitis savo mokinių nedraudavo būti partizanais — šauliais, bet dar juos skatino pavyzdžiu senovės lietuvių, kurie drąsiai ėjo mirti už savąjį kraštą.

tą. P. Mockevičių ir M. Gustaitį jungė poetų siela, kultūros ir švietimo darbas, o vėliau... Džukijos smėlis, priglaudė šio krašto didvyrius amžinai ramybei. Bet jų darbai ir dvasia amžiais dzūkuose gyvens.

1923 m. vasario 8 d. naktį, Alytaus ap., Merkinės v., Učiekos pradžios mokyklos mokytojo bute (mūsų pusėje per 2 km nuo adm. linijos) įsiveržė sužvėrėjusių lenkų būrys ir pradėjo žiauriai mušti beginklį mokytoją — šaulį **Juoza Bloznelį**. Bijodami ilgai užtrukti, kad neateitų Juozo gelbėti lietuviai, neleidę jam net apsirengti, pusnuogį, basą, nors buvo žiemos metas ir labai šalta, Bloznelį išsivarė, mušdami ir jį spiaudydami, anapus linijos, kur nežmoniškai prikankinę nušovė ir pakišo po Nemuno ledu.

Iš pradžių niekas nežinojo, kur lenkai padėjo mokytoją, įvairiai kalbėjo, — ypač daug įtarimų buvo sukėlę vietos gyventojams tai, kad lenkai, grįžę iš „medžioklės“, plovė kruvinas savo rankas. Bet tada dar niekas tiksliai nežinojo, kur ir kaip mokytoją lenkai nužudė, vis dar manė, kad Juozas gyvas ir sėdi kuriam nors lenkų kalėjime. Tik vėliau buvo patirta iš vietos (anapus) gyventojų apie kankinamo Juozo dejavimus, vis labiau pradėjo aiškėti jo likimas... tačiau, kur lenkai padėjo jo kūną, vis dar niekas negalėjo sužinoti. Tik tų pačių metų pavasarį, kada patvinusio Nemuno srovė išplovė mokytojo Juozo Bloznelio lavoną ties Alytumu, buvo įsitikinta apie jo didvyrišką mirtį.

Mokytojas Juozas Bloznelis pradėjo švietimo darbą dar 1917 m. vokiečių okupacijos laikais. Savo pusbrolio, visuomenės veikėjo (buv. savanorio kūrėjo) Juliaus Bloznelio vadovaujamas, organizavo pradžios mokyklą ir vietos lietuvių jaunimą, už ką okupantų - vokiečių buvo atidžiai sekamas ir persekiojamas. Nuo to laiko pradėjo ir mokytojauti.

1919 m. Juozas pradėjo organizuoti šaulius, vadovaudamas būrių valdybose. Be to, kultūrišku būdu kovojo su vietos išsigimėliais ir dvarininkų agentais, už ką Juozui buvo grasinama kerštu.

NAUJA KORP! „RAMOVĖS“ VADOVYBĖ

Spalių 2 d. įvyko korp! „Ramovės“ pirmoji šių mokslo metų senjorų sueiga. Išrinkti nauji korporacijos valdomieji organai: korp. pirmininku išrinktas ats. j. ltn. Venclova. Į valdybą: ats. jaunesnieji leitenantai: Tupikas, Bitinas, Niedvaras, Kavaliūnas.

Kiti pareigūnai, kurių skyrimas priklauso korporacijos pirmininko, k. a.: junjorų tėvūnas, kariškos propagandos komisija, būsto komendantas bus sudaryti artimiausiu laiku. Vadinasi, „Ramovė“ tuojau vėl pradės intensingai dirbti.

St.

MOKSLEIVIŲ KALENDORIUS 1936—1937 MOKSLO METAMS

Spaudos Fondo leidinys. 96 nenum. pusl.

Kalendoriuje, paprastai, dedamas mokyklų sąrašas, tačiau čia randame tik to sąrašo dalėlę ir tai nerūpestingai sustatytą. Kažin kodėl surašytos vien tik specialinės amatų mokyklos ir kursai. Ir tų mokyklų tarpe žemesniųjų mokyklų, pažymėta „Panevėžio Liet. švietimo Dr-jos mergaičių vidur. amatų-ruošos mokykla“. Jei netelpa visas mokyklų sąrašas, tai geriau pasitenkinti trumpa informacija ir duoti dar daugiau lapelių užrašams.

DAR VIENAS SKLANDYTOJŲ BŪRELIS

Biržų gimnazijos mokiniai labai domisi aviacija ir sklandymu. Šimet, kartu su degazuotojais, įsisteigė ir sklandytojų būrelis. Sklandytojai iš aero-klūbo jau gavo sklandytuvo brėžinius ir jis netrukus bus savo jėgomis statomas: per žiemą pastatysime, o pavasarį sklandysime.

Sklandytojams vadovauja ats. aviac. plk. J. Michura.

Vyt. Zubas

Spalių 9

Vėliavos plakasi vėjui,
Draikosi liūdnas juodumas.
Daugel šalis iškentėjo
Didžiojo karo dūmuos.

Mindė ją vokiečio kojos,
Kaustyti rusiški batai —
Ginklą galando artojas,
Kai skriaudžiamą šalį pamatė.

Vyto dirvonuose smilgos,
Laisvas svyravo jau uosis;
Vėl tylus skausmas sužvilgo
Tėviškės kloniuos, laukuose.

Krito sidabras nuo klevo —
Sielvartas trupino sienas:
Vilnių lenkai okupavo
Spalių devintą dieną.

Moksleivi, tau mintys kaip vėjas,
Jaunystė tau verda krūtinėj.
Tad darbo keliu eik kaip ėjęs,
Kad širdį atgautų tėvynė.

J. Palionis

Kaip mokytojas ir šaulys, Juozas Bloznelis, nors ir per trumpą savo gyvenimo laikotarpį, suspėjo sudėti į atbundančios Lietuvos aukurą nemažą auką, kurią apleistė savo krauju ir kankinio mirtimi.

Tais pačiais metais lenkai nužudė panašiu būdu ir Liubavo pradžios mokyklos mokytoją.

Taip lenkai anais laikais darė su mūsų švietimo darbuotojais, taip dabar Vilniaus krašte naikina švietimo bei kultūros įstaigas, tremia mokytojus, kankina kalėjimu.

Mokytojas J.

IR BIRŽUOSE DEGAZUOTOJAI

Šių mokslo metų pradžioje karinio rengimo instruktoriaus kpt. Valunto rūpesčiu, Biržų Antano Smetonos vardo valstybinėje gimnazijoje įsisteigė 3 degazuotojų grandys. Degazuotojais yra V, VI ir VII klasių mokiniai, kurie ir sudaro po vieną atskirą klasės grandį. Vienoje grandyje yra 10 žmonių. Pirmos grandies vadas — Vl. Korsakas, antrosios — Aug. Jurėnas ir trečiosios — K. Frankas. Visų trijų grandžių vadas — K. Liaudanskas. Būrelį globoja kpt. Valunta, kurio priežiūroje degazuotojai ir lavinsis.

Pirmiesiems pratimams pradėti, tuojau pirkime 5 dujokaukes.

Degazuotojais būti nori veik visi mokiniai, tačiau tuo tarpu priimti tik vyresnieji, nes visų negalima aprūpinti rūbais ir įrankiais.

Degazuotojas V. Zubas

JAU PRASIDĖJO KARINIS RENGIMAS

Auk. Technikos Mokykloje visi mokiniai labai patenkinti prasidėjusiomis karinio rengimo pamokomis. Ypatingai džiaugiasi vyresnieji kursai, nes jie neturi net kūno kultūros pamokų.

Pirmo kurso mokiniai, kurių per tris klases susidaro 130, irgi nemažiau domisi už vyresniuosius, nes jiems — tai naujas dalykas, kuris nebuvo dėstomas žemesnėse gimnazijų klasėse.

Kiekvienos klasės darbas sutvarkytas taip, kad būtų jaučiama kariška dvasia: paskirti vyresnieji prieš pamokas išrikiuoja mokinius ir ateinančių instruktorių pasitinka su raportu. Į instruktorių mokiniai kreipiasi taip pat karišku būdu.

Gaila tik, kad savaitėje tėra tik viena karinio rengimo pamoka.

St. Vargūnas

KARIUOMENĖS

GYVENIMAS

ULONŲ PULKO ŠVENTĖ

Spalių pirmąją dieną ulonai šventė šešioliktąją savo pulko šventę. Iš pat ryto pulkas pasipuošė vėliavomis ir saulėta diena dar labiau didino šventės nuotaiką.

Ši šventė dar ypatingesnė, nes jos išvakarėse buvo paleisti į atsargą seni ulonai ir šventės dieną priėmė priesaiką jaunieji kareiviai.

Išrikiavus pulką, buvo išnešta pulko vėliava su šūkiu „Garbingi bočių žygiai tebūna mums gyvenimo rodyklė“ ir po pritaikyto pamokslų įgulos bažnyčioje priėmė priesaiką jauni kareiviai, prisiekdami sekti vėliavos šūkiu ir būti ištikimi jai.

Po pamaldų laikinai einas pulko vado pareigas plk. ltn. Gudelis pasveikino naujuoju laipsniu kareivius ir perdavė sveikinimus karo vadovybės, kavalerijos viršininko ir savo už atliktus manevrus.

Griausmingas „tėvynės labui“ toli nuaidėjo per rajoną. Po to buvo sukurta triskart valio už Respublikos Prezidentą ir karo vadovybę. Orkestras sugriežė maršus.

Po pietų buvo kun. Jonaičio paskaita. Jis plačiai apibrėžė pulko istoriją, kario pareigas ir meilę savo pulkui. Orkestras sugriežė himną.

Vakare ulonai gavo progos nemokamai pamatyti du kino seansus pulko kine, kuris pernai buvo puikiai atremontuotas ir pritaikytas garsinei filmai.

Šiais metais pulkas šventė ne vienoje vietoje. Vienas eskadronas, kuris yra išsiųstas kitur, šventė atskirai. Pulko vadui plk. ltn. Kraunaičiui išvykus į užsienį, nuo 1935 m. pradžios pulkui vadovauja plk. ltn. Gudelis.

J. K.

IR MES GERAI ŠAUDOM

6 pėst. P. K. Margio pulko 2 kuop. 1935 m. lapkričio 1 d. šaukimo kareiviai atlikom, palyginti gerai, mokomuosius šaudymo pratimus. Geriausiai sušaudė eilinis Žilius Stasys, sušaudydamas iš 320 galimų taškų 264, antrą vietą gavo eil. Abramsonas Mauša — 256 ir trečią vietą grandinis Gutauskas Petras — 242 tašku.

Priziniame šaudyme taip pat neatsilikom, kuopos šaudymo rezultatų bendras vidurkis 14,7. Geriausieji šauliai iš būtinios tarnybos kareivių pasireiškė: grand. Selenis Albinas su 102 taškais, eil. Aukštikalnis Povilas ir eil. Sakalauskas Pranas po 100 taškų.

G.

KAVALERIJOS PULKŲ ŠAUDIMO RUNGTYNĖS

Rugsėjo mėn. Gaižiūnų poligone buvo trijų kavalerijos pulkų sportinio šaudymo karininkų ir likt. puskarininkų ekipų rungtynės.

Karininkų ekipinį šaudymą iš karabinų ir pistoletų laimėjo 3 dragūnų Geležinio Vilko pulkas, likt. puskarininkų iš karabinų — 3 dragūnų G. V. pulkas, iš pistoletų — 1 gusarų pulkas.

3 dragūnų Geležinio Vilko pulko karininkų ir likt. puskarininkų ekipos, laimėjusios kavalerijos pulkų šaudymo rungtynės.
S. Žolino nuotr.

Geriausiai sušaudė j. ltn. Kudžma iš karabinų ir j. ltn. Mituzas iš pistoletų, abu 3 dragūnų pulko, ir vyr. pusk. Macas — 1 gusarų pulko iš pistoletų. Jie gavo asmenines dovanas. Rugsėjo 20 d. kavalerijos viršininkas gen. ltn. Tallat-Kelpša laimėtojams įteikė dovanas.

A. S.

CHARAKTERINGA AUKA GINKLŲ FONDUI

Priešlėktuvinės aps. rinktinės išvykstantieji į atsargą kariai neužmiršo ir ginklų fondo. Jie įvedė savotišką ir naują tradiciją — 90% išvykstančiųjų išduodamus sausus davinus paaukojo ginklų fondui.

Pasiliekantiems tai padarė gilų įspūdį. Jie, matydami išvykstančių ginklo brolių šią kilnią auką ir girdėdami gražius atsisveikinimo „Nenuliūsk, Jonai, susitiksime dar kautynių lauke“ žodžius, pakelta nuotaika pasiryžo šią kilnią tradiciją ir toliau vykdyti.

Rugsėjo 29 d. priešlėktuvinėj aps. rinktinėj prie išrikiuotų aikštėj zenit. pabūklų ir automatinų patrankėlių buvo iškilminga jaunų kareivių priesaika.

Pusk. Mažrimas

MARIJAMPOLĖ ĮGULA TURĖS GRAŽIĄ BAŽNYČIĄ

Marijampolės įgulos bažnyčia pernai padarytas didelis išorinis ir išvidinis remontas: pertaisyti bokštai, iš vidaus bažnyčios sienose ir lubose padaryti gražūs padabinimai, ornamentai ir dail. šakutytes piešti paveikslai. Dabar dar tveriamas bažnyčios šventorius. Jau sukasti cementiniai stulpai, netrukus bus tveriamas ir pati tvora.

Ignis

RENGIAMĖS PAMINĖTI SAULĖS-ŠIAULIŲ KAUTYNIŲ 700 METŲ SUKAKTĮ

Kadangi šios kautynės buvo šiaurės Lietuvoje, šiaulių apylinkėse, tad 8 pėst. pulko švietimo vadovybės sumanymu ir rūpesčiu šis minėjimas bus atšvėstas ir pulke, šiauliuose.

Įvairiose krašto vietose minėjimas atšvėstas rugsėjo 26 ir 27 d., tačiau pulke minėjimas nukeltas į lapkričio 23 d. ir jungiamas su kariuomenės švente.

Minėjimui pulko scenos mėgėjų būrelis rengiasi suvaidinti tai dienai pritaikytą veikalą.

Be to, sąryšy su minėjimu redaguojamas ir bus išleistas neperiodinis leidinys - laikraštukas. Jis bus spausdinamas spaustuveje ir iliustruotas. Laikraštuko tikslas — kareiviams suprantama kalba nušviesti XIII šimtmečio Lietuvos valstybės kūrimosi pradžią. Leidinį - laikraštuką redaguoja ir medžiagą renka jaun. pusk. Zemribas.

V. p. Griškevičius

NAUDOJAMĖS SAVAJA RAMOVĖ

Š. m. Panevėžio įguloje, prie 1 artilerijos pulko, įsteigta liktinių puskarininkų ir civiliųjų tarnautojų kareivių vietose ramovė. Atliekamu nuo tarnybos laiku į ramovę susirinkę jos nariai linksmai praleidžia laiką. Vieni klausosi radio, kiti žaidžia šachmatais, šaškėmis ir t. t. Prie ramovės veikia ir valgykla su bufetu. Nors ramovė ir neperseniai įsteigta (1936. IV. 1 d.), bet rūpestingo ramovės valdybos pirmininko ir ramovės šeimininko pastangomis įsigijo daug baldų ir kitokio turto. Į ramovę atsilanko ir puskarininkų svečiai, kurie patenkinti pavyzdinga tvarka ir karių mandagumu.

ATSISVEIKINO, PASIRYŽĘ STOTI Į ŠAULIŲ EILES

Rugsėjo 30 d. 1 artilerijos pulkas paleido į atsargą 1935 m. pavasarį paimtus į kariuomenę kareivius. Su išvažiuojančiais Panevėžio grupės kariais atsisveikino pulko vadas plk. Sklėrius, primindamas kario, esant atsargoje, svarbą mūsų tėvynei. Paleidžiamieji, parvykę į savo gimtines, pasiryžę stoti į šaulių eiles, kur galės pagilinti kariuomenėje įgytas žinias. Visi paleidžiamieji, išvykdami į atsargą, gavo dovanų po knygelę „Karinės prievolės įstatymas“. Tokių knygelėlių gavo ir kitų dalių paleidžiamieji. Iš paleidžiamųjų tarpo kai kuriuos gabesniuosis jaun. puskarininkius paliko tarnauti liktiniais.

Pusk. Vl. Petrauskas

LIKT. PUSKARININKIŲ KURSAI

6 pėst. pulko II bataliono liktinių puskarininkų žinių pagilininimui nuo spalio 1 d. prasidėjo liktinių kursai.

Plk. ltn. Baltrimas kursų atidarymo proga laike paskaitą, nurodydamas kursų reikšmę likt. pusk. gyvenime ir palinkėjo visiems sėkmingai baigti.

Viršila Urbuševičius

PUSKARININKIŲ DŽIAUGSMAS

7 p. p. I b-no likt. puskarininkiai iki šiol gyveno privačiuose butuose ir neturėjo savo ramovės. Spalio 1 d. galutinai nupirkti dideli, erdvūs ir gražūs namai, vos 200 metrų nuo kareivinių. Atlikus kapitalinį remontą, b-no vadas yra numatęs tuose namuose apgyvendinti liktinių dalį, įsteigti gerą ramovę, biblioteką ir t.t.

San. pusk. M. Grinius

PAŽYMIME 7 P. P. I B-NO GYVENIMĄ

Paskiausiai I b-no vado ir švietimo vadovo iniciatyva nupirktas I batalionui gražus albumas. Jame bus surinktos ir dėtos visų bataliono karininkų ir likt. puskarininkų fotografijos, įvairių žygių, manevrų, ekskursijų, šaudymų, sporto ir kitos įvairios bataliono gyvenimo fotografijos. Po kelių metų minimas albumas daug ką pasakys ir bus gražus b-no papuošalas, nes I b-nas yra daug kur save gan gražiai užsirekomendavęs.

NORIME TOLI MATYTI

7 p. p. I b-nas turi ypatingai gražias 4 aukštų kareivines. Paskiausiai ant viršaus stogo padaryta moderniška $1\frac{1}{2} \times 3$ metrų aikštelė, kurią iš visų pusių supa geležinė, gražiai dalyta, tvorelė. Šalia aikštelės pritvirtintas aukštas ir gražus stiebas vėliavai pakelti. Pati aikštelė bus naudojama sekimui, švenčių metu bus gera nuo jos leisti raketą ir, aplamai, vasarą bus malonu pakilti nuo žemės ir vietoje būnant pamatyti plačias apylinkes. Nes aiškiai yra matoma Tauragė, Tilžė, Ragainė, Rambyno kalnas ir daug mažesnių miestelių.

San. pusk. M. Grinius

MOKOMOJI KUOPA GERIAUSIAI SUŠAUDE

Per buvusį šiais metais 7 p. Ž. K. Butegeidžio pulke prižini šaudymą iš šautuvų — kuopų nugalėtoja išėjo mokomoji kuopa.

VYKSTA ŠACHMATŲ TURNYRAS

Neseniai 7 p. Ž. K. Butegeidžio pulko tarp liktinių puskarininkų bei civ. tarnautojų prasidėjo draugiškas šachmatų turnyras.

Turnyre dalyvauja 12 žmonių.

Be to, norima sudaryti turnyrą su Tauragės komercijos mokykla.

NAUJOSIOS RAMOVĖS ĮRENGIMO REIKALU

Spalio 3 d. 7 p. Ž. K. Butegeidžio pulko liktiniai puskarininkiai savo tarnybiniame susirinkime aptarė naujos ramovės įrengimo reikalą. Į naująją ramovę liktiniai pereis gruodžio mėn.

Ramovės apstatymui bei įrengimui pulkas pažadėjo duoti apie 1000 litų. Be to, 2000 litų pasiskolins iš taupomosios kasos ir Tauragės įgulos liktiniai nutarė įnešti indėlio po 25 litus kiekvienas (per 2 mėnesius).

Al. Sicila

GRAŽIAI PASITIKO KARIUOMENĘ

Rugsėjo 27 d. apie 15 val. iš kariuomenės manevrų grįžo Seredžiaus įgulą. Nors apie parvykstančius viešai nebuvo skelbiama, tačiau ties miesteliu, prie Dubysos tilto, grįžtančių karių pasitikti susirinko gana daug serediškių. Ypatingai daug dalyvavo organizuotų šaulių ir jaunalietuvių.

Grįžtančius iš manevrų karius vedė kpt. Gantautas, kuriam visuomenės vardu buvo įteikta gėlių, o išsirikiauvusiai įgulai atsargos ltn. Nasvytis pasakė trumpą, bet reikšmingą kalbą. Baigdamas palinkėjo kariams eiti mūsų senovės narsių tėvynės gynėjų pėdomis.

J. Būga

KARIAI PATENKINTI KINU

Kupiškio įgulos kariai kiekvieną savaitę vedami į įgulos kiną. Už įėjimą imamas 15 centų mokestis. Kariai kinu labai patenkinti.

Pažymėtina, kad paskiausiai dar mažiau pastebima karių, geriančių svaiginamuosius gėralus.

L. Gavelis

Lauko virtuvė manevruose

ATSIŠVEIKINOM SU ATSARGINIAIS

Rugsėjo 30 d. Seredžiaus įgulos 1935 mt. gegužės 1 d. šaukimo kariai išvyko į atsargą. Tą pačią dieną išvyko ir atsargos kariai, atlikę pakartojimą vieno mėn. karinių pratimų.

Išvykstantiems karių salėje bataliono vadas plk. ltn. Šurkus pasakė ilgą atsisveikinimo kalbą. Ypatingai ragino karius būti visur ir visuomet pavyzdingais atsargos kariais ir kartu gerais Lietuvos piliečiais. Skatino visus stoti į garbingas šaulių eiles.

GRAŽIAI PASILINKSMINOM

Spalio 4 d. 3 pėst. Vytauto Didžiojo pulko II bataliono karių salėje jaun. ltn. Jablonskio iniciatyva buvo surengtas didelis viešas vakaras.

Vyr. pusk. Sabaliauskui režisuojant, buvo suvaidinta linksmą komedija „Moters kerštas“.

Dekoracijų meną ir visą parengimą atliko vyr. pusk. Antanas Čibirka.

Po vaidinimų buvo linksmoji dalis: šokiai ir žaidimai. Griežė Jodaičių dūdų orkestras. Žmonių prisirinko gana daug.

J. Būga

IKI PASIMATYMO KOVOS LAUKE!..

Rugsėjo 30 d. 5 p. D. L. K. Kęstučio pulkas atsisveikino su paleidžiamais į atsargą 1935 m. pavasario šaukimo kareiviais ir atsarginiais, kurie buvo pašaukti pakartojimui.

Ši atsarginių laida žinių ir praktikos atžvilgiu gali džiaugtis ir didžiuliais, nes teko dalyvauti didžiuosiuose kariuomenės manevruose. Iš daugelio teko išgirsti: „nesvarbu nemiegotos naktys ir nuovargis, bet pamatėme ir atsidūrėme visai artimose karo aplinkybėse“.

Tiktai tenka palinkėti, kad įgytas kariuomenėje žinias nepamirštų, nes kiekvienu momentu gali prisieiti vėl stoti į kovotojų eiles. Todėl parvykę į savo gimtuosius kampelius perduokite savo žinias kitiems, stodami į šaulių Sąjungą.

Pažymėtina, kad atsarginiai išvažinėjo į namus blaivūs, be triukšmo ir tvarkingi.

V. p. Znotinas

IŠVYKO PARENGTI GYVENIMUI

Rugsėjo 30 d. 7 pėst. pulko 1935 m. pavasario šaukimo kareiviai išvyko į atsargą. Išvyko visi švariai ir gražiai apsirengę, kad net malonu buvo pažiūrėti. Pirmykščio apšepimo ir apgriuvusio naujoko neliko nė pėdsako. Daugelis atvykusiųjų nemokėjo nei skaityti, nei rašyti, o dabar išvyko visi išmokę. Be to, kiekvienas išmoko taupiai gyventi ir tiksliai tvarkyti savo piniginius reikalus, nes dauguma išvykstančiųjų įsitaisė sau gražius drabužius vien iš gaunamos 5 litų mėnesiui algos. Tai, iš tikrųjų, gražus reiškinys, ir ypač šiais sunkiais laikais visiems pamokomas. Iš viso gaunama išvada, kad kariuomenė yra tokia mokykla, kuri ne tik Lietuvos sūnus gerai parengia karui, bet juos parengia ir savarankiškam gyvenimui.

I-mo bataliono išvykstantiesiems į atsargą b-no vadas pasakė gražią kalbą, padėkojo už tarnybą ir palinkėjo geros kloties civiliniam gyvenime. Išvykstantieji už Valstybės Prezidentą ir viršininkus sužuko tris garsius valio.

A. G.

DŽIAUGIAMĖS KARIUOMENĖS PUSVALANDŽIU

Radio pasiklausyti, be abejo, visi mėgstame. Tik ne visi jį turi. Gaila! O kiek įdomumo, kiek malonumų galima pasiklausyti per radio. Kad ir įdomusis kariuomenės pusvalandis.

Mūsų viensėdyje yra detektorinis radio aparatas su dvejomis ausinėmis. Per maža, bet mes randam išėjimą. Pasidaliname ausines po vieną ausį ir taip ištenkame klausyt keturiose. Susirenkame daugiausia jaunimas šventadieniais ar atliekamu laiku vakarais prie radio. Daug įdomumų girdime per radio, bet už vis įdomiau mums klausytis kariuomenės pusvalandžių. Daugiausia specialiai dėl jo ir susirenkame. „Ausimis“ nepasidaliname per „kariuomenės pusvalandžius“. Čia kareiviai gražiai padainuoja, pašneka, o kas gražiausia — pagriežia. Kai „suduoda“ orkestras, tai net pašoksti, gražiau nė negali būti. Bet gaila, kad pusvalandis neilgai trunka. Tik labiau susiraminame, kai iš Gaižiūnų poligono kareiviai šneka apie 2 val.

Dabar taisomės garsiakalbį aparatą (taisomės patys, ir kaip mums pavyks — parašysim) ir per jį tuo malonumu pasinaudos visas viensėdis.

Mes, jonaiškiškiai, iš širdies esam dėkingi plk. Laurinaičiui už taip gražų kariuomenės pusvalandžio tvarkymą ir vedimą, ir kariams, kurie taip gražiai palinksmia kaimą. Ak! Kad tas pusvalandis ilgesnis būtų. Pr. Aukštuolis

JUBILIEJINIS „UGNIAGESIS“

Pabaltijo ugniagesių sąjungų susivienijimo įsteigimo 10-metinio jubiliejaus proga išleistas padidintas „Ugniagesio“ numeris, kuriame rašo mūsų bičiuliai mjr. Karaša, Estų ugn. s-gos pirmininkas adv. Melts, inž. Skardinskas, V. Marcinkus, ats. ltn. Paulauskas ir kiti. Pabaltijo ugn. susivienijimas prisidėjo prie Lietuvos, Latvijos ir Estijos ugniagesių susiartinimo. Į jubiliejines iškilmes Kaunan buvo atvykę ir Suomijos ugniagesių atstovai, tačiau tuo tarpu nepavyko įtraukti į sąjungą nei suomių, nei švedų, norvegų bei danų. Visi jie buvo kviečiami prisidėti prie susivienijimo, tačiau neatvyko. Ilgametis kar. ugn. viceinspektorius, dabartinis Plungės igulos v-kas, plk. ltn. Baltrimas, straipsnyje „Ugniagesyba ir kariuomenė“ gražiai įvertino mūsų dalių ir dalinių komandas, kurios „sudaro žymią pajėgą ugnies fronte, o civiliams ugniagesiams, be to, yra naudinga, lengvai prieinama ir reikalinga mokykla“.

X METŲ UGNIAGESIŲ EILĖSE

ištarnavo 9 pėst. L. K. Vytenio pulko III bataliono ugniagesių komandos vachmistras viršila Vladas Petrauskas, savanoris kūrėjas. Savo tarnybą ugniagesyboje viršila Petrauskas pradėjo 1924 m. 6 p. pulke, kur ėjo ugniagesio pareigas iki 1926 m. Vėliau 1928 m., kai buvo įsteigtos ugniagesių komandos visose dalyse, virš. Petrauskas eina komandos vachmistro pareigas 9 pėst. pulke. Čia jam teko pavaduoti ir komandų viršininkus. Už nuopelnus Lietuvai viršila Petrauskas apdovanotas Savanorių Kūrėjų, Lietuvos Nepriklausomybės ir Vytauto Didžiojo ordino III laipsnio medaliais. Už nuopelnus ugniagesybai apdovanotas Artimui Pagalbon III laipsnio garbės ženklu ir Estijos ugniagesių aukso medaliu. Buvo gavęs ir piniginių dovanų iš pulko. Per gaisrus 3 kartus buvo sužeistas ar apdeges.

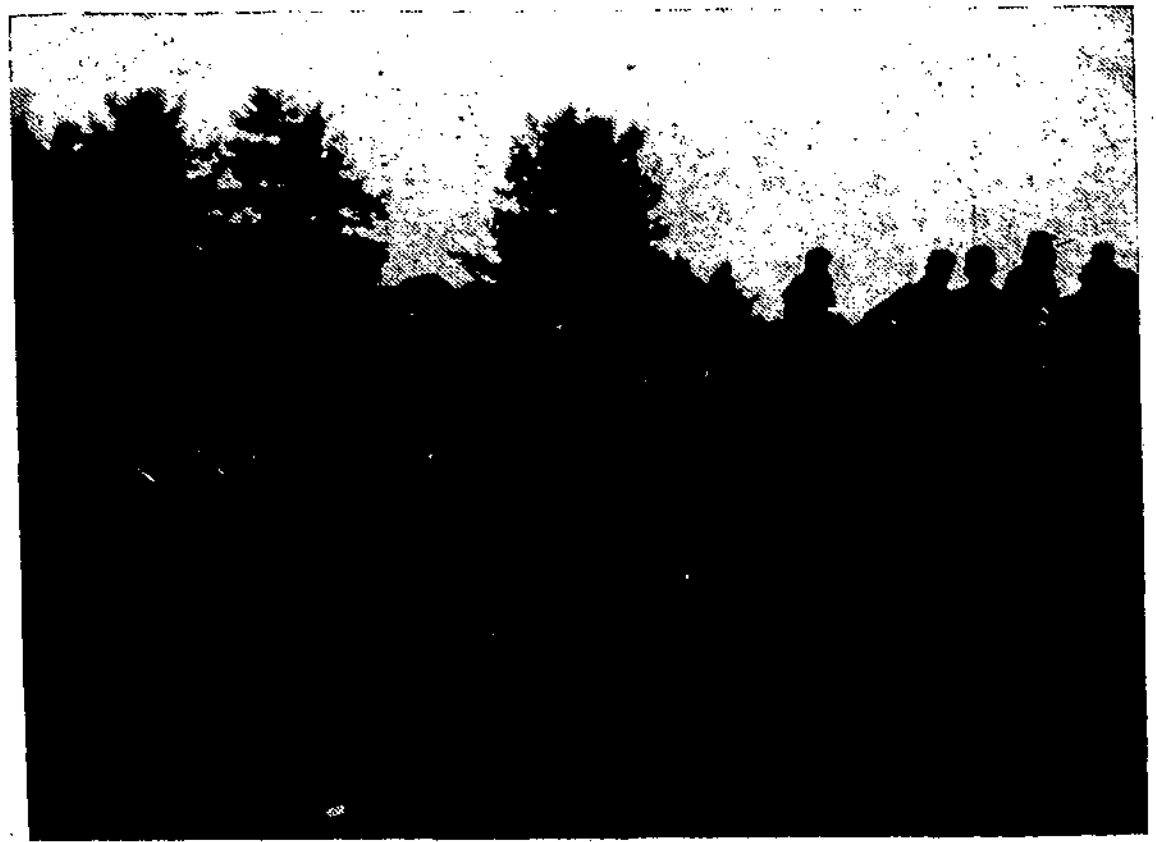

STUDENTAI ŠAULIAI SU GINKLU RANKOJE PRADĖJO RUDENS SEMESTRĄ

Spalių 4 d. Šaulių Sąjungos salėje Vytauto Didžiojo Universiteto studentų šaulių kuopa surengė semestro atidarymą.

Jei bendrai inteligentų žingsniai kelia susidomėjimą, tai juo labiau kelia susidomėjimą šauliškos inteligentijos darbai, nes Šaulių Sąjunga — artimiausia kariuomenės bendradarbė.

Šiuo semestro atidarymu studentai šauliai parodė, kad tikrai supranta, ko tauta nori iš inteligentų, lygiai, kaip ir pabrėžė, kad tautos neapvils.

Pailsėję vėl pradėsime žygi

Lietuviškosios studentijos tikslus ir pareigas puikiai apibrėžė Dr. Matuso paskaita. Po paskaitos ir meniškios dailės sveikai pasilinksmina. Kas ypatingai malonu pabrėžti, kad studentai šauliai išsiskyrė iš kitų studentų organizacijų: greta pasilinksminimų salės buvo ir antra salė, kurioje pasišokę dalyviai ne alų traukė, bet savo taiklumą mėgino — šaudė šratais iš šautuvų ir pistoletų. Geriems šauliams buvo net prizai paskirti, todėl ginklai ėjo iš rankų į rankas. Net moterų susidomėjimas šaudymu buvo beveik didesnis negu šokiais.

Aplamai, visą vakarą buvo jaučiamas tautiškas nuoširdumas. Linkėtina, kad ši naudinga ir valstybinius tikslus suprantanti organizacija universiteto sienose kuo plačiausiai išsiplėstų.

Al. Z. Fukas

IVESTA ŠAULIŲ STUDENTŲ UNIFORMA

Ž. Ū. Akademijos studentų šaulių būrys iki šiol neturėjo savo uniformos, kaip kad kitos akademijos korporacijos, kurios reikalingumas per viešus iškilmingesnius pasirodymus gyvai buvo jaučiamas. Dabar tokia uniforma profesorių tarybos patvirtinta ir nuo šių mokslo metų pradžios įvestos — studentų šaulių kepurės. Uniformos projektą padarė patys akademijos studentai. Kepurės pagamintos iš karinio diagonalo, dugnė išsiuvinėtas šaulių ženklas, apsuptas Ž. Ū. A. inicialais. Kepurės labai praktiškos ir gražiai atrodo. Būrio vadovybė, norėdama paskatinti uniformos įsigijimą, kepurės parduoda studentams papiginta kaina. Šaulių dalis uniformą jau įsigijo.

J. Rek.

NAUJAS ŠAULIŲ BŪRIO VADAS

Gausingam Ž. Ū. Akademijos šaulių būriui, kuriam priklauso beveik visi studentai ir mokomasis personalas, iki šių mokslo metų pradžios sėkmingai vadovavo ats. j. ltn. Juozas Galinis. Bet išklauses akademijos kursą ir norėdamas greičiau išlaikyti baigiamuosius egzaminus, paskiausiai nuo būrio vado pareigų atsisakė. Ta proga tenka pažymėti, kad ats. j. ltn. Galiniui vadovaujant, daug dėmesio buvo kreipiama į karinį studentų šaulių parengimą.

Taip pat ir kultūrinė veikla žymiai sustiprėjo. Būrys nesitenkindamas vien akademijos ribomis, palaikė ryšius su apylinkės šauliais ir visuomene, keldamas jos tarpe tautinį susipratimą. Atsimenant, kad prieš keliolika metų visa apylinkė buvo gerokai sulenkėjusi, tai turi nemaža reikšmės.

Nauju būrio vadu paskirtas ats. j. ltn. Stepas Kirdeikis. Naujas vadas 1936 m. tarnavęs kariūnų - aspirantų tarnyboj ir baigęs P. L. P. Karo Mokyklą ats. jaunesniojo leitenanto laipsniu. Reikia manyti, kad ir naujam vadui vadovaujant būrys bus veiklus ir išlaikys savo gerą vardą, kaip akademijoje, taip ir apylinkės visuomenės tarpe.

J. Rek.

ŠAULIAI RŪPINASI STORIAUSIU LIETUVOJE AŽUOLU

Paupinės v., Stelmužės dvare (Zarasų apskr.) yra labai storas ir senas ažuolas, visų Lietuvos ažuolų tėvas. Jo didumą galima įsivaizduoti jau iš to, kad jį apjuosti reikia 7—8 gerų vyrų grandinės.

1916 m. šio ažuolo drevė buvo apkalta toliumi, o jis pats aptvertas medine tvorele, kuri per 20 metų, niekeno netaisoma ir neprižiūrima, visai supuvo ir išvirto, kai tuo tarpu ažuolas Lietuvoje gal būt vienintelis tos rūšies papuošalas. Ne kartą net kaimyninių valstybių turistai ar ekskursantai, atvykę į

Lietuvą, užsuka pasigėrėti ir garsiuoju Stelmužės ažuolu. Deja, per 20 metų neatsirado tokių asmenų ar organizacijų, kurios būtų susirūpinę tuo brangiu lietuvių tautos papuošalu, mūsų sentėvių šventuoju medžiu, po kuriuo gal ne kartą vaidilutės šventąją ugnį kūreno, meldamos iš dievų saviesiems pergalės kovoje su priešais, ar senas žilagalvis kanklininkas, virpindamas stygas savo drebančiais pirštais, pasakojo apie žygius, kovas ir pergalę.

Matydama iš niekur nesulauksianti paramos ar pritarimo, vietos šaulių būrio vadovybė pasiryžo surinkti visuomenėje lėšų ir ažuolą tinkamai papuošti.

Šis šaulių būrio vadovybės sumanymas yra labai gražus ir girtinas, nes tuo parodoma, kad šaulys yra ne vien karys, bet kartu ir tautos brangenybių saugotojas ir kad jo pareiga visur, visuomet ir visu kuo rūpintis. Neveitui būrys yra ir pasivadinęs „Stelmužės Ažuolo“ šaulių būriu. Kunca

KARO MOKYKLA — UNIVERSITETAS 5:2

Spalių 4 d. Aukštųjų Kūno Kultūros Kursų klausytojų korporacijos iniciatyva buvo surengta pirmoji akademinė jaunimo sporto šventė. Šventės programoje buvo futbolas, krepšinis ir lengvoji atletika.

Futbolo rungtynės tarp Karo Mokyklos ir Universiteto rinktinės pasibaigė pelnytų Karo Mokyklos laimėjimu 5:2. Pirmas puslaikis 3:1.

Iš lengvosios atletikos rezultatų išskirtinas 200 m bėgimo rezultatas: Karosas (V. D. U.) prabėgo per 22,9 sek. Kiti rezultatai dėl šalto rudens oro yra nekokie.

Krepšinio rungtynėse tarp Universiteto ir A. K. K. K. pasibaigė paskutiniųjų laimėjimu 23:15.

KSS IR TOLIAU NENUGALIMA

Lietuvos futbolo pirmenybių rungtynės jau įėjo į paskutinę fazę — rudens ratas gerokai įpusėtas.

Pereitos savaitės pirmenybių rungtynės davė vieną staigmeną — Klaipėdos švyturys nugalėjo Marijampolės šaulį 3:2. KSS laimėjo ketvirtas iš eilės rungtynes prieš buv. Lietuvos meistrį ŠMSK 2:1; LFLS laimėjo prieš LGSF 3:1 ir ŠŠ Kovas prieš Taurą 1:0.

Iš paskirų rungtynių rezultatų visai nelauktas buvo švyturio laimėjimas prieš šaulį, kurį negalėjo įveikti ir Kauno komandos. Pirmą puslaikį švyturiečiai baigė net 2:0. Tai buvo pirmas švyturio laimėjimas ir šaulio pralaimėjimas.

KSS pirmaujančios pirmenybėse vietos dar nepaleidžia. Spalių 3 d. KSS Klaipėdoje įveikė Kauno ŠMSK 2:1. Pirmas puslaikis 2:0. Dabar po šių rungtynių KSS turi 8 taškus ir KSS tenka laikyti neabejotinai rudens rato nugalėtoju. Tuo labiau, kad likusias rungtynes KSS turi palyginti su silpnaisiais priešais (CJSO, šaulys, švyturys ir Tauras).

LGSF su labai susilpninta sudėtimi pralaimėjo LFLS 3:1. Pirmas puslaikis 2:1. Dabar LFLS po 5 rungtynių turi 6 taškus ir LGSF po 6 rungtynių 4 taškus.

Didelį pasipriešinimą Lietuvos meistrui parodė Tauras, kuris meistrui tepralaimėjo 0:1. Pirmas puslaikis 0:0. Vienintelį įvartį įmušė Bubnovas. ŠŠ Kovas tuo tarpu pirmenybių lentelėje stovi trečioj vietoj su vienu pralaimėjimu (prieš KSS 3:1) ir trimis laimėjimais.

Kitos pirmenybių rungtynės bus X. 9. tarp CJSO — LGSF, X. 10 žais ŠŠ Kovas — ŠMSK, X. 11 Klaipėdoje žaidžia LFLS — švyturys ir Kaune KSS — Tauras.

KREPŠINIO PIRMENYBĖS

Krepšinio sezonui artėjant ir pasibaigus registracijai, komandos jau suskirstytos klasėmis. Aukštojoje klasėje bus 5 komandos: LFLS, Tauras, Grandis, LGSF ir CJSO. A kl. bus 10 komandų: ASK, ŠMSK, Sparta, Makabi ir aukšt. kl. antrosios komandos. Dėl dešimtos vietos turės dar persirungti ŠŠ Kovas su Aleksoto JSO. Pirmas rungtynes laimėjo JSO 22:14. Spalių 7 ir 9 d. bus dar dvejios rungtynės. Į B klasę paskirtos visos likusios komandos.

Spalių 10 d. krepšinio sezonas bus oficialiai atidarytas dideliu turnyru, kuriame dalyvaus beveik visi įsirašę klubai. Turnyro nugalėtoji yra paskirta pereinamoji dovana. Visos rungtynės bus kūno kultūros rūmų didžiojo salėj.

BOKSININKAI RENGIASI TURNYRUI

Gruodžio mėn. Taline bus Baltijos valstybių bokso turnyras. Tinkamai šiam turnyrui pasirengti mūsų boksainikai nuo spalio mėn. pradžios pradėjo reguliariai treniruotis. Treniruotes prižiūri ir praveda vienas iš buvusių Lietuvos bokso meistrų.

NAUJA VOKIEČIŲ PATRANKA

„Daily Telegraph“ pranešimu Vokietijoje sukonstruota nauja 105 mm kalibro patranka. Tai yra lauko patrankos ir gaubicos kombinacija. To paties Berlyno „Daily Telegraph“ korespondento nuomone naujoji patranka sudarys artilerijoje perversmą. Speciali konstrukcija jai teikia didesnių pirmenybių, negu gaubicai.

NAUJAS SPORTINIS RUSŲ LĒKTUVAS

Vienos rusų aviacijos dalies dirbtuvių darbininkas Besčastnovas sukonstravo nedidelį sportinį, didelio greičio ir lengvai valdomą lėktuvą. Lėktuvo motoras 100 HP. Sparnų ilgis 5 m, tuščio svoris 400 kg, degamosios medžiagos atsarga 4—5 valandoms, didžiausias greitis 230 km per valandą, mažiausias 82 km per valandą.

SOVIETŲ LAIVYNO MANEVRAI

Vokiečių dienraščio „Bremer Nachrichten“ pranešimu Sovietų karo laivyno Baltijos jūros eskadra rugsėjo mėn. antroje pusėje manevravo ties Liepojos uostu. Vienas iš Sovietų nardomųjų laivų per manevrus buvo atsiskyręs nuo eskadros ir nuvykęs prie Rytprusių krantų.

OSOAVIACHIMO MANEVRAI

Sovietų Respublikų Sąjungoje, Maskvos apylinkėse, rugsėjo mėn. pabaigoje buvo surengti Osoaviachimo sąjungos (panašios į mūsų šaulių sąjungą) manevrai, kuriuose dalyvavo 60 organizacijos batalionų, iš viso apie 650.000 Osoaviachimo sąjungos narių, komunistinio jaunimo sąjungos ir Sovietų Raudonojo kryžiaus organizacijos narių.

KARVELIAI LAIKRAŠTININKŲ TARNYBOJE

Kai naujas anglų garlaivis „Queen Mary“ (karalienė Marija) pirmą kartą atplaukė į New - Yorko uostą, laikraščių bendradarbiams (reporteriams) buvo leista apžiūrėti laivą ir pasikalbėti su įžymiais asmenimis, atvykusiais šiuo milžinišku garlaiviu iš Europos į Ameriką.

Tačiau, tuo pat metu, kai laikraštininkai, stumdami kits kitą, skubėjo į laivo denius, miesto gatvėse ir uoste pasirodė vaikai - laikraščių pardavėjai, triukšmingai skelbdami naujienas ir reklamodami „New-York Times“ laikraštį. Dideliam pačiam laikraštininkų nusistebėjimui šiame „New - York Times“ numeryje buvo įdėtos atvykusių garlaiviu Europos įžymybių atvaizdai ir paskelbti pasikalbėjimai su jais politikos, mokslo, meno ir kitais klausimais.

Pasirodo, kad laikraščio redakcija iš anksto pasirūpino pasiųsti į Europą igudusius bendradarbius, kurie atplaukė laivu į Ameriką, laive būdami pasikalbėjo su jo žymiausiais keleiviais, nufotografavo juos ir, kai laivas prisiartinio prie Amerikos krantų, paleido į orą karvelius po ilgos jų kelionės iš Amerikos į Europą ir atgal.

Bet Japonijoje toks korespondencijos siuntimo būdas vartojamas labai plačiai. Iš 80.000 pašto karvelių apie 20.000 laikoma kariuomenės štabuose ir dalyse, o visi kiti 60.000 karvelių aptarnauja policiją, spaudą, žvejus. Ypač naudingi karveliai žvejams jūroje. Kai prasideda audra ir kartais nutraukia radio ryšius, karveliai atneša žinią apie gresiantį laivui pavojų ar atsitikusią nelaimę. Kartais jiems tenka atlikti 150 km kelią.

NAUJI LENKŲ ĮTVIRTINIMAI

Lenkų vyriausybės žiniuose (Dziennik Ustaw) įdėtas respublikos prezidento dekretas, kuriuo Helio pusiasalis (į šiaurę nuo Dancigo uosto) skelbiamas įtvirtintu rajonu. Įtvirtintas rajonas apima visą Helio pusiasalį ir jūrą iki 3 mylių atstumo nuo krantų. Naujas dekretas veikia nuo paskelbimo dienos. Dekreto vykdymas pavestas karo reikalų ministeriui.

Mano nepasisekimai telefonijos mokyme

Kuopos budėtojas monotonišku skambučio garsu ragina visus susirinkti telefonijos pamokai į telefono klasę. Visi, senų įpratimu, susirenka į klasę ir laukia ateinant būrio vado, kuris šiandien dėstys pamoką apie telefonijos pirmuosius pradus. Klasei, nors ir ne nuo garsaus kalbėjimo, užiant, staiga prasiveria durys ir įeina būrio vadas.

— Stok! Rrrramiai! Tamsta, leitenante, klasėje žmonės surinkti telefonijos pamokai! — raportuoja būrininkas Žukas.

Būrio vadas, pasisveikinęs ir leidęs sėsti, pradeda telefonijos pamoką. Pirmiausia supažindina su telefono įrengimo principu. Papasakoja, kad telefoną išrado 19 amžiaus pabaigoje amerikietis Grachmanas, kad kiti žymūs mokslininkai, kaip Edisonas ir t. t., jį patobulino. Būrio vadui pasakojant, kaip telefonu buvo daryta pirmieji bandymai, manyje kilo vaikystės dienų prisiminimas apie panašius mano ir mano draugų bandymus telefonijos srityje.

Prisiminiau, kaip mane mama pirmą kartą apmovė kelnėmis ir leido į lauką pabėgioti. Aš, neapsakomo džiaugsmo pagautas, išbėgau, kiek tik kojos neša, pasirodyti savo draugams, kad ir aš jau vyras. Mat, mano vaikystės dienų draugai (ypač buvo užsispyręs Jonušų Kaziuškas) nepriimdavo į savo tarpą dėl to, kad aš neturėjau kelnėlių. O dabar, kai aš pirmą kartą jau oficialiai jiems pristaciau naujomis kelnėmis, buvau su džiaugsmu priimtas į „vyrų“ tarpą.

— Dabar Poviliukas — tai bent vyras. Žiūrėkit, kaip jam tinka kelnės, — sako Smilgių Antaniukas, mane sveikindamas.

Visi draugai, apstoję mane, pasveikino, pakėlė, ir tuo buvo atliktos pakėlimo į „vyrus“ ceremonijos.

— Vyras, žinot ką: dabar, kai mes jau Poviliuką priėmėm į savo tarpą, tai jį supažindinkim su mūsų ciliponu, — tarė dabar jau visai man palankus Jonušiuškas.

— Gerai, supažindinkim, parodykim, — pritarė visi chorui.

Dideliam mano nustebimui Jonušiuškas ištraukė iš gan plačios kišenės dvi apvalias avalinių kremos dėžutes, apvyniotas siūlu. Aš jau buvau besirengias paklausti, ar tai tas bus, man žadamas parodyti, ciliponas, bet man Jonušiuškas sutrukdė, sakydamas:

— Imk šitą dėžutę ir bėk tiesiai Jurgelienės namo link. Kai aš, sušuksiu „stok“, tai tu, sustojęs, šitą dėžutę prisidėk prie ausies ir klausykis, ką aš tau sakysiu.

Aš metęs greitą žvilgsnį į siūlą, pastebėjau, kad jis kažin kuo išteptas ir blizga, bet klausinėti nebuvo laiko. Nusitvėręs tuščią tepalo dėžutę su joje pervertu siūlu, pasileidau bėgti tiesia kryptimi, nekreipdamas dėmesio į tik

ką pasėtas Jurgelienės gėles, kurias gerokai apmindžiau. Kaip tyčia, man užbėgus ant vienos lysvės, išgirdau „stok“. Sustojau ir, prisidėjęs dėžutę prie ausies išgirdau:

— Alio. Čia kalba Jonušiuškas. Dabar kalbėk tu, o aš klausysiu.

Aš iš to džiaugsmo, kad iš toli girdėti taip, lyg kas kalbėtų stovėdamas šalia manęs, atitraukęs dėžutę nuo ausies, norėjau pasveikinti savo draugą nauju išradimu ir jam padėkoti už supažindinimą, bet užpakaly išgirdau:

— Ach, tu, išdykėli, tau čia mano gėles mindžioti! Aš tau parodysiu!

Nespėjau atsigrįžti ir pažiūrėti, iš kur pasigirdo tas balsas, kaip pasijutau pačiuptas už pakarpos ir perblokštas ant žemės. Pastebėjau ore, darančią riestą trajektoriją ir nusileidžiančią tiesiog ant mano naujų švorių kelnėlių, purviną šluotą. Bandžiau prašyti pasigailėti mano naujų kelnėlių, bet mano balsą viršijo spiegius Jurgelienės balsas:

— Aš jums parodysiu visokius ciliponus ir radiušius. Mat, kokie varvanosiai, jiems apie tai išmanyti ir nuostolius žmonėms daryti. Lietų nuo mūsų nutraukti. Kodėl tu dabar nerėki „valio“, kai aš tau šluota „skambinu“? Še tau, še tau...

Nežinau, kaip ilgai tos „vaišės“ būtų dar tęsusios, jei nuo šluotos smūgių nebūčiau pajutęs aštrų peršėjimą, lyg liežuvį prikišus prie gnybtų, sukant indukatoriaus rankeną. Ngalėdamas ilgiau to peršėjimo perkęsti, susiriečiau it šautuvo dužiklio spyruoklę ir kad šoksiau... tik pasijutau jau esąs gatvėj. Tuoju iš karto pasidarė lengviau. Dabar jau man nerūpėjo paliktas „priešui“ telefono aparatas su linija, bet rūpėjo, kaip reikės pasiaiškinti mamai dėl supurvintų kelnėlių. Tai bus gan ilgas ir sunkus „raportas“, kuris vargu dar ar pavyks.

Mano draugai — telefonistai, pamatę, kad aš su visu telefonu „postu“ patekau į „priešo“ rankas, metė savo telefoną ir nubėgo užsimaskuoti, kad panašus likimas ir jų neištiktų. Pagalvojau, na, ir draugai, kad negelbsti manęs ir telefono iš „priešo“ rankų. Tą dieną jų taip ir neteko matyti. Vis tik tai jie buvo laimingesni už mane, nes ne tik kad jie patys nenukentėjo, bet ir į namus grįžo švoriomis kelnėmis. O man dar ir namie mama perskaitė gan ilgą „memorandumą“, kuris taip pat buvo nemalonus.

Pirmajam telefonijos bandymui nepavykus, daugiau nei aš, nei mano draugai, iki pradėjo lankyti mokyklą, nebedarėmė.

Mokykloje, kiek susipažinę su fizikos mokslu, panašų bandymą padarėmė elektros skambučiu. Pasigavę iš klasės skambučiui įrengti reikalingus reikmenis, mokytojui nematant, pasuolyje

įrengėme skambutį. Skambučio mygtuką padėjome ant žemės taip, kad koją jis būtų galima pamygti. Įrengus skambutį, reikia ir išbandyti ar jis veikia. Pamokai įpusėjus, uždėjau koją ant mygtuko, ir skambutis suskambėjo gaudusiu, lyg iš už sienos balsu. Mokytojas, pažiūrėjęs į laikrodį, pakraipė galvą ir išėjo, manydamas, kad pamoka pasibaigė. Jam įėjus į mokytojų kambarį ir paklausus direktoriaus, kodėl taip anksti baigė pamoką pasidarė aišku, kad čia mokinių darbas. Mokytojas, grįžęs į klasę, iškrėtė pasuolius ir atrado mūsų įrengtą skambutį. Čia ir vėl man kliuvo daugiausia, nes mygtukas buvo ties mano kojomis. Baisiai buvo nemalonus vizitas pas direktorių, paskiau tėvo iškvietimas ir t. t.

Man svajojant apie vaikystės dienų nepasisekimus telefonijos bandymuose, pamiršau sekti tai, ką aiškino būrio vadas.

— Dabar, eilini Dūmaiti, pasakys man, ką aš aiškinau, — tarė būrio vadas, pakeldamas mane iš gilaus svajojimo.

Atsistoju ir nenorėdamas pasirodyti, kad nesekiau pamokos, pradėjau aiškinti apie skambutį, kuris buvo man geriausiai žinomas. Pasirodo, kad būrio vado buvo kalbėta apie induktorių. Būrio vadas, galutinai įsitikinęs, kad aš nesekiau pamokos, „dovanojo“ man vieną valandą su šautuvu. Be to, dar skyrininkui liepė, kai stovėsiu su šautuvu, prieš mane padėti induktorių ir liepti man į jį žiūrėti, kad visuomet atsiminčiau tą pamoką, per kurią jis buvo aiškinamas.

Atsidusęs pagalvojau: „Nors ir sunkus telefonijos mokslas, bet be galo įdomus ir pilnas įvairiausių nuotykių“.

Petr. Medalinskas

NEVIENODAS TOLUMAS

— Ar toli nuo šių kareivinių iki pulko daboklės? — neseniai pulkan atvykęs į kareivis klausia eilinio.

— Žiūrint judesio krypties.

— Kaip tai?

— Mat, areštuotam į daboklę nueinant — atrodo visa valanda kelio. O iš ten paleistam grįžtant — tik penkios minutės kelio tebūna.

Mk

VISAS PULKAS

— Girdėjau, kad esi Japonijoje buvęs, sako skyrininkas.

— Taip. Gyvenau pačiam Tokio viduryje, išdidžiai atsako naujokas Rokas.

— Pasakyk, kaip vadinasi japoniškai kareivis?

— Tam.

— O du kareiviai?

— Tam, tam.

— O visas pulkas?

Na tai Rokas ir pradėjo:

— Tam, tam, tam... ri ti tam, tam..

VALSTYBĖS PREZIDENTAS KARINIŲ TEISMŲ NUTEISTIEMS SUMAŽINO BAUSMES

Valstybės Prezidentas rugsėjo 30 d. sumažino bausmes šiems karinių tiesmų nuteistiems asmenims: Juozui Kutuliui, Augustui Pūdymaičiui, Pranui Laugalaičiui, Emiliui Haberzatau ir Richardui Mertinui ligi 6 metų sunkių darbų kalėjimo. Vincui ir Pranui Gudaičiams, nuteistiems kalėti po 8 metus, palikta po 5 metus.

Jurgiui Pietariui, Juozui Galinaičiui, Broniui Šiugždai, Antanui Pivoraičiui, Juozui Buvelskiui, Vincui Dudoniui, Algirdui Kalvaičiui, Vincui Valentai, Jonui Bataičiui, Pranui Duonai, Juozui ir Pranui Tarnauskams, Karoliui Polmanui, Juozui Kavaliauskui, Mikui Juodišiui, Leonui Gumuliauskui ir Jonui Vokietaičiui bausmes sumažintos per pusę; šie buvo nuteisti kalėti nuo 4 iki 6 metų.

Jonas Vokietaitis buvo vadinamojo „Seinų legiono“ dalyvis, o visi kiti — Suvalkijos ūkininkų neramumų dalyviai.

JONAS LAPĖNAS IR VISI KITI — IŠTEISINTI

Apeliacinių rūmų pirmininkas Gudauskas spalio 5 d. 15,45 val. paskelbė rūmų sprendimą Jono Lapėno, Antano Kubiliaus, Antano-Placido Pranculio, Petro Lapėno ir Konstancijos Valentinavičienės-Lapėnienės byloje. Apeliaciniai rūmai (kaip žinome, pirmininkavo pats rūmų pirmininkas Gudauskis ir dalyvavo teisėjas referentas šioje byloje Baltūsis ir teisėjas Kazlauskas), išžiūrėję bylą, panaikino Šiaulių apygardos teismo š. m. balandžio 11 d. sprendimą ir visus penkis teistuosius išteisino. Teismo išlaidas nutarė padengti valstybės išdo lėšomis. Savaimė suprantama, atkrito „Maisto“ civilinis ieškinys. Kardomąją priemonę išteisintiesiems apeliaciniai rūmai panaikino, jei kuris neturi kardomosios priemonės ar neatlieka bausmės kitoje byloje. Galutinis apeliacinių rūmų sprendimas šioje byloje bus paskelbtas šio mėn. 19 d. apeliacinių rūmų posėdžių salėje.

LIETUVOS BANKO AUKSO IR VALIUTOS FONDAS PER RUGSĖJO M. PADIDĖJO 1.420.000 LT.

Spalio 1 d. Lietuvos Banko aukso fondas siekė 65.260.000 lt. ir užsienių valiutų fondas — 8.730.000 lt. Tad aukso ir valiutų fondas drauge dabar siekia 73.630.000 lt. Rugsėjo 1 d. aukso ir valiutų fondas siekė 72.210.000 lt. Tuo būdu per rugsėjo mėn. aukso ir valiutų fondas padidėjo 1.420.000 litų.

Banknotų apyvarta dabar siekia 107.860.000 lt. Tuo būdu banknotų padengimas auksu sudaro 60%, o auksu ir valiuta 68,3%.

GALINGOJI RADIO STOTIS NUMATOMA STATYTI TIES MUNIŠKIŲ KAIMU

Pašto valdyba galingajai radio stotiai statyti šiomis dienomis paskelbė konkursą, kurio terminas lapkričio 5 d. Pradžioje radio stoties galingumas numatomas 60 kw, toliau, pagal reikalą, radio stoties galingumas numatoma pakelti iki 120 kw. Radio stotis numatyta statyti šalia naujai statomo Žemaičių plento, Babtų link, netoli Muniškių kaimo, apie 1 km nuo Kauno. Kitais metais, pradėjus radio stoties trobesių statybą, pati stotis galės būti baigta metų gale. Dabar velkiančioji Kauno radio stotis turi 7 kw galingumo, o Klaipėdos radio stotis — 10 kw. Smulkesnių žinių apie galingosios radio stoties statybą bus paaiškėjus konkurso rezultatams.

POLICININKŲ KURSŲ IŠLEISTUVĖS

Spalio 2 d. policijos mokykloje įvyko policininkų kursų I laidos išleistuvės. Šie kursai buvo sušaukti prieš porą mėnesių parengti kvalifikuotų žemesniųjų policijos tarnautojų iš necenzuotų policininkų. Kursus baigė 22 policininkai. Pirmuoju baigė Vilkiškių apskrities viešosios policijos policininkas Jurgis Kezys, antruoju — Kauno m. viešosios policijos vyr. policininkas Balys Totorelis.

Pirmadienį, spalio 5 d. policijos mokykloje pradeda mokslą policininkų antro kurso laida, į kurią komandiruota iš visų apskričių viešosios ir geležinkelių policijos 24 policininkai.

JAU VEIKIA PRANCŪZŲ KALBOS KURSAI

Prancūzų kalbos kursai lietuvių prancūzų draugijoje pradėjo savo darbą spalio 1 d. Pradedant šiais metais, kursai suskirstyti į keturias grupes: pradedančiųjų, antramečių ir pažengusiųjų. Ketvirtoji grupė skiriama tiems, kurie yra baigę pirmąsias tris grupes ir dar labiau nori pasitobulinti prancūzų kalboje. Kiekvienų mokslo metų pabaigoje kursų lankytojai turės laikyti egzaminus pereiti į aukštesniąją grupę. Pabaigusieji trejų metų kursą laikys egzaminus prie komisijos, kurioje dalyvaus švietimo ministerijos atstovas. Egzaminus išlaikiusiems bus duodami atitinkami pažymėjimai.

Kursų globėju yra lietuvių prancūzų draugijos valdybos narys dr. Raulinaitis, Kursuose dėsto p. p. Schmittleinas, Zikaraitė, Masiulienė ir Vilimavičiūtė.

Šiuo metu į kursus yra įsirašę 55 asmenys. Norintieji kursus lankyti dar gali įsirašyti lietuvių prancūzų draugijos salėje, Duonelaičio 24, kasdien nuo 16 iki 20 val.

Naujieji leidiniai

Klemensas Jūra. KAPAI BE KRYŽIŲ. „Svyrūnas“. 1936. 160 psl. Kaina Lt. 2.—

„Kapai be kryžių“ ne vieną nustebins dideliu misticizmu, tačiau gražiai ir naujomis formomis išreikštu. Autorius norėtų būti romantikas, mylėti gyvenimą, tačiau yra priverstas nusiimti romantiko akinius ir atsistoti prieš nuogą realybę. Nusigandęs vaizdais, vėl neriasi į buities prasmės problemų sprendimus, virsdamas moderniuoju mistiku. Jis nepasitenkina pats vienas ieškoti gyvenimo paslapčių bei jo niekšišku gudrybių, stengiasi surasti tai, kas jam galėtų viską atskleisti. Jis pasiduoda Florijano dvasios įtūžimui („Viena naktis kaprūsy“), klauso pakaruoklio nurodymų („Vaiduoklio dvasia“). Visur autorius nusivilia, gyvenimas nebemielas, dažnai nusišau-na veikėjų pistoletais.

Iš tos rūšies įdomiu intriga bei forma yra „Nusivylimų keliais“ (kiek paviršutiniškas), „Viena naktis kaprūsy“ (ypatingos nuotaikos ir grožio), „Vaiduoklio dvasia“ ir labai patraukianti „Paskutinė ašara“. Kiti — silpnesni ir nereikšmingi („Medicina“, „Auka“, „Aš neturėjau motinos“).

Autorius nesivaiko stiliaus gudrybių, dėl to knygos dalykėliai sklandžiai skaitomi, nevargina skaitytojo, suprantami. Tiesa, kartais per daug įdeda svetimžodžių — jų beletristikoje ypač reiktų vengti, pav., (8 psl.) „Nežinomoji, bet ar tas vardas nepranyks iš mano gyvenimo horizontų, sušvitęs, kaip nerealizuotinoji fikcija“ (m. p.). Be to, daugelyje rašinių jaučiama autoriaus skubėjimas, nes mintys kai kur padrikos, paviršutiniškos, neužbaigtos („Buities arenoje“).

„Kapai be kryžių“, berods, vienas iš pirmųjų Klemenso Jūros dalykėlių, tačiau skaitomi įdomiai ir nenuobodžiai, išskyrus vieną kitą iš aukščiau minėtų. B. V.

MŪSŲ VILNIUS. Dvisavaitinis VVS žurnalas. 19—20 m.

Visa tauta rengiasi minėti Spalio 9-ją, kuri istorijoje įrašyta, kaip klastingo priešų žodžio pasėka. Tą dieną kiekvienas lietuvis susikaupia ir pasiryžta atvaduoti brangiąją sostinę Vilnių ir visus okupuotus kraštus. Tai ne paprasta diena, bet didelio liūdesio ir skausmo, neturint tėvynės širdies ir matant, kaip svetimieji ją dar labiau spaudžia, skaudina, stabdo lietuvišką kraują.

Šitai labai gerai pažymi naujasis „Mūsų Vilniaus“ numeris, skirtas spalio 9-ajai paminėti. Tai tarytum atnaujina mūsų svajonių miesto ir viso krašto troškimą, nes dar kartą duoda ir šių dienų Vilniaus bei visos okupuotos dalies vaizdus, ir parodo istorines Vilniaus netekimo aplinkybes. Numeris išleistas žymiai padidintas, gausiai iliustruotas Vilniaus krašto vaizdais.

Turinyje: „Gėrimės savo didžiąja senove“ — reikšmingos Valstybės Prezidento Antano Smetonos mintys, V. Sidzikausko „Nuo vasario 16 d. iki spalio 9 d.“, P. Vaičiūno „Mes Vilniū puošiam širdis ir namus“, dr. A. Juškos „Vilnius užsienio spaudoje“, A. Randamonio „Jie ir mes“, Z. Kuzmickio „Vilniaus frontas“, dr. G. Rutenbergo „Tautų Sąjungos reforma ir Vilniaus klausimas“, F. Kiršos „Vilnius ir kaimas“, dr. Pr. V. Raulinaičio „Vilnius ir Klaipėdos pastangos“, P. Rusecko „Derybose su bolševikais dėl Vilniaus“, J. Normanto „Jie grįžo“ ir eilė kitų straipsnių bei eilėraščių. Okupuotosios ir laisvosios Lietuvos gyvenimas. Dar įdėtas Vilniaus miesto planas ir jo gatvių sąrašas lietuviškais, rusiškais ir lenkiškais pavadinimais.

Į šį „Mūsų Vilniaus“ numerį reikia kiekvienam lietuviui atkreipti dėmesio.

